

БҮРЯАД ҮНЭН-ДҮХЭРИГ

Бүгдэд аядаг сонин

1921 оной
декабрик
21-нээ гарана

2000
июнийн
1

Зунай эхин
сагаагшан могой
нарын
29
гарагай 5
ЧЕТВЕРГ
№ 67 (20274)

№ 21 (167)

ВНИМАНИЮ НАШИХ ЧИТАТЕЛЕЙ И ОБЩЕСТВЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ

Газета «БҮРЯАД ҮНЭН-ДҮХЭРИГ» проводит конкурс
«БҮРЯАД ҮНЭН-ДҮХЭРИГ»:
«ЛУЧШИЕ ЛЮДИ БУРЯТИИ»

Конкурс объявлен с 1 июня 2000 года

ЦЕЛЬ КОНКУРСА

Красота души и тела, ум и талант, успех и достижения в деятельности, приносящей добро обществу и личности, и все то, что выводит человека, должны быть достоянием не только ближних, но и широкого круга людей.

I. КОНКУРС ПРОХОДИТ ПО 8 НОМИНАЦИЯМ

1. «Наран Гохон-2000» («Мисс Дүхэриг-2000»)
2. «Баатар Мэргэн-2000» («Буряад үнэн-Баатар-2000»)
3. «Гуа сэсэн хатан-2000» («Женщина года-2000»)
4. «Сагаан үбгэн-2000» («Вершина мудрости-2000»)
5. «Аламжа Мэргэн Ариун Гохон хоёр-2000» («Современная семейная пара-2000»)
6. «Будамшуу-2000» («Улыбка фортуны-2000»)
7. «Аласай холбоон-2000» («Мир и Бурятия-2000»)
8. «Буян хэшэг-2000» («Меценат-2000»)

II. ЧТО НУЖНО ДЛЯ УЧАСТИЯ В КОНКУРСЕ?

- 1) Рассказ о герое конкурса - 3-4 листа.
- 2) Фотографии героя конкурса размером не менее 6х9 см.

III. В КОНКУРСЕ УЧАСТВУЮТ КАК АВТОРЫ КОНКУРСА ВСЕ ЖЕЛАЮЩИЕ

IV. УСЛОВИЯ КОНКУРСА ПО НОМИНАЦИЯМ

ГЕРОИМИ КОНКУРСА МОГУТ БЫТЬ:

1. «Наран Гохон-2000» («Мисс Дүхэриг-2000») - девушки до 25 лет, красивые и обаятельные, имеющие определенный успех в учебе и труде, в области науки, литературы и искусства и т.д.
2. «Баатар Мэргэн-2000» («Буряад үнэн-Баатар-2000») мужчины до 50 лет, добившиеся заметных успехов в своей деятельности, в т.ч. в учебе и в спорте, в науке и в искусстве, на государственной, муниципальной и военной службах;
3. «Гуа сэсэн хатан-2000» («Женщина года-2000») - женщины среднего круга, из мира культуры и спорта, образования и медицины, производства и социальной сферы, также женщина-мать (старше 25 лет);
4. «Сагаан үбгэн-2000» («Вершина мудрости-2000») - мужчины старше 50 лет, достигшие вершин мудрости, имеющие значительные и выдающиеся результаты в творческом, созидательном труде на благо народа.
5. «Аламжа Мэргэн Ариун Гохон хоёр-2000» («Современная семейная пара-2000») - мужчина и женщина, создающие счастье и благополучие семьи, современные деловые и интересные люди;
6. «Будамшуу-2000» («Улыбка Фортуны-2000») - человек, которому улыбнулась Фортуна, а она дарит счастливые минуты и дни в большом и в малом, в серьезных делах и в ситуациях из разряда самых неожиданных, даже смешных.
7. «Аласай холбоон-2000» («Мир и Бурятия-2000») - государственные и политические деятели, люди культуры и спорта, науки и техники, бизнеса и предпринимательства, живущие за пределами республики и внесшие заметный вклад в экономическое и культурное развитие Республики Бурятия.
8. «Буян хэшэг-2000» («Меценат-2000») - бизнесмены и предприниматели, занимающиеся меценатской деятельностью.

V. ПРИЗЫ КОНКУРСА:

- 1) Героим конкурса по каждой номинации - «Гран-при». Авторам «Гран-при-автору».
- 2) По каждой номинации по 2 поощрительных приза: (каждый приз вручается и герою конкурса и автору). Всего 8 «Гран-при», 8 «Гран-при-автору», 16 поощрительных призов, 16 поощрительных призов авторам.

VI. КОНКУРС ЗАКРЫВАЕТСЯ 1 НОЯБРЯ 2000 ГОДА. ИТОГИ КОНКУРСА ПОДВОДЯТСЯ 21 ДЕКАБРЯ - В ДЕНЬ ОСНОВАНИЯ ГАЗЕТЫ «БҮРЯАД ҮНЭН». ЖИЮРИ КОНКУРСА: РЕДАКЦИОННАЯ ГАЗЕТА С ПРИВЛЕЧЕНИЕМ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ОБЩЕСТВЕННОСТИ.

VII. 1) Призы вручаются в одном из ведущих театров республики.

2) Создают призовой фонд и вручают призы представители органов власти республики и районов, предприятий и учреждений, акционерных обществ, предприниматели, деятели литературы и искусства.

VIII. Рукописи, не соответствующие требованиям конкурса по размеру, художественным достоинствам и имеющие недостатки, как то: отсутствие адресов, фамилий героев, фотоиллюстраций и т.д. существенно затрудняют объективную оценку достоинств героев конкурса и не будут опубликованы.

Редколлегия газеты «Буряад үнэн».

УБГЭН ЗОХЁОЛШОДО - ҮНДЭР ШАГНАЛ

Байгша оной майн 29-дэ Буряад Республикын Президент Леонид Потапов республикын ветерануудай хүдэлөөнэй эдэбхитэдтэ Россин Федерациин үндэр шагналнуудые баяр ёһололой оршондо барюулба.

Гүрэн түрын үндэр шагналда хүртэгшэдэй тоодо Буряад Республикын габыята багша, СССР-эй эрдэм нуралсалай отличник, Буряадай арадай уран зохёолшо, дайнай, ажалай ветеран Бадма Шойдокович ШОЙДОКОВ орожо, дороһоо ургажа ябаа залуу үетэниие Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлгэдэ, мүн ветеранай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө Хани Барисанай орденээр шагнагдаба.

Үндэр наһатай үрэ ехэтэй зохёолшо, багшанарай багша Бадма Шойдоковиче гүрэн түрын үшөө нэгэ хүндэтэ шагналаарнь амаршалаад, ажабайдалдань зол жаргал, зохёохы ажалдань амжалтануудые хүсэжэ, удаха түгэлдэр үшөө олон бүтээлүүдээ үншэжэ шадада бэлэглэхыень хүсэе.

Д.ХУБИТУЕВ.

Энэ дугаартамнай:

«Буряад үнэн» - «Дүхэриг» «Салют, Илалта!» гэхэн республиканска конкурсдо түрүү нуури эзэлбэ. Агуухэ Илалтын шан илагшада барюулагдаа.

«Буряад үнэн» газетын редакциин мүнөөдэрэй ажабайдал тухай

3,18

К 80-летию курорта «Аршан». Т.Самбялова, Г.Самбялов

4,5

М.Самбуев тухай В.Жаповай статья

Б.Юндуновой шүлэгүүд

6,7

ХИНГАН УУЛЫН БҮРГЭД

Д.Эрдэниева

Д.Дьлгыров

14,15

Хэжэнгын аймагай Могохойноой хургуулиин хурагшадай зохёол-туршалгануудһаа

16

ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ СЕССИ

Уржадэр Арадай Хуралай ээлжээтэ бэшэ сесси үнгэрбэ. Мандадай талаар болон депутатай сэбэр гурим сахихын талаар Арадай Хуралай комиссиин түрүүлэгшэ В.Г.Котовой элдхэлээр Захааминай 134-дэхи округоор хунгагдаһан Н.М.Зубаревые Улаан-Үдэ хотын Шишковкын 39-дэхи округоор хунгагдаһан В.И.Каниболоцкий хоёрые депутатаудай бүридхэлдэ абаха гэжэ сесси баталба. Муяын райондй нютагай өөрын хүтэлбэриин гулваас хунгахаар байгша оной сентябриин 3-да болзор тогтоогдоо.

Буряад Республикын Президент Л.В.Потаповай дураахлаар мировой судьянарые томиологдоо депутатауд зүбшөө үгөө. Мүн Россин Федерациин Президентын томилон районуудай судьянарай кандидатурануудые сесси дэмжэбэ.

Ээлжээтэ сесси июнийн 13-да зарлагдаха.

ТАРИЛГА ТҮГЭСЭХЭНЬ

Тарилгын ажал хаа хаанагүй түгэсэжэ байна. Мүнөө жэл республикын ажахынууд дүн хамта 160 мянган гектар газар дээрэ орооһото болон тэжээлэй ургамалуудые тариха зорилготой аад, энэ талмайгаа гүйсэд эзэлжэ шадаагүй. Ушар юуб гэхэдэ, зарим ажахынууд үрэнэ хүрэнгөөр дутагдаа, гадна тоһо түлишын талаар шахардуу байдалда ороһон байна. Гандуу хабарай тэнгэриин шарай хараһан зариман тарилгын ажалаа зогсоогоо: «Газрада оронхаар - газарнай амарга».

Зүгөөр Кабанскын, Бэжүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагууд хараалһан хэмжээгээрээ тарилгаяа бэлүүлбэ.

Н.НАМСАРАЕВ.

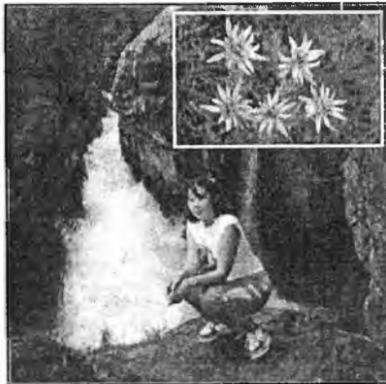
САНАТОРНО-КУРОРТНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ПРОФСОЮЗОВ РБ «БАЙКАЛКУРОРТ» ПРИГЛАШАЮТ НА ЛЕЧЕНИЕ И ОТДЫХ

В санаториях «АРШАН», «САЯНЫ»

ЛИЦЕНЗИЯ №703; 705;
706 от 30.06.98

Комплексное лечение болезней органов пищеварения, кровообращения, органов дыхания, мочевыделительной системы, обмена веществ и заболеваний эндокринной системы.

Лечение голоданием - РДТ (разгрузочно-диетическая терапия).

«ГОРЯЧИНСК»

ЛИЦЕНЗИЯ № 704; 707; 708
от 30.06.98

Комплексное лечение заболеваний опорно-двигательного аппарата, нервной системы, органов пищеварения, кожных заболеваний, гинекологических болезней.

В комплексное лечение входят

бальнеотерапия, грязелечение, физиотерапия, массаж, ингаляции, фито-психологическая терапия, кабинет спелеотерапии.

Лечение голоданием - РДТ (разгрузочно-диетическая терапия).

Сочетание новых методик с природными лечебными факторами - минеральными и термальными водами, иловыми грязями - дает прекрасную возможность для оздоровления организма.

Круглогодично работает отделение взрослого с ребенком.

В санаториях имеются бар, сауна с бассейном, тренажерные залы, библиотека, клуб, видеозал, фитобар, косметический кабинет.

Обращаться:

670001, Республика Бурятия,
г. Улан-Удэ, ул. Коммунистическая, 49.
Тел. 8(3012) 21-61-69, 21-57-98,
21-62-79 факс.

БЪЁМ ТРЕВОГУ!

Открытое письмо

Начальнику ГИБДД РБ
ШАНГИНУ Н.И.
Главе администрации г. Улан-Удэ
АЙДАЕВУ Г.А.

Мы, жители дома № 24 по ул. Шумяцкого (42 кв. г. Улан-Удэ) обращаемся к Вам с просьбой перекрыть интенсивное автотранспортное движение возле нашего дома, т.к. дорога проходит всего в 2-3 метрах от крыльца подъезда. Ранее по нашей просьбе было закрыто движение (были установлены между двумя домами крупноблочные плиты, перекрывающие движение), но неустановленные лица убрали эти плиты с помощью грузоподъемных машин.

И в итоге мы снова оказались в очень опасной ситуации. Тротуара, как такового, практически нет. Особенно боязно за детей, они вынуждены играть прямо на проезжей части, т.к. нет игровой площадки. А лишили их игровой площадки архитекторы и строители, буквально «прилепившие» к нашему дому коттеджи.

На этот раз мы убедительно просим Вас установить капитальное ограждение, которое невозможно было бы сдвинуть или столкнуть с места, и тем самым обезопасить наших детей от наезда машин. Нужно установить большие штрафные санкции по отношению к тем, кто попытается убрать установленное ограждение.

Надеемся на скорое решение этого вопроса.
Жители дома №24: Антоновы, Шолоховы, Бугаевы, Манаенко, Дашевы и всего 80 подписей.

БУРХАН БАГШЫН ШУХАГ ДЭЭДЫН БҮТЭЭЛНҮҮД

юм. Харин лама санаартан хүзэгшэдые Бурханай Номдо оруулжа, бэлигэй саадахи хизаарта хүтэлжэ абаашадаг гэшэ.

Үндэр түрэлтэ Еши-Лодой римбүүшэ элитэ буряад ламанар байһан Агваан-Нима римбүүшын, Шевалха наарамбын шаби мүн, тэдэнһээ хүртэһэн Номой шугамые үргэлжэлүүлэн, бүхы Россин дэбисхэр дээрэ Бурханай Номой таһалдаа, гээгдээд байһан үенүүдые мүнөө хүсэлдүүлжэ байна.

Һая Тыва Республикын Президент Ооржагай, Тыва Республикын буддын шажаһанай толгойлогшо Камбо лама Аганагай урилгаар Еши-Лодой римбүүшэ тишэ ошожо ербэ. Лама санаартай гуйлтаар Еши-Лодой римбүүшэ долоон лама хубарагуудта гэлэнэй гүйсэд сахил санаар хүртөөгөө. Тыва Республикын Президент, хүзэгшэд Үндэр түрэлтэ Еши-Лодой римбүүшын халуунаар утгажа, нютагтань дахин айлшалхые уриба.

Байгша оной апрелин 1-2-то Улаан-

Үдэдэ Еши-Лодой римбүүшэ Буддын шажаһанай нюуса шухаг хургаал - Ямандагын арбан гурбан бурхадай бүтээл бэелүүлэн бисалгаха зүбшөөл ваан лама хубарагуудта, хүзэгшэдтэ дамжуулаа. Бурхан багшаһаа дамжаха ерлэн энэ Номые Еши-Лодой римбүүшэ гэгээн түрэлтэ Далай ламаһаа, тэрэнэй хоёр багшанарһаа халажа абаа юм.

Апрелин 29—май 1-дэ римбүүшэ багша нюуса шухаг тарниин - Сагай

Байгша оной июнин 2, 3, 4-дэ сагаһаа Авиазавадой «Рассвет» соёлой ордон соо Үндэр түрэлтэ Еши-Лодой римбүүшэ эхын Аннугара-тантрын - Дэмчэгэй ваан хүртөөгөө

Иимэ болохоороо Бурхан багша нюуса тарниин гүйсэд хургаал Россин олон жэл үнгэргэһэнэй һуульда түрүүшынхисэ хүзэгшэдтэ дамжуулагдахань гэшэ. Энээнэй ашаар хүзэгшэ зоболонһоо гүйсэд хахасажа, жэрэ эдлэхэ, эхэ хамаг амитанай аша туйл хэшээл оролдолгоёо түгэс зориула саглашагүй ехэ буян хуряаха жэшээтэ

«АРЬЯА-БААЛА» нэгдэлтэ ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үндэр түрэлтэ Еши-Лодой римбүүшэ, геһе наарамба Тенгис лама Тывада байха үедөө тува, буряад гэлэн санаартантай хамта.

Дэмчэгэй ваан хүртөөгдэхэн Бурхан багшын Ном хургаал гурбан мянган жэлэй туршада хүн түрэлтэнэй эгээл эрхим шухаг туйлалтануудай нэгэн байһан зандаа. Энэ хургаал үнэн шанарые бэдэрдэг бүхы хүнүүдтэ таарадаг аад, эрдэм мэдээдэ, Этигэлдэ үндэһэдэг юм. Илангаяа Этигэл буддын шажаһанай туйлай ехэ хүсэн болоно. Этигэл хадаа шүтөөнэй доторой шанарһаа дулдыдангүй, нүлөөгөө үзүүлэн, хүзэглэһэн хүнэй досоо үзэгдөөгүй хүсэ шадал түрүүдэг байха

Буряад Республикын Президентын болон Правительствоын хэблэлэй албан мэдээсэнэ:

«ХУУЛИ ГУРИМ» ГЭНЭН КОНКУРС СОНОСХОГДОБО

Республикын Президент - Правительствоын Түрүүлэгшэ А.В.Потапов «Хуули гурим» гэнэн республиканска конкурс үнгэргэхэ тухай захиралтаа гар табиба.

Энэ конкурсдо бүхы жанруудаар, тэрэ тоодо детективнэ туужануудай түхэлөөр шотагай баримтануудта болон үйлэ хэрэгүүдтэ үндэһэлэн бэшгэдэһэн материалнууд абтаха.

Президентын захиргаанай, МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэдһөө, мэдээжэ журналистнуудһаа бүридэһэн комисси байгша ондо хэблээдэ толилогдоһон, агаарай долгиндо дамжуулагдаһан, мүн телевиденидэ харуулагдаһан материалнуудые сэгнэхэ.

Конкурсдо илагшадта 1500 түхэриг хэмжээнэй мүнгөн шангууд дипломуудтайгаар барюулагдаха, тэрэшэлэн 600 түхэригэй урмашуулгын хоёр шан тогтогдоһон байна. Энэ темые эрхимээр мэдэсэһэнэй түлөө олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ тусхай шан хараалагданхай. Тэрэнэй хэмжээн 3000 түхэриг.

ХҮҮГЭДЭЙ ЗУНАЙ ЛАГЕРЬНУУДА ХҮНГЭЛЭЛТЭ ОЛГОГДОХОНЬ

Республикын хүүгэдэй элүүржүүлгын эмхи зургаануудта байгша оной зунай хаһада элшэ хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө тарифта хүнгэлэлтэ олгогдохонь.

Буряад Республикын региональна энергетическэ комисси иимэ шиидхэбэри абаба. Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министерство ба «Бурятэнерго» акционернэ бүлгэмэй Энергосбыт элшэ хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө хүнгэлэлтэ олгохо хүүгэдэй элүүржүүлгын эмхи зургаануудай тоололго Буряад Республикын региональна энергетическэ комиссида үгэхэ ёһотой.

ЭКОЛОГИЧЕСКА АЮУЛТАЙ БАЙДАЛНАА ХАМГААЛХА ҮДЭРНҮҮД

республикада байгша оной апрелин 15-һаа июнин 5 болотор үнгэргэгдэнэ.

Энэ хэмжээ ябуулгын үүсхэлшэд хадаа Экологин ба байгаалин нөөсөнүүдые хэрэглэгын талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитет, профсоюзнуудай нэгдэл, Байгаали хамгаалгын бүхэроссин бүлгэмэй республиканска совет болон бусад нийтын эмхинүүд болобо.

Эдэ үдэрнүүдые бэлдэжэ үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй бүридэл баталагдаа. һуурин тосхонуудта, предприятипуудта, эмхинүүдтэ, экологическа хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгые энэ эмхидхэлэй комитет хангаха, удаань 2000 оной июнин 20 болотор дүнгүүдынь согсолго, хэһэн ажал хүдэлмэри тухайгаа Правительствоада мэдээсэхэ юм.

Хабарай тарилга - 2000

ДАМ ТҮГЭСЭХЭНЬ

2000 оной майн 29-нэй байдалаар республикын ажахынуудта түсэбэй ёһоор 285157 га газарта таригдаха ороһото ургамалнуудай 191969 гектартай тарилга хэгдээ, энэнь бүхы талмай 68,4 процент болоно.

Эгээл ехээр ороһоо таряа тарига Мухар-Шэбэрэй ажахынуудта - 39344, Зэдын - 36369, Бэшүүрэй - 34922,5 гектар талмайда ороһото ургамалнууд таригдаад байна. Тэрэ тоодо Мухар-Шэбэртэ шэнинсэ - 24056 гектарта, Зэдэдэ - 20724, Бэшүүртэ 20510 га талмайда таригданхай.

Кабанскын аймагтаһые хабарай тарилга үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэнэ. Хэрбээ эндэхэ ургамалнуудта 19270 гектарта ороһото ажахынууды тариха түсэбөө 73,1 процентээр дүүргээд байна. Гадна Загарайн ажахынууд - 77,9 процент, Хэжэнгын - 69,9, Прибайкалийн - 83,5 процент хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые дүүргээ. Захаминай аймагай таряшад 5553 гектарта ороһото ургамалнууды тариха ёһотой аад, 5672 га талмайда тарилга үнгэргэжэ, түсэбөө 102,1 процент бэелүүлэнхэй. Бүхы дээрэ республикын ажахынуудта 187453 гектар талмай 174829 га талмайдын шэнинсэ таригдаа.

Тэрэшэлэн республикын ажахынуудта хартаабха тариха ажал эршээтэйгээр ябуулагдана. Республикын зөөрин бүхы түхэлэй ажахынуудта 1274 гектарта таригдаха ёһотой хартаабхын 1021,5 га талмайда тарилга хэгдэнхэй. Кабанскын, Загарайн, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта эгээл ехэ талмайда гэхэ гү, али туд тудтаа 311, 180, 101, 157 гектарта мүнөө үедэ хартаабха таригадад байна. Харин тэжээлэй ургамалнууды, овоц тариха хүдэлмэри түлэгтөө ороодүй гэжэ тоо, баримтанууд харуулаа. Хэрбээ тэжээлэй ургамалнууд 38078 га талмай эзлэхэ һаа, оройдоол 3979 гектарта таригдаа. Тиэхэдэ эддэб янзын овоцой эзлэхэ талмай 975 гектар һаа, оройдоол 250 гектартай тарилга хэгдээ. Ивалгын аймагай ажахынууд 278 га, Загарайн - 100, Тарбагатайн - 97,5, Бэшүүрэй - 73,5 га, Кабанскын 66 га талмайда овоц тариха түсэб абанхай. Мүнөө дээрэ Ивалгада - 52, Бэшүүртэ - 34,5, Кабанскын ажахынуудта 33 гектарта овоц тариха хүдэлмэри дүүргэгдээ, энэнь бусад шотагай хэрэг байдалтай сасуулаха, эгээл дээгүүр дүн болоно.

Гадна хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдтэй зэргэ республикынэй хүдөөгэй ажалшад нуга сабшалаандаа шинг нойто оруула хүдэлмэри ябуула. Мүнөө дээрэ республикынэй 12 аймагуудта 41288 га талмайда шинг нойтон хаагдаа. Тэрэ тоодо Мухар-Шэбэрэй аймагта - 6850, Бэшүүрэй - 6200, Загарайн - 5477, Кабанскын 4767 гектар талмайда шинг нойто хааха хүдэлмэри дүүргэгдэһэн байна. Баргажанай, Зэдын, Хэжэнгын, Түхэнэй болон бусад аймагуудта энэ хүдэлмэри үнгэргэгдөөгүй.

Республикада 196881 гектарта паар хахалагдаха ёһотой байһан һаа, бодото дээрэ 33726 гектарта хахалагдаа. Тэрэ тоодо Зэдын аймагта 30160 га талмайда паар хахалха түсэбтэй аад, 15850 гектарынь хахалжа, бусадта орходоо эрхим дүн харуулаа.

Хорин - 334, Түхэнэй - 270, Загарайн - 310, Ивалгын - 466, Хэжэнгын - 535, Яруунын ажахынуудта 650 га талмайда паар хахалагдаа.

Республикын ажахынуудта таряан ажалай хүдэлмэри түлэг ябуулагдан түгэсэхэ хаһадаа орохонь гэшэ.

Эльвира ДАМБАЕВА.

Сагай хүндэдэ шалтангүй

ЭНЭ МИНИЙ ҮЙЛСЭ, ЭГЭЭЛ НАЙХАН ҮЙЛСЭ...

Захаминай аймагай Мэлэ нютагта үйлсэнуудэй хоорондох мурьсоон угаа һонирхолтойгоор, олоной хабаадалгатайгаа үнгэрдэг заншалтай.

Гурбадахия үнгэргэгдэжэ байһан энэ мурьсөөн-харалгада, хоёр зуугаад үрхэтэй тосхоной зургаан үйлсэнуудэй хоорондох «тэмсэл» шиидхэхы шатадаа оробо. Энэ харын һүүл багаар үнгэрхэ зунай найр дээрэ түгэсэхэлэй мурьсөөн үнгэргэгдэжэ, илагша үйлсын командада - эрье хонин - шан барюулагдаха юм. Эгээл һониниинь гэхэдэ, энэ үдэр гуша наһанһаа дээшэ эхэнэрнүүдһээ бүридэһэн зургаан команда эсэсэй мурьсөөндэ (...мини - футболоор) хүсэ шадалаа туршаха юм хаш.

Харин тиихэдэ энэ үнгэрһэн Иаалтын найрай үдэр уран найханай бүлгэмэй гэнүүд элдэб хатар, дуунуудай концерт табижа, улад зоноо хужарлуулаа. Үйлсэ бүхэн зургаа зургаан номер бэлдэжэ, олониие баясуулажа, өөһэдынгөө бэрхые харуулаа. Урданһаа аймагтаһые, мүн республика доторооһые суурхалин Мэлын уран найханай бүлгэмэй гэнүүд - үндэр наһатай Мария Бадмаева, Нина Батомункуева, Екатерина

ВETERАНУУДАЙ ХҮНГЭЛЭЛТЭНҮҮД ТУХАЙ

Ажалай ба Россин социальна хүгжэлтын министерствын ветерануудай, сэрэгэй албанһаа табигданан эрхэтэдэй хэрэгүүдтэ талаар департаментын гүрэнэй албанай 2 классай советник Елена Третьякова «Российская газета» сонинной сурбалжалагшын асуудалнуудта харюусахадаа ниггэжэ мэдээсэбэ:

«Ветеранууд тухай» Федеральна Хуулиар (2-дохи ст. 2 бүлэгтэй 1-дэхи пункттын 3-дахы подпункт) 1941 оной июнин 22-һоо 1945 оной сентябрийн 3 болотор дайн сэрэгтэ хабаадажа байһан армийн бүридэлдэ орологгүй сэрэгэй-частынуудта, эмхи зургаануудта, сэрэгэй-хурасалай эмхи зургаануудта аба гаранан, мүн «1941-1945 онуудай сэрэг ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда Германияе илаһанай түлөө» гү, али «Японие илаһанай түлөө» медаллар шагнагдаһан сэрэгэй алба хааһад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадагшадтай зэргэдэ оруулагданхай.

Дайнда хабаадаһан гэжэ энэ зэргэдэ оруулагдан хүнүүдтэ «Ветеранууд тухай» Хуулийн 17-дохи статьягай ёһоор харалагдаһан хүнгэлэлтэнүүд СССР-эй СМ-гэй 1988 оной майн 12-ой 621-дэхи тогтоолоор тогтоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые абаха эрхэ гэршэлһэн үнэмшэлгэнүүдтэ үндэһэлэн олгогдодог байгаа. Энэнь, нэгэ талаар «Ветеранууд тухай» Федеральна Хуулийн 28 статьяда зурюу бичэ, юуб гэхэдэ заагдаһан үнэмшэлгэнүүд ветерануудта хүнгэлэлтэнүүдые абаха эрхэ олгоно. Гэбшые нүгөө талаһаа тэдэ дайнда хабаадагшадтай нэрэ зэргэ (статус) баталнагуй.

РФ-гэй Правительствоын 1999 оной октябрийн 5-най 1122-дохи дугаарай тогтоолоор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветеранай үнэмшэлгын бланкын нийтэ нэгэн жэһээтэ түхэл баталагдаһан байгаа. Иимэ үнэмшэлгэнүүд һаян сагта һайн дураһай мэдүүлгын гуримаар үгтэдэг болохо.

«Ветеранууд тухай» Федеральна Хуулиар Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадта тоологдоһон бүхы ветерануудта 2000 оной майн 1 болотор мүнөө хүсэндөө байһан үнэмшэлгэнүүдынь нийтэ нэгэн жэһээтэ түхэлтэй үнэмшэлгэнүүдээр нэлгэжэ үгэхөөр түсэблэгдэнэ.

15 статьягай 2-дохи пункттай зохицуулан (40-дэхи дугаарай найруулга - Федеральна Хуули - 2000 оной январин 2-ой), дайнда хабаадагшадта, тэрэ тоодо сэрэгэй албанда һүүлдэ татагдаһан, гэбшые үбшэлжэ, ажал дээрээ гэмэлтэжэ гү, али бусад шалгалтануудар эрэмдэг бэетэй болоһон зондо (хуули буса ябадалнуудай шалгагшадар эрэмдэг бэетэй болоһон шонруудһаа бэшлэдэ) хэдхэдхи бүлгэмэй инавалд бэ гэжэ тогтооһон үнэмшэлгын ёһоор дахин медальныкы шалгалта гаргангүйгөөр дайнай инавалдуудай эрхэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүд олгогдодог.

(2000 оной мартын 25-най 59-дэхи дугаарай «Российская газета» сонинной 4-дохи хуудананда хэблэгдэһэн тусхай шонруһаа буулгагдаа. И.БААУРОВ, юстици ахалагша советник, РФ-гэй габыата юрист.

Буряад... эдентын... вын зах... мэдээсэл... олонитэ... талаар... лийн Ус... редакци... 27-ой на... Пресса... СоваДУ... үнгэргэ... Энэ х... түлэб... эдэхиж... һонирхо... байгаа... газетнү... харюуса... өөһэдын... дээрэ дэ... ерһөн... байба. Т... 9хэблэл... Оло», «... газетнү... «Верши... журнал... законод... Респуб... суглуула... АИ... һая... хүтэл... Владим... Василь... Баин П... Сэхи... байгуу... тагай... асууда... мэдээс... сэлүү... харуул... аймаг... яһала... холтой... боринч... ха юм... хүнүүд... бэшгэ... аймаг... -Үйлэ... журн... татаг... айма... үйлэ... гараж... жэлэ... грамм... Байги... нёдог... проц... мяха... тээр... пром... проц... -Н... айм... юун... үйлэ... хэнэ... тэйг... Каба... хуби... хүн... гөө э... урда... угаа... дые... Тийг... завс... өөһ... абах... ний... үйлэ...

Энэ хуудаг «Буряад үнэн» газетын мүнөөдэрэй ажабайдалда зөрйулагдана

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН ШАНДА ХҮРТЭБЭ

«Салют, Илалта!» гэхэн конкурсо «БУРЯАД ҮНЭН»-«ДҮХЭРИГ» түрүү хуури эзэлэ

Дурагдаха. Нэн түрүүн газетэнүүдэй презентаци илангаяа һонирхолтойгоор болоо. Редакцинууд өөр янзын, һонирхолтой, шог зугаатай программануудаа дурагдаха. Дүнгүүдын иимэ байба: «Буряад үнэн» газетэ «Зохёохы бодолтой программын түлөө», «Правда Бурятии» - «Һанаанда эгээл таарамжатай рекламн түлөө», «Молодежь Бурятии» - «Классическа презентациин түлөө», «Аргументы и факты в Бурятии» - «Өөрсэ янзын рекламн түлөө», «Информ Полис» - Эгээл мүнөө үсын рекламн түлөө» гэхэн номинацинуудаар урмашуулан шагнагдаа.

«Салют, Илалта!» гэхэн конкурсо республикын газетэнүүдэй дундаһаа «Буряад үнэн» сонин түрүүшын хуури эзэлжэ, нэрэ хүндэтэй, һүлдэ ехэтэй шанда хүртэбэ. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Е.К.Ханхалаев «Буряад үнэн» газетын ахамад редактор А.Л.Ангархаевта тусхай Диплом 10 мянган түхэригтэйгөөр барюулба. «Бурятия» газетэ, районно газетэнүүдэй дундаһаа «Бичурский хлебобор», телекомпанинуудай дундаһаа БГТРК урмашуулгын шангуудта хүртөө. Авторнууд сооһоо энэ төмөөр илаһан Н.Коробейкова, Ц.Дондогой, Д.Жамсоева,

Л. Мельникова, Д.Доржиева, К.Соболев, Н. Фуркало, Б.Будева гэгшэдтэ шангууд барюулагдаа. Эрхим хүдэлмэринүүдэй түлөө УФПС-эй шангуудта хүртэһэн журналистнуудта - А.Шигинада, Г.Дашеевада шангууд барюулагдаа.

бэшээшэдһээ эхитэй. Фроптовигууд-сэрэгшэд, тылэй ажалшад тухай танай эльгээһэн олон тоото бэшэгүүдтэ үндэрһэлэн, Илалтада зориулагдаһан дугаарнууднай бүрилдөө ха юм.

Энэ ушарһаа тандаа, түшэг болохо бэшээшэдтэ, уншагшадтаа тон ехэ баярые хүргэжэ,

«Буряад үнэн» - «Дүхэриг» мүндэлһэн үдэрһөө мүнөө жэл гурбатай болоо. Гурбатай «Дүхэригэй» «Салют, Илалта!» гэхэн республиканска конкурсо илаһан ушар хадаа таһаа, уншагшадһаа,

зохёохы ажалдатнай амжалта, ажабайдалдатнай һайн һайханые хүсэе!
Галина ДАШЕЕВА,
«Буряад үнэн» газетын ахамад редакторай орлогшо, «Дүхэриг» сонинор редактор.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын захиргаанай дэргэдэхи мэдээсэлэй, хэблэлэй болон олониттэй харилсаануудай талаар комитедэй, республикын УФС-эй, газетэнүүдэй редакцинуудай үүсхэлээр майн 27-ой наратай һайхан үдэр «Пресса-2000» гэхэн фестиваль Соведаүүдэй талмай дээрэ үнгэргэгдэбэ.

Энэ хэмжээ ябуулга гол түлэб газетэнүүдтэ захил эдэбхижүүлхэ, уншагшадтай һонирхол үүсхэхэ зорилготой байгаа. Үглөөнэй 9 саһаа газетэнүүдэй захилай түлөө харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд өөһэдһингөө продукци столнууд дээрэ дэлгээнхэй, захил хэхээс ерэхэн зоние угтан абажа байба. Тэрэ тоодо «Буряад үнэн» 9 хэблэлээ - «Дүхэриг», «Бизнес Оло», «Спорт-Тамир», «Эблэл» газетэнүүдээ, «Морин хуур», «Вершины», хүүгэдэй «Одон» журналнуудаа, «Собрание законодательства» гэхэн Буряад Республикын хуулинуудай сулгуулбари олоной үзэмжэдэ

АЙМАГУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД АЙЛШАЛАА МАНАЙДА

Һаяхана манай редакция Буряад Республикын хэдэн аймагуудай шотагай ооһэдһын хүтэлбэрийн толгойлогшоодтой уулзалга үнгэргэгдэбэ. Баргажанай аймагай гулава Михаил Владимирович Вылков, Кабанскын - Виктор Гаврилович Котов, Захааминай - Виктор Васильевич Аюшеев, Хурамханай - Борис Константинович Бородин, Яруунын аймагай гулава Баин Гончикжапович Жигжитов гэгшэд «түхэрээн» шэрээгэй хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Сэхьен хэлэхэдэ, гүрэнэй байгууллахтын, илангаяа шотагай өөһэдһын хүтэлбэрийн асуудалууд хэблэлдэ, олондо мэдээсэл тараадаг бусад хэрэгсэлүүдэй аргаар дэлгэрэнгээр харуулагдаһагүй. Харин тиихэдэ аймаг бүхэндэ хубилааланууд яһала боложо байдаг, һонирхолтой асуудалуудай шийдэх-бэригүүд абтагдаг, бэсүүлэгдэдэг ха юм.

- Юрын байдал, ажалша хүнүүд тухай хэблэлдэ үсөөпөөр бэшэгдэнэ, - гэжэ Кабанскын аймагай гулава В.Г.Котов хэлэбэ.

- Үйлэдбэрийн хэрэг юундэ хэблэлдэ журналистнуудай анхаралые тагнаһагүй. Жэшээлхэдэ, манай аймагта һүүлэй үедэ һү үйлэдбэрилгэ дээдэ хэмжээндэ гаража байна. Үнэн бүриһөө жэлэй туршада 3 мянган килограмм һү һаадаг болонхойбди. Байгша оной нэгдэхэ кварталда һедондонхойхидо орходоо 13 процентээр дээшэлэ. Мүн мяха үйлэдбэрилгэ 14 процентээр ехэ болонхой. Тэрэшэлэн промышленна продукци 24 процент ехээр үйлэдбэрилэгдөө.

- Виктор Гаврилович, танай аймагай тоһоной завод юундэ ажахынуудай һү үйлэдбэрилхэе болонхой?

- Приватизаци гээшэмнай, хэнийше мэдэхээр, эндүүрэлтэйгээр үнгэргэгдөө ха юм. Кабанскын тоһоной заводые хубийн мэдэлдэ абажарһан хүн зоргоороо боложо, өөрынгөө эрилтэнуудые ажахынуудай урда табина. Үйлэдбэрилгын угаа ехэ сэн эрижэ, совхозуудые «һааха» гэжэ оролдодо. Нимэһээ ажахынууд һү энэ заводто тусааһаа болжио, өөһэдөө сепаратор худалдажа абаха баатай болонхой. Мичи һанахата, аймагай гол үйлэдбэрийнүүдэй шухала һал-

барин зөөринүүдэй акцин ехэнхи хубийн пакет хадаа шотагай хүтэлбэрийн мэдэлдэ байха ёһотой.

Манай аймагта совхозууд хуушанай бүридэлэй ёһоор хүдэлжэ байдаг. Ажалшадтай хоорондо мурсыон урданай-хидал үргэлжэлүүлэгдэхээр. Зүгөөр гансахан Корсаково һууринойхид үмсэ үсөөрөө бутарһан аад, дорой байдалда оронхой. Ажал хэрэгшын урагшгүй. Эндэ гол түлэб буряад угсаатан ажаһууна. «Буряад үнэнэй» эндэхи зоний байдалда анхаралаа хандуулаа хадаг, һайн байгаа.

- Үнэхөөрөөшье, үйлэдбэри тухай, ажалшад тухай бэшэжэ байхань шухала, - гэжэ Баргажанай аймагай гулава Михаил Владимирович Вылков хэлэбэ. - Хүдөөгэйхид шадлаараа оролдожо, туйлай ехэ бэрхэшээлүүдые дабана. Эдэ бүгэдые бодото дээрһн харуулажа байбал, һайн бэлэй. Шотагай өөрын хүтэлбэри тухай тогтонийонги һайн хуули мүнөө болотор баталагдаһагүй. Олон асуудалууд арсалдаатайгаар шийдэхэгдэнэ. Аймагай гулавагай засаг гүйсэд хүсэгүй гэхэдэ, адуу болохогүй. Россин шэнэ президентын засаг хуули шангадха гэхэн эрилтэ зүбтэй.

- Бодото демократи хадаа ганса олонхойд тала бариха бэшэ, мүн дуугаараа үсөөн үлэшэһэн зоний хараа бодомжонуудые анхаралдаа абаха ёһотой, - гэжэ Хурамханай гулава Борис Константинович Бородин хэлэбэ.

Хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан Баин Гончикжапович Жигжитов, Виктор Васильевич Аюшеев гэгшэд Яруунын, Захааминай аймагуудай байдал тухай хөөрэхэ зуура «Буряад

үнэн» газетэ олоор захидаһа, урма зоригто, ухаан мэдэрэлдэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

«Буряад үнэн» газетын редакциин ажал тухай айлшадта дэлгэрэнгээр ахамад редактор Ардан Лопсонович Ангархаев хөөрөжэ үгөө. Үнэиэхид имгалта хүдөө аймагуудай уншагшадта түшгэлдэг, тэдэнэртээ нягта холбоотойгоор ажаалаа эрхилдэг юм. Тусхайлбал, үнгэрһэн намар «Буряад үнэнэй» нүүдэл редакци Захааминай бүхы һууринуудаар тоосоото уулзалгануудые үнгэргэжэ, уншагшадтай һанамжануудые хадуужа абаа, аймагай байдал тухай, алдарт ажалшад тухайн дугарта бэшэ бэлэй. Нүүдэл редакциин иимэ уулзалгануудые бусад аймагуудта үнгэргэхөөр манай редколлеги түсбэлэн.

Редакцида болоһон уулзалгада хабаадаһан аймагуудай гулаванар «Буряад үнэнэй» нүхэсэжэ байха тухайгаа мэдүүлээд, газетэ болон манда хэблэгдэжэ байдаг «Одон», «Хии морин», «Вершины» сэтгүүлүүдые, номуудые олоор захижа, худалдажа абаха гэхэһэнэ мэдүүлэбэ. Манай газетэ, журналнууд илангаяа олоор Захааминай, Яруунын аймагуудаар тарадаг, харин мүнөө Баргажанашье, Хурамханашье, Кабанскадашье олон уншагшадые олохо бээ гэжэ пайданаба.

Аша үрэтэй харилсаа холбоһон иимэ уулзалгануудые республикын бусад аймагуудай түлөөлэгшэдтэй саг үргэлжэ үнгэргэжэ байхаар манай редакци хараална.

Николай НАМСАРАЕВ, редакциин экономикын болон политикын таһагые даагша.

«ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ»- ОЛОНДО ТУҺАТАЙ ХАБСАРГАЛТА

«Буряад үнэнэй» хэблэлээр долоон хоногто нэгэ удаа ороо хэлэн дээрэ гарадаг «Бизнес оло» сонинор һүүлшын дугаар «Предприниматель» гэхэн тусхай хабсаргалтагайгаар уншагшадта дурадагдаа. Энэмнай хадаа угаа ехэ удхатай ушар болоно. Юуб гэхэдэ, хойшоодо «Предприниматель» гэхэн хабсаргалта саг үргэлжэ манай редакциин хүсөөр толилогдожо байха юм.

Имгалта «бага бизнес» гэлсэдэг үйлэдбэри болон наймаанай хэрэгэй асуудалуудые харуулжа байха зорилготой энэ сонин Буряад Республикын Арадай Хуралай экономикын талаар комитедэй, промышленностийн министрствын дэргэдэхи бага үйлэдбэри дэмжээхэ комитедэй үүсхэл болон хабаадалгаатайгаар хэблэгдэжэ эхилбэ гэшэ.

«Предприниматель» хабсаргалтын түрүүшын дугаар барлаһанай ушараар «Буряад үнэн» газетын редакцида тусхай уулзалга үнгэргэгдэбэ.

- Хэрбээ Москва хотодо бага бизнес тэндэхи бюджетэ 40 процент олоо оруулдаг һаа, харин манай республикадахи энэ һалбар оройдоо 9 процент оруулна, - гэжэ промышленностийн министрствын дэргэдэхи бага үйлэдбэри дэмжээхэ комитедэй түрүүлэгшэ Юрий Кравцов мэдүүлэбэ. - Манай республикада бага үйлэдбэри, тэрэнэй продукци наймаалага һанаһанда хүрмөөр хүгжэжэ шадаһагүй. Үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукциин хэмжээһэй оройдоо 8 процентые бага бизнес үгэнэ. Гэбэше ажалал һанаһан дүрбэдэхи хүн бүхэн энэ һалбарта хамаатай гэжэ тоологдоно. Тэдэнэри олонхинь гар үзүүрэй наймаашад болоно. Продукци бодото дээрһн үйлэдбэрилхэ бага цехүүдые олоор эрхилхэнь сагай эрилтэ боложо байна. Нэгдэхээр, бидэ өөрынгөө бүтээһэн, буйлуулһан продукцияр хэрэгсэлмээ гүйсэд хангажа байха аргатай болохобди, хөөрдохөөр, хүдэлмэрийн һууринууд олоһорхо эзгэтэй. Энэмнай социалыа ехэ удхатай. Юуб гэхэдэ, манай республикада аяр 20 процент зон ажалгүй һууна. Бүрихэдэ абтаагүй хүнүүдые тоолоһоо һаа, тэдэнэри тоо бүрише олон гэжэ багсаамжалхада болоно.

- Бага үйлэдбэрийнүүд, олон «дабхар», олон һалбарта байха ёһотой. Гол экономикын хажуугаар мянган жэжэ үйлэдбэрийнүүд янза бүрийн продукци гаргажа байха аргатай, - гэжэ Ю.Кравцов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэбэ. - Бага үйлэдбэри саг зуура һэльбэн шэнэлэгдэхэ арга боломжотой, саг үргэлжэ шэнэ-шэнэ зүйлүүдые дэлгүүртэ дурадажа байха ха юм.

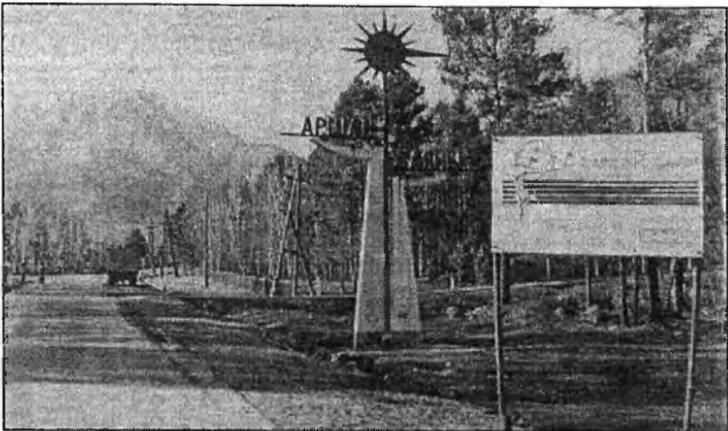
Ямар аргаар бага бизнесые хүгжөөхэб гэхэн һанамжануудаа хэлэхэдэ, Арадай Хуралай депутат, экономикын талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Алексей Краснопеков олондо мэдээсэл тарааха хэрэгтэ анхаралаа онсолон хандуулаа. Өөрынгөө хэрэгүүдые эрхилэгшэдтэ хуули болон дэлгүүрэй туримууд тухай мэдээсэл тусхай газетын аргаар тарааһан тон шухала. Тиймэһээ «Предприниматель» гэхэн удхатай тусхай хабсаргалтын хэблэгдэжэ эхилһэһинь ехэ удхатай гэжэ депутат хэлэбэ.

Редакцида болоһон хөөрэлдөөндэ хабаадаһан Элеваторай дэлгүүрэй наймаашадтай профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ Николай Чащин, маршрутна таксинуудай түлөөлэгшэ Сергей Куменов, эрхэтэдэй эрхыс хамгаалгын бүлгэмэй түлөөлэгшэ Олег Хомутов, хубийн хэрэг эрхилэгшэдэй Ивалгын районор советэй түрүүлэгшэ Василий Аюров болон «Предприниматель» хабсаргалтын материалнуудай түлөө харюусалгата Геннадий Петрушин гэгшэд шэнэ хабсаргалтые дэмжэжэ, һонирхолтой, гүнзэгы удхатай статьянууд тэрэнэй хууданууд дээрэ толилогдожо байха бээ гэжэ пайданаһаа мэдүүлэбэ.

Николай НАМСАРАЕВ.

«ВОДА ЭТА ПРИНЕСЕТ НЕСОМНЕННУЮ» (К 80-летию)

Центральная арка

У водопада

В беседке на лестнице

В физиокабинете

Бывают на земле места, где у вас обостряются все чувства, восприятие цвета, звука и запаха, где сердце вдруг замирает, как бывало лишь в детстве, от удивления и восторга. Одно из таких благословенных мест - Восточные Саяны, курорт «Аршан».

Меня исцеляли аршаны, Хмелел я от горькой арсы, Саяны, родные Саяны, Земной и небесной красы... - воспел свою родину народный поэт Бурятии Лопсон Тапхаев.

Да, именно Саяны, из недр которых пробиваются целебные источники, с первой минуты завораживают человека своей мощью и красотой. Именно в Саянах сохранилась первозданная тайга с непролазным кедровым стлаником, с зарослями можжевельника (арсы), где встречаются изумительные поляны с пряным травостоем, с альпийскими лугами, на которых растут реликтовые растения, уже почти исчезнувшие с лица Земли: альпийский мак, сибирские орхидеи, камнеломка, эдельвейсы, а весной - море багульника...

С ВЫСОТЫ ПТИЧЬЕГО ПОЛЕТА

Высота над уровнем моря в разных точках курорта от 827 м. до 930 м. Барометрическое давление, типичное для низкогорных районов, колеблется в пределах 660-695 мм летом и 670-709 мм зимой. Если подняться на одну из горных вершин, прилегающих к курорту, названную романтически Пиком любви, то с высоты птичьего полета Тункинская долина видна как на ладони, кажется законченной картиной великого, несравненного мастера, имя которому - Природа. Кажется, что она здесь состязалась сама с собой, как бы боялась повториться...

Удивительная чистота и прозрачность воздуха создают изумительную игру цвета аршанского неба - все оттенки голубого до пронзительно-синего или свинцово-серого. В течение дня можно наблюдать эту бесконечную переменчивую игру воды и неба, тайги и скал.

Здесь каждое дерево кажется лестницей в небо. Именно здесь растут исполины сибирских лесов, деревья - уникалы. Будете отдыхать в «Аршане», обязательно найдите гигантскую лиственницу. Она растёт напротив летней танцплощадки. Её диаметр 1,2 метра, высота более 30 м. Ей около 500 лет. Два человека должны встать вокруг ствола, чтобы охватить его руками. Поклонитесь величественному молчаливому свидетелю давно минувших веков.

У подножия Восточных Саян, вблизи курорта можно встретить голубую ель, стройную красавицу, прародной которой считается Северная Америка. Очень устойчивое к морозам дерево живет в среднем 400-600 лет.

Еще одна сказка природы - 12 водопадов на реке Кынгерга. Буйная, норовистая Кынгерга,

серебряной лентой выющаяся из скалистого ущелья, воспета многими поэтами.

И какая власть твою волну Мчит по беломраморному дну?

- вопрошал классик, один из основоположников современной бурятской литературы Хоца Намсараев, плененный красотой горной реки. 100 лет назад, в 1900 г. ученый и поэт Александр Львов, сосланный в Тунку, посвятил Кынгерге такие строки:

Покрытая пеной по скалам - громадам, Со всех, что нависли сторон, Вниз бешено скачет река водопадом, Где эхо воздвигло свой трон...

Самый крупный - первый водопад, где вода низвергается с 8-метровой высоты, издавая несмолкаемый грохот. Водяная пыль над водопадом играет всеми цветами радуги: потрясающее зрелище!

Скопления громадных валунов и камешных глыб на водопадах создают им самые причудливые конфигурации, заставляют всех, кто был здесь, каждый раз находить в этих формах новые очертания...

ИСТОРИЯ: ДАЛЕКАЯ И БЛИЗКАЯ

Существует легенда, уходящая в глубь веков, о том, как охотник впервые нашел целебный источник в отрогах Саян. А самое первое, официальное сообщение о минеральных источниках «аршан» было сделано 19 августа 1894 года на заседании ученого совета Томского университета миссионером **Чистохиним**: «В районе Койморской инородческой управы в Тункинском инородческом ведомстве Иркутской губернии мной найден минеральный кислородо-железистый источник. Вода эта принесет несомненную пользу для страждущего человечества, о чем и имею честь доложить просвещенному вниманию Томского университета».

Через три года после этого события в трудах Географического общества Иркутской губернии публикуется статья **Геннинг-Михелиса** «Минеральные воды Аршана». Он дал более подробное описание источников: «Над выходами обоих источников расположены примитивные беседки, а выходы ключей закапированы деревянными цилиндрами. Минеральная вода, появляясь со дна цилиндра и испускающая струйки газа, напоминала кипящую воду. Люди пили воду, для чего черпал каждый своей посудой. Местные люди воду брали берестяными туюсками из-под кумысы или тарасуна, а также пили над источником в большом изобилии...» О том, в каких условиях жили лечасьи, Геннинг-Михелис замечает: «Все больные, числом 12, лежали и спали на полу в балагане. Они все оказались интеллигентными людьми».

Побывавший здесь в 1908 году военный врач **Трусов**

обнаружил 50 изб, сдаваемых внаем, кухня также была в распоряжении отдыхающих. Он насчитал 50 источников и одну беседку.

В те же годы по поручению Восточно-Сибирского отдела Русского Географического общества и Общества врачей Восточной Сибири А.В.Львов (о нем упоминалось выше) и Г.И.Кропачев произвели детальное обследование аршанских источников и описали породы, слагающие борта реки Кынгерга. На основании их выводов Общество врачей Восточной Сибири приняло резолюцию: «Считаем необходимым, не ожидая признания за источником Аршана общественного значения, принять меры к его охранению и правильному функционированию, хотя бы путем сдачи в аренду частному лицу». Но общественность была против такого решения и с тех пор, вплоть до 1919 г., Аршан находится в ведении Иркутского госимущества.

В 1919 г. была организована экспедиция по исследованию источников. В составе ее были физики Индиксон, Шмаковский, бальнеолог В.Н.Никитенко. Два года они наблюдали за аршаном, исследовали его лечебные свойства.

Об одном из членов экспедиции, **М.М.Воате** следует рассказать особо. У него удивительная судьба: немец из Вены, участвовавший в первой мировой войне, попал в русский плен. Волей случая он оказался в составе экспедиции, и, по окончании её остался в Аршане, пустил корни на бурятской земле. Активный участник создания курорта «Аршан», проектировавший здания курзала, главного спального корпуса, основавший здесь электростанцию, лесопилку, метеостанцию. М.М.Воат был репрессирован в 1938 году, умер в тюрьме. В 1939 г. его реабилитировали.

Как известно, 20 марта 1919 г. Декретом Совнаркома все курорты и лечебные места бывшей царской России были национализированы.

13 июня 1920 г. был первый заезд отдыхающих. С этого времени и ведется отсчет истории курорта «Аршан».

В то время врачей не было, они приезжали только на летний сезон. Весь медперсонал, служба были тоже сезонными работниками. Первые врачи - Никольский, Ботвин (он принимал в костно-туберкулезном санатории), А.Т.Трубачев. В те годы за сезон принимали на отдых и лечение 374 человек.

В 1922 г. было построено небольшое здание ванного корпуса.

Сейчас администрация курорта собирает документы и фотографии, чтобы открыть музей. Я беседовала с музееведом **С.Н.Халтеевой**. Софья Николаевна показала мне старые фото конца 1930-х годов, рассказала, как работали сотрудники курорта, в каких условиях жили и лечились отдыхающие.

До войны за сезон отдыхало

Буряадай элитэ поэт М.САМБУЕВАЙ зохёохы ажал ябуулга тухай

УРАН ДҮШЭ УУЛАМ, УРИН ҺЭБШЭЭШИ ДУУЛАН...

М.Самбуевий зохёохы ажалы намтар хараад байхада, оройдоол 41 наһан соогоо хүнэй гайхама ехэ бэлиг шадабарита зохёолнуудаа бэлэглэж үрдэс гээшэб. Өөрөө зохёохы ажалынгаа охин соо ябахандаа, найман номуудайнгаа буряад, ород хэлэнүүд дээрэ баярлан барилжа үрднэн байха.

М.Ж.Самбуев түрэнэи тоонто Захааминий аймгай Сагагынгаа дунда гургуулида нуража ябахандаа, Б.Шойдокевич эмхидхэн хизаар ороноо иэглэлхэ «Уран Душэ» гээшэ бүүрээд эдэбхитэйгээр хабаадажа, 6-даху класста 1954 ондо уран үгс үлдэ бэиэхэ туршалга эхилнэн намтартай юм.

Эгээл энэ үедэ М.Ж.Самбуевай бэлиг шадабари үлэи найхан буянга замаар, бэрхэ багшын заяагаар ошоһон түүхэтэй. 1967 онһоо М.Самбуевай зохёоһон шүлэгүүдэй суглуулбарин согсолол - «Тайгын саһан» хэблэгдэе һэн. Энэ түрүүшын зохёолнуудай согсолбори соо жэншэдгүй найнаар зохёогдоһон шүлэгүүд нилээд олон байха.

Хойто Эрээшэй нугага Хажуурайнгаа эршэ туршааб. Хазгадын сөөрэм үһагда Хадари гутаар губшааб.

Дурна голой айлайга Дурлаһан гансагаа мэргээб. Шүүдэр ногоотой Хаигайда Шүлэгшэн байһанаа мэргээб. Эдэ шүлэгүүдэй мүнүүдһээ эхи абан, поэдэй ямархан хэбтэй шүлэг зохёон гаргажа урлаха дуратайе багсаамжалан байхаар шэнги. Тус суглуулбари хэмжүүрээрэ багаханшые һаа, поэдэй хурса үгэ, һонор ухаан бодол болон нимгэн сэдхэл гэршэлһэн «Эрээшэн», «Миний таабай», «Эхын зүрхэн» гэхэн нилээд гүнзэгы удхатай шүлэгүүдэй удха, уран гоё найрууланууд дээрһээ ажаглахаар.

М.Самбуев өөрынгөө зохёохы ажал ганса Буряад дайдаараа аяншалан ябахандаа дэлгэдэг бэшэ, мүн холо ойрын нотагата аяншалан ябахандаа бүтээһэн «Таймыр» гэхэн томо поэмэ номын гэршэлһэ (1969 он).

Шэрүүн уларилтай зүг руу Шэнэ харги урлалжа, Шэнэ ноһи уулзалгыи Шэнхинээтэ дохёо анжарагдаал.

Эхэ газарай заханда Эрид хүрөөхөр зорижо, Эдлин нотаганаа гараад, Энэ мүнөө ябаналби...

Тиймэһээ тус ном автарай бэлиг шадабари улам хүгжэжэ, бүришые гүнзэгы удхатай поэзин бүришые ороо томо жанриуудта бэлиггэ зориулаха аргатайе харуулаба гээшэ ха юм.

Уданшыегүй М.Самбуев «Саһага» гэхэн номоо бэлдэе бэлэй. Энэ ном соогоо уянгата шүлэгүүдэй түрэнэи тоонто Саһагадаа болон Захаамин дайдынгаа нотагуудта зориулаһан шүлэгүүдһээ гадна багахан поэмэнүүдһээ оруулан юм.

Эдэнь хадаа «Доржо таабай», «Захаамин хотомни» болон «Мамайн добо дээрһээ» гэхэн 3 поэмэнүүдын ном соонь ороһон юм. Эдэ номын үншаад, үзөөд байхада, М.Жамьяновичай бэлиг шадабари улам дээшлэжэ, шүлэгүүдһын бүришые уран гоё удхатайнууд болон шүлэгшэнгөө хэб гэзыше ехэл наринаар сахидга шүлэгшэн болоһоноо гэршэлһэн байна.

Уран Дүшэ уулам, Урин һэбшээш дуулан, Сэнигүүдэ минии хүдоодэ Сэсэгүүдэй дунда үгөөлби. Хотын хүлгөөндэ гадгажа, Ходо хүхижэ, шадажа, Магтаалдаа хүртэжэ, шаймагаа

Мартаад лэ байжа байгааа? гэхэн мүнүүдһын М.Самбуевай түрэл тоонто нотагайнгаа урда тон ехэ харюусалгатайше болон уялгатайше байһаниие гэршэлһэ гээшэ бэшэ гү?

М.Самбуевай шүлэгүүд гэхэ гү, али уран зохёол алишые талаараа дүрбэн тэгшэ, гүн удхатай, уран баян хэлтэй болон үян найн нугалбаритай байна. Шүлэгүүдһын мур бүхэндэ поэдэй огеом дорюун яб гэжэ хонгожо һуулаһан үгэнүүдэй уянга уншагдай сэдхэлдэ дамжан ородог байха гэхэн бодолоо энээхэн мүнүүдээр гэршэлэе.

Ара Хангайн голоор Аляа һэбшээн зайна. Шэнэһэн моды голлоод, Шэрэнгитэй зугаалаа байна.

Хажуугам ерээд, аргаахан Харахан толгойем эльбэн. Хангалхан сэсэгүүдэ шайнаархан, Хангалын намга эльгээшэ. Эдээхэн шүлэгэй найман мүнүүд уран шүлэгшэнэй онсо бэлиг шадабари харуулаха юм. Тон түрүүн толгой холболго жэншэлгүй: А-А, Ш-Ш, Х-Х, Х-Х. Ара Хангайн Аляа г.м. рифмэ гээ һаа, голоор, голлоод, зайна, байна г.м. Ийгээд лэ газгаа талаһаань харахада, жэншэдгүй, тон нарин урлалгатай зохёол байна.

Иймэрхүү маягаар бүтээгдэһэн зохёол шүлэгүүд энэ ном соошые ехэ элбэг гэхын хажуугаар, автор тон уянгата найнаар инаг дуранай таагдашагүй онһон хүсэн тухай хэды олон зохёолнуудые үгөөб даа.

Энэ номой 60-аад шүлэгүүд хүнэй ажабайдалай элдэб ушарнуудые сэбэр сэдхэлэе, һэшхэлэй байдалһаа гараһан нэгэл ямар бэ даа сэлмэг гуниг түрүүлэе гэхэдэ бололтой шэнги. Эдэ шүлэгүүдэй мурөөр адалгаа һаа, автарай үнжэжэи сэдхэлдэ нэгэл «Һэмжээн гуниг» гээшэ хэзээдэшые бии юм гэжэ ажаглахаар.

Мэлс Самбуевай хуби заяанда «Доржо таабай» гэхэн поэмэ нилээд ехэ бабаатай ха гэхээр. Поэмэ соогоо М.Жамьянович нотагайнгаа бүхы наһаараа шарга дархалһан бүхэтэр болоһон Убашын Доржо үбгэнэй хуби заяае, тэрэнэй шаргануудтай холбожо, поэмэ найруулаа ха юм. Тус поэмэ соогоо автор гүн удхатай философсоко тобшоолол гаргана.

Алаа наһан ба үхэл. Үхэл ба ажа наһан. Энэ сахаргуй. Алтан дэлхэй дээрэ Үшоо хэнэйшые эбдэжэ шадаагүйе мэдэжэ.

Тийгээд саашань Сэлгээ талаага хэзээ нэгэнтэ эртэ нажартаа сэсэгүүг боложо, мүнүдэлэн ургахадамни, ямар найхам?! гэхэл

Ийгэжэл автор Доржо таабайн хуби заяа эгээлэй хүнэй наһан тухай ордоһотой дорюунаар энэ наһанай гүн удха тухайн түүрээбэ ха юм. Мэлс Самбуевай энэ поэмэ ород хэлэн дээрэ Ю.Панкратовай оршуулгаар Москвада «Советский писатель» хэблэлээр гаража, олон тээгүүр таража, автарга ехэ соло асарһан байха. Ийгэжэ М.Самбуев 1969 ондо болоһон залуу уран зохёолшодой Бүхэсоюзна хуралдаанда хабаадажа, магтаалда хүртэһэн юм. Мүн лэ 1974 ондо «Талын шүүдэр» гэхэн шүлэгүүдһын суглуулбари Москва хотодо ном боложо хэблэгдэһэн байха. М.Самбуевай зохёолнууд тэрэ үедэ өөрынгөө үеын болоод залуушууда ехэ дүгэ, танил байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Мүнше «Саһага» (1971), «Таймыр» (1969), «Үглөөнэй шүүдэр» (1978) гэхэн шүлэгүүд, поэмэнүүдэй номууд соо граждап поэзин үргэн удха элбэгээр үгтэнэ гээшэ бээ. Эдэ бүгэдэнь хараада абтажа, М.Самбуев анхан 1974 ондо Буряадай комсомолой шангай түрүүшын лауреат болоһон намтартай. Поэдэй зохёохы намтарга «Үглөөнэй шүүдэр» (1978), «Мамайн добууһаа дурдалга» (1975) согсолбори номууд ехэ удха шанартай. «Мамайн добууһаа дурдалга» номын Агууехэ Илаатын 30

жэлэй ойн баярта зориулагдахадаа, нотагайнгаа баатарлиг сэрэгшэ Б.Дамчесвэй дайшалхы шэн зориг габыа тухай домоглол түүрээһэн юм.

М.Самбуевай зохёохы ажалда «Ара Хангай» (1981), «Үглөөнэй шүүдэр» (1978) гэхэн номууд ехэ удха шанартай гэжэ ханагдана. Юуб гэхэдэ, эдэ номууд соо ороһон зохёолнууд автарай буряад шүлэгэй дээжэд өөрынгөө туршалга гэхэ гү, али шүлэг зохёохо аргуудые

хэрэглэжэ эхилһениие гэршэлэе. Тэрэнэй зохёоһон «Үглөөнэй шүүдэр» (1978) ном соо дала гаран шүлэгүүдһээ гадна хоёр поэмэнүүд ороно.

Алаг зүрхэндэ хэтэрдэ туһанаһан ариухан Алаг найхан нотаг юм байһал Саһагам. Хүхын аялгата замга юрөөһэн ашыеш харюулан, Бүхы наһаараа шамаяа магтан дуулаха байһангаа, магад юуһһээ ехээр баясанам.

гэхэн шүлэгшэнгөө мурөөр М.Самбуев сэдхэлдэ хандана ха юм. Тийхэдэ М.Самбуевий сэдхэлэйнгээ эгээл гүн соһоо дулаахан зохид үгэнүүдээр өөрынш үндылгэһэн эхэдээ, хурган хүмүүжүүлһэн багшанартаа, эдэ хоолоор элбэг, зундаа һэриуухэн уһаар ундаалуудгаг эхэ найхан байгаадаа баярые хүргэһэн найхан сэдхэлэй дуун шэнги болоно.

Үгын сэсэгшые, халаахайшые дэлгээтэй Улгы болоһон уугам дэлхэйдэ Үгыншэ хүбүүнэйнь ёһоор хүндэлэн, Үргэлжэ хэтын баяр хүргэнэби!

гэхэн мүнүүдээр энэ темэ түгээшэ.

М.Самбуев «Ара Хангай» гэхэн суглуулбари соогоо найман муртэй шүлэгүүдые арадай аман зохёолшоо эхи абан, инаг дуран, ажабайдал тухайнгаа болон хүн түрэнэи уялга тухай нилээд гүнзэгы удхатай, үнн нугархай хэлбэритэй шүлэгүүдые зохёон найруулаа гээшэб. Тийхэдэ, автор юрэл аман зохёолой үгэнүүдые сүм хэрэглэжэ бэшэ, харин тэдэниие уран шүлэгшэнгөө удхада тааруулаһан, тэдэнь бүришые һонин, удхатайнууд болоно.

Ямар хүн байһыем элрүүдхэ гээбэл, Янза бүриин шалгалта табиһанай хэрэггүй. Шам тухай хүнүүдэй хэлһэнгэ эмигээбэл, Шамарлама ехэ алдуу болохо хэбэргүйл.

Үгэн сэхыень дуулахада огто гайхалгүйл, Үлэн шамга мииншэ үгэгдэхгүйл хоолхон... Муу эрын газар түлээн байхагүй, Муу эзэнэй гэртэ эдээн хоолхон.

Үгышые һаа: Муу хүн эдигэн, ууһанаа найрхан, найн хүн хаагуур ябаһанаа магтаха.

Сэсэн нэгэнэй үгын угха найхан Сэдхэлэйш хоро нүгөөдэнь ухашалан малтаха — г.м. болоод, арадай сэсэн мэргэн онһон хошоо үгэнүүд дээрһээ жэшэе абажа хургаалтайшые, һониншые зохёолнуудые бэлэглэе ха юм даа.

М.Самбуев «Ара Хангай» (1981) ном соогоо өөрынгөө туршалга болоһон сонедэй хоёр гүрлөө оруулан байна.

Уран зохёолой энэ бэрхэтэйше һаа, өөрынгөө маяг түхөөрөө автарай оюун ухаанда таараһан жанрта М.Самбуев хамсыгаа шаман ороһон түүхэтэй гээд, тэрэнэй матамал найхан үгэнүүдые һиилэн гаргаһан (1990) «Зуун дуун» гэхэн сонсдүүдэй гүрлөө гэршэлнэ гээшэ бээ. Өөрөө энэ номоо гартга барижа үрдингүйгөөр, 41 наһан дээрэ нүүсэ түбидэ мордохонинш харамтай.

1981 оной «Ара Хангай» номдо ороһон «Инаг дуран» гэхэн сонсдүүдэй гүрлөө алтан дэлхэй дээрэхи хүн түрэлтэйш хүр һүлдэ болоһон инаг дуранда зориулагдана. Мүн саанаш харахада, «Зуун дуун» гэхэн ном соо 5 сонсдүүдэй гүрлөө ороно. Эндэ автор залуу хонгор ябахандаа, инаг гасатайа уулзаһан тухайгаа. «Инаг дуран» I гэхэн гүрлөө соо харуулаа. Эндэ Мэлс Жамьяновичай шүлэгэй уран гоё хэлэн, үгэнүүдые харуулаха хэрэгтэй ха. Жэшээ болгон:

Эрын хэмгэ хүрэнэи би гүлмэр шамай Эртын хабараар золгоолби ямар найхам?! Юуһһээшые айниг, эшэниг шиниш шарай Юрэ бусын һэн гэхэдэ, хэлэнгүб найрхан. Сэсэгтэ тэрэ хабар тухайгаа дурсажа, Сэнгэлиг наһангаа, богдодоо дахиһаа бусажа, Сэдхэлэйш үгдэе мүнөө сэлжэ ороноб.

гэхэн үгэнүүдээр түрүүшынгээ уулзалга уран гоёор домоглол зураглана. Ийгэжэ инаг дуран, ажабайдалай бэрхэшээлые инаг гасатайа гаталха зам тухай болон хүн бүхэнэй омогорхол болохо ури хүүгэдэй мүнүдэлэн бии болдогые М.Самбуев уран найхан сонедэй багланууд соогоо харуулаха шадаа ха юм.

М.Самбуев «Аласай замда юрөөнэб» гэхэн сонедэй гүрлөө эсэгэ хүнэй хүбүүн үридөө ажабайдалай аласта гараха үедэнь захиһан үрээл болопо гэжэ ажаглахаар. Эндэ М.Жамьяновичай хүбүүн үридөө хандахадаа, ехэ удхатайгаар, арадай аман зохёолой маяг түхэлтэйгөөр захяа үрээһэн байна. Бү яара, хүбүүм, яараһан даараха гэдэг г.м.

Анхаран шагнаһынши түлоо абын эрхээр Аханараа хүндэлжэ ябыш гэжэ захиһам... г.м. болоод, үгышые һаа, Эд зөөри суглуулжа, бэе тээшээл татан, Хогол амяа хараад ябаа һаа, бү гайха, Хосорхолши өөрынгөө хомхойрхол соо өөрөө шатан. гэхэн эсэн абын захяанууд ямаршые сагта хэндэшые хэрэгтэй ха юм даа. Тус ном

соогоо М.Самбуев өөрынгөө нүхэр болохо бэлиг шадабариг түгэс, 36 наһандаа юртмэһэ һөө хахасаһан буряад эмиг омогорхол болохо Д.Улыгтуева гэрэлтэ дурасхаалда зориулаһан тухай баһаа бэлдэһэн юм. Энэ М.Самбуев өөрын зохёохы ажалда Д.Улыгтуев хэды шэнэ нүлөө үзүүлһые уран говоо зурагланаб.

Энхэргэн аха нүхэрэй байһан зоолоо Эрлэжэ байһан миини ороһон байда.

Омог гайхал, эрмэлзэл, хушанга Оngoохон ямаршыеб ариу урхатай болоо.

гэжэ бэшэнэ, тийхэдэ Д.Улыгтуевай зохёохы ажл тухай

Баруунай буурал номшын суртал шудалһан, Баһа дурлынгаа түүхын нуоуса шудалһан Баргам Дондогони гайхамгаа һэн гаа шагнахада...

гэхэн мүнүүдээр бэлигтэ поэдэй дүрэ һиилэн гаргаһан байха. Өөртөө захяа шэнгөө тэрэнэй сонедэй бадаг эдэлһэн уншя:

Үгыншэ дууны анжаран одоо шагнахадаа, Үелжэ мэндэ ябаха һэн гэжэ шагнахадаа,

Үгэрһэн бэшэ, ерээгүй тухайш богдогтоном. М.Самбуевай зохёоһон сонсдүүд тухай тусхай ехэ шэнжэлэл хэрэгтэй гээшэ аа даа. Нэн түрүүн зохёохы маяг арга дүрэ болоод лэ, тэрэнэй уран хэлэн гээд лэ нэгэ багахан (статья) соо бараниие багтаа хэлэхын аргагүй ха юм даа. Бид мүнөө зарим гэдэ онсо бурханы үгэһэн олн тухайш хоөрөө хэбэ гээшэ бээбээб. Хожом ерээдүйдэ энээн тухай тусхай эрдэмэй шэнжэлэл хуудамэринүүд бэлдэгдэе бээ гэжэ найдаха байһабди.

Тийгээшые һаа, М.Самбуевай Буряадай поэзидэ оруулаһан ашые габыа, тэрэнэй туршалга болоһон «Түхэрэн жэл» гэхэн 366 сонсдүүдһээ бүридэһэн ехэ ном тухай хэлэнгүй гаржа болохоор бэшэ шэнги. Юуб гэхэдэ, энэ манай уран зохёол автарай дурдахан туршалга һэдэлгэ тэрэл бэшэг заһаа үлэхэй гэдэг.

Эндэ М.Самбуев тон ехэ дэлсэтэйгээр 366 сонсдүүд бүридэһэн ном зохёохо һэдэлгэ хээд, ном болохо үрээшэ гүйн халагалтай. Энэнь ном боложо бүтэһэн байгаа һаа үндэһэн уран зохёолдомнай нилээдгүйхэн ехэ нэмэр болон баһа ехэ һонин тусхай жанр болохонь дамжаггүй байгаа юм даа.

Мүн баһа М.Самбуевай бэлигэй нэгэ шэнжэ хадаа дуунууд болоно ха юм даа. Бэлигтэй хүгжэмшэн Чингиз Павловтай хамта зохёоһон хэдэ олон дуунуудын үргэн олон сон хаа хаанагүй хангиураа дуулаадаг гээшэб. «Адуушанай дуун», «Иһагай захяа дуун», «Нотаг тухай дуун», «Эжынгээ түрэнэи нотагата», «Нотагаа бусалга» г.м. дуунуудын арадынгаа сэсэгшэ һонороор хадууданхай.

Бидэ мүнөөдэр бэлиг түрэдэ дүрэн Мэлс Жамьянович Самбуевай зохёохы ажал тухай багахан һанамжа ажагдалтануудаа хэбэбди. Тийхэдэ М.Самбуев буряад уран зохёохы соо өөрынгөө хүндэтэй нуурия эзэлжэ байдаг ха юм. Тэрэнэй бэшэһэн огсоо дорюун, хүр жабхаалта шүлэгүүд өөрын баримтадаг байһан ажалдашые, ажабайдалдашые абьяастай шуналтайгаар ажаһууһые һануулаа. В.Д.ЖАПОВ, хэлэ бэшэгэн эрдэмтэ кандидат.

Бальжинима ЮНДУНОВ

«НАЛГАЙ ЯБАХЫЕ ХОДО ХҮСЭГШЭБ»

(Шэнэ шүлэгүүдэй дэбтэрһээ)

Һэрюуншэг газарай
хүбүүн гэшэ гүб даа
уигэд гэхэдээ —
хүхилдөөн, шууялдаан,
хөөрсэгэнөөндэ
һөөл дуратай бэшэб.
Наран хүрэтэр
нэгэш үртэхэгүй
соо сэлмэгхэн
намарай тэнгэри горо
налгайл ябахые
ходо хүсэгшэб.

Хүүгэдхэн хаһагаа
һолонгын хормойе
шүүрэхэ хүсэлтэй
һахы-һалагхан
гүйжэ ошодогни,
гэбэш, аятай...
һаншаг сайжа
һанаха юумэн
бүришье һаа
ээлэтэй —
хэзээшгүй һайханаа
мэдээгүй ябаһанай
нүгэл аалтай!

МАРГАХАШ

Хазаартай ябадаг хаһам
һанагана:
хүзүү гараһан хомуудһаа
һугархагаа,
хуһамаг соо һула
табигдажа,
харлаагаа гаргаха хүхэ
һаяг хүбхэгэр даа —
хадууршагүй бэлэй!
һаяар.
Наһанай ошохы агаһан
хаража,
һицгэхэ дуран, гэбэш,
хүрэхэ!
Нарата талын хангалһаа
мэнэржэ,
нэгэ захиһаань
нүгөө хүрэтэрнь —
дүрбэн таһаһаа ошо
сасаржа
дали жэгүүр ульгам
дүүлихэ дуран мүнөө
алим?

Мүнөө... юумэн ондоо —
муухай хүндэ хомуудшье,
хүлһэн болоһон
хазааршье, хуһамаг
үндэр хорёошье —
хуу мартагдаа.
Хүхэ талын саһые
хүрээр мэтэ малтажа,
хэнээр ороһон хагдые
хэлэн дээрээ хэхэш...

...Эндэл һая
хүндэл байгаа һэн
гэхэш —
мэндэ, һайе
хэндэш хүргэхөө
маргахаш!

ҺЭЕЫ ГЭР

Үгдэндээ суурга үлгөөгүй,
үрхэдөө һүүдэр үлхөөгүй,
һайман зүгэй һалхинда
наһан соогоо холхицдог,
һаяг гэжэ мэдээгүй,
аяг-ааша шэдээгүй,
хуһан сэргэ бодхоһон
хуудам талын
һахюуһан —
эшэги сагаан һэеы гэр!

«Наянхан наваа,
наёолой...» —
һайган байһан манай туг.
Найман тээшээ
наһаарай —
һайман ханатай
шиниш уг!
«Дайша монгол угсаатан,
дайдын эзэг
зохёоһон!..» —
малша зоной багсаһан
манлай дээрэ
тохёоһон —
үлгы минии һэеы гэр!
...
Үнгэтэл тэнгэриие
үндэр болгоһон
намарай гаглюунда
ухааем умбажа
булангир болгоһон
үдэрнүүг субана.
Эсэһэн үүлэнэй
хүжэ гадарай
хэншүү халуунда
эшэһэн хормойень
һэхэ һэхэхээр
нараншье һубина.

Бүхы наһаараа
һалхинтай наадажа
ангаһан набшаг
бэеэл зэмэлэн,
дуугай гэшэл ха
хэбэр янзань...
Бишье баһал —
һүни үдэрэй
һэлгээ зубшааг,
бүтүү уйтайб —
үлтирхэл бүхыгүйн
үгэсөөл хагань!
...
Ай бурхан,
шүлэг бэшэжэ зутарнаб!
Үглөөнэй наранай
элшэ томожо жарганаб...
Шүлһэн гээ һаа байха —
шабхан, шабхан —
шүүһэ-шэмээ сүршэнэб,
сэдьхэл-зүрхөө үбшэнэб.

Һэнгэргүй нюдэнүүды
харан гэхэдээ,
хабарни сухарина —
хэбэргүй бүглүү
улау руу
хабамни мухарина...
...Үни холоһоо
хадуужа абаһан,
адуулжа ябаһан
үгэнүүг-хаганууг:
үхибүүг оройһоонь
шаргадааш һуугааг,
санадааш мордоог,
хуугай табин
шуумайна...
Дуугай байхань
муу байна!

БУУСА

Ябаа, ябаа —
одоош ерэбэб
хүрэхэл газартаа —
ядабаа нэгэшье
хубилалта бии гү? —
яг харанагүйб.

«Зай, шимнай,
уихэдээ хаанаһаа?..» —
заримашуул намтай
зуул ууха
сэхэл һанаатай.
Ехэш хүхинэгүйб.

Хэнтэг гэргэгдэйнгээ
мэдэлһээ мултарһан
һубай архиншады
хаанаш ябахагаа
харааг танцдаг
үчинэй бологдоо.
Хараш хилээмэ,
хараш уһа
гэртээ оруулааг,
хубаан байдаг
хүнүүдэй занда
һилээг орогдоо.

Хорёогой бооридо
хобоо хэлсэхээр
үлһэн нюдэнүүдэй
«һөөл болонол ха!..»
гэлдээдш абахань
элил ааб даа.
Хашарһан зэдэйл
үнэ сэнтэй
уунги нүхэдүүдэй
худал, үнөөрш
хэлээ тоншорхо
ээлтэйл ааб даа.

Ёро муута
үйлэ хэрэгэй
тогого мүргэһэн
ябаа һаамни
ямар гоё һааб
зарим нэгэндэ...
Зорёон лэ газар
омог толгойгоо
гээрэ үргэһэн,
зоной гундуур
зэлэ татахаб —
харьт һолонго!

Эбдэрһэн юушьеб
эмхилхэ һанаатай
энэб гэбэл,
тэмтэрһэн сэдьхэлдэ
тулгаш байгаа
балга архи...
Хэнэйшье хараагүйдэ
һанаа гэнтэ
алдааг абабал,
хором бусалаа —
һанааг наһаяа —
тэрэ шархи!..

...Хадын хара
хойто боорёор
даамай барайн,
хоёр-гурба
тагнуул дуһал
таамаг таран,
хүүгэдээ ооглоһон
шэнгэн гуунууг
зэргэ гарана...
«Хэзээл намайб?..» —
гэһэн богдол
гэнтэ аарана!

Орой дээрэм
үнгэтэ һолонго
эрһен мэтэ
үнжэхэ тооной —
хэнэйб?
Минии!

Онон голни —
нам-намхан —
хашарһан долгиёо
намнажал байна...
Хэнэйб?
Минии!

Соохор марьян
хивэс талын
сэсэгэй нюдэнүүг
хүхюу гэшэнь!
Хэнэйб?
Минии!

...Сагай зузаан
дэбтэр һэхэн,
шарай янзаа
оложо ядан,
шэбшээб:
«Хүнэй!..»
...
Наһан соогоо
наран шэнги
ябаа ха юмши даа —
нэгэш дахин
һайтаһышһиш
һананайгүйб.

Мүнөө гэнтэ
юун гэшэнь
болошоо юм ааб даа —
мэлмэрһэн нулимсаһ
мүншье хатанайгүй.

Зүдгэржэ нэгэл
зүүдэлһэн хүмби
гэдэг бэлэйш даа...
Зоболон гэшэ —
заабол! — хэн гэнэб?
«Эрэмдэг гуйраншан...
энэ гэлхэйе
гомдоожо
яһангаа?..» —
о, энээн тухай һаань,
уйн үнэ би мэдэнэб!
...
«Хүүг-куг, хүүг-куг!..» —
хүхын хүхюу мангар дуун
хүбшын могоной хормой
шуун,
хог хабары этэн
хангюурдаа:

...хоёр, гурба,.. арба...—
хэзээ, хаана, хэндэ? —
хүхын дуунай ямар арга
хайхарһан ааг, гэнтэ

тоолохо болонобиб
гэхэдэ,
орнол гэшэ гүб даа
мэхэдэ?
Урдгам хэды наһан үшөө
үлөөб гэбэл, болиё даа,
шоо!

...арба...хори...гуша...—
өөрөөш мэдэнгүй:
«Дүшэ!..»
...Үнэншөөгүй гэнэн
намһаа
үлүүб гэхэн ушар бии һаа
— энэ!..

Уншагдаймнай
туршалгануудһаа

Клим БАЛЬЖУРОВ

АЛХА ДҮШЭ
ДЭЭРЭЭ

Мартагдаагүй заншалнай
Маанартаа дамжан ерээл.
Дасан дуган мүндэлжэ,
Буян хэшэг дэлгэрнэл.
Алдаагүйлди найдалаа
Амгалан тайбан байжа,
Аза жаргал манай
Алха дүшэ дээрээ.
Түрэл баян газарай
Хүшэрхэншье үе сагта
Сүхэрхэншье хүн үгыл.
Эдир нүхэд бэлигтэй
Эрхим нэрэнэ элирнэ.
Аза жаргал манай
Алха дүшэ дээрээ.
Хүлэгүүднай жэбжэгэр
Сэргэдээ заадаад гоёл.
Аршаан булаг мэлмэржэ,
Аажам тоонтом сэбэрхэн.
Аза жаргал манай
Алха дүшэ дээрээ.

Үнэтэ буянгай хүсөөр
Үнгэтэ юртэмсын оршондо
Алтан мэтэ хүнэй түрэл
Арай гэжэ олодог лэ!
Балай харанхы соогуур
Нүгэл буян хоёрой
Үнсэг хилэ дабажа -
Үнгэршэһэн заяан
хубиингаа,
Үйлын үриие амсангаа
Оршолонгой зоболонто
зониие
Хойшолонгүй гэтэлэн
гарадаг.
Нангин энэ түрэл
Нарин сэгнэжэ ябаял...
Олохон сагай һэлгээн соо
Одондол зуралзаад
үнгэрхэ.
Болзортойхон ганса наһаяа
Бодомжотой зүбөөр
эдлээл...

ДУҮНЭРТЭЭ

Түрэл богоһоо алхажа,
Хүшэр харгыдаа
гарабалга.
Түргэн бөргожоод
мандагарнууд
Хүдэр алхамһаа захибалта.

Ажабайдал тухайтнай
һанал табяад,
Ахайнар, эгэшэнэр
һайниие хүсөөл даа.
Дүүнэрээ урдаа харалсажа,
Дүмэнгүй яахаб үнэн
зүрхэнһөөнь.

Бидэ таанартаа этигээбди,
Түгэс найдаланай
болонолта.
Дугуу дундыемнай
бүридхэжэ,
Дүлэн согтой ябагты.

Алдуу эндүүеымнай бү
дабтаарайт,
Арюун нэрьемнай
һанаарайт,
Аша тухыемнай
мэдэлсэжэ,
Аша зээнэртээ
дамжуулаарайт.

Музей городской телефонной службы, расположенный в здании АТС-21, не очень известен жителям Бурятии, но его, профессионально выполненные экспозиции и архивные материалы хранят память об уходящем 20-м веке. Музей создан по инициативе, непосредственным участии директора ГТС Г.Б.Жамбаевой. Реализацией идеи занималась А.Ф.Николаева.

Сегодня ГТС - это современное, динамично развивающееся предприятие в составе АО «Электросвязь», оборудованное по последнему слову техники. Штат фирмы укомплектован высококвалифицированными специалистами, прошедшими обучение в лучших учебных заведениях России и Европы. На телефонных станциях применяются системы связи от ведущих отечественных и зарубежных производителей. Переговоры абонентов обслуживают 22 станции, а для связи все больше применяются волоконно-оптические кабели, а цифровые радиорелейные станции с цифровыми системами от компаний «Итал-тел» и «Сименс» соответствуют лучшим мировым стандартам. Почти полторы тысячи километров кабелей связи соединяют абонентов в черте города. Имея телефон, можно поговорить по межгороду с любой точкой России, а по международной связи - почти со всеми странами мира.

Но история улан-удэнского телефона складывалась далеко не просто. В небольшом уездном Верхнеудинске, население которого не достигло тогда и десяти тысяч жителей, впервые изобретение американца А.Белла появилось более ста лет назад.

В 1902 г. с просьбами об отводе земли под телефонные линии к городским властям обращались Верхнеудинское Акцизное управление и акционеры Русско-китайского банка. В письме последних выдвигается идея создания общегородской телефонной сети. К слову, в соседней Чите, областном центре Забайкальской области, куда входил и Верхнеудинский уезд, таковая действовала уже четыре года.

В прошении акционеров говорилось:

«1902 года, октября 9-го дня, мы, нижеподписавшиеся, изъявляем желание пользоваться телефонным сообщением в г. Верхнеудинске на условиях, утвержденных МВД 1 июня 1898 г., причем каждый из нас обязывается внести вперед годовую плату тотчас же по установке у нас телефонов».

Покорнейше просим Городскую Управу о желании нашем довести до сведения Городской Думы, прося дасть согласие вызвать концессионеров для постройки в городе означенной городской сети». (около 20 подписей).

Ответ Думы был скорым, но, можно сказать, половинчатым. 23 октября она подписывает протокол №150, предоставляющий право Управе «выдавать желающим дозволения на производство работ по проведению телефонной сети, с тем, чтобы выбор мест по улицам и площади города для постановки столбов делался по соглашению с Городской Управой».

Этим документом было положено официальное начало телефонизации нашего города, и у республики есть основания отметить в 2002 году ее столетие.

В то же время законодательная власть города не решила (возможно, это было выше ее компетенции), другого важнейшего вопроса - о разрешении постройки городской сети силами «концессионеров». Телефон уже тогда осознавался как один из важнейших государственных инструментов, наряду с телеграфом и почтой, Управление связи входило в состав самого мощного министерства - Министерства внутренних дел. Без малого, столетие телефонная служба страны находилась в монопольном ведении государства, и это определило ее отставание от развитых стран, где телефонным обслуживанием с самого начала занимались

частные компании с той или иной долей участия государственных органов.

А желающих получить право на строительство и обслуживание ГТС было достаточно. Не требуя от властей ничего, кроме как постройку и владение, предприниматели разного уровня и калибра делали городу заманчивые предложения.

сантиметров. Иначе они просто не достигли бы до вершин рядов соединительных розеток.

Поднялась станция Верхнеудинской почтово-телеграфной конторы, а та, в свою очередь, через вертикаль власти, Управлению связи при МВД России. Телефон стал одним из атрибутов бюрократическо-чиновничьей иерархии почты на столетие вперед.

В 1917-й год Верхнеудинская ГТС вошла с тремя комму-

ИСТОРИЯ УЛАН-УДЭНСКОГО ТЕЛЕФОНА

а) хранящиеся портреты бывших императоров, членов их семей и бывших царских сановников выдвинуть из рамок и уничтожить через сожжение

б) портреты В.И.Ленина и других вождей рабочего класса следует вывесить на видном для посетителей месте и обязательно в рамках под стеклом.

бурятских связистов. В их числе Е.М.Заборский, он отслужил в армии почти семь лет, а потом вернулся в связь, где проработал до 1986 г., имеет много наград в том числе и орден Ленина.

Незаметным, но самоотверженным трудом обеспечивал связь в городе и республике

ОТ РУЧНОГО КОММУТАТОРА ДО НАДЕЖНОЙ СОВРЕМЕННОЙ СВЯЗИ

В этом здании размещалась первая телефонная станция г. Верхнеудинска

И одиночные линии строились. В 1905 году Акцизное управление провело связь между своей конторой и винным казенным складом «длиною в 980 сажень с установкой 39 опорных столбов». В том же году по ходатайству начальника стройки подполковника Юркова телефонные опоры потянулись в сторону нижней Березовки (ныне ст. Дивизионная) к строящимся военным госпиталям, где заживляли раны участники недавно закончившей войны с Японией. Позднее телефоны были установлены в городской больнице и в пожарной депо.

И все же вряд ли сама Верхнеудинская Дума повинна в затягивании времени со строительством общегородской станции, об этом она неоднократно ходатайствовала перед вышестоящими инстанциями. Взамен же получила лишь циркуляр, в котором указывалось, каким должен быть план телефонизации города, распорядитель до мельчайших подробностей.

Думским планом предусматривалось строительство «правительственного», т.е. государственного телефона. Его разработчиком и главным исполнителем стал инженер Верхнеудинской почтово-телеграфной конторы, специалист телефонного дела, С.С.Чернышевский. Разрешение на строительство «правительственного» телефона было получено в 1912 году.

... Для небольшого города устройство общегородского телефона было незаурядным событием. Особенно волновало жителей, куда дотянется проводная связь. Купец П.П.Трунев, например, запрашивает: «Ввиду устройства в городе телефонной сети прошу уведомить меня, не может ли быть проведен телефонный кабель в принадлежащую мне дачу в местности Верхней Березовке...?»

Власти предусмотрительно задумываются и о перспективах развития телефонной связи с населенными пунктами уезда. В первую очередь, намечено соединиться с Кабанском, Петровским Зааводом, Кульском, Горячинском, с городами Селенгинск и Мысовск (ныне г. Бабушкин). Но на это опять надо получить разрешение, и ходатайство направляется военному губернатору Забайкальской области.

Долгожданный день пуска Верхнеудинской городской телефонной станции наступил 12 декабря 1912 года (по новому стилю - ред.). Она разместилась в двухэтажном доме, который сохранился и поныне - здание по ул. Некрасова, 12.

Станция на первых порах была оборудована коммутатором Гилеланда ручной системы обслуживания на 90 абонентов. Труд «телефонных барышень» вряд ли можно назвать легким - всю смену им приходилось стоять на ногах. При приеме на работу телефонисток учитывались физические данные: рост барышень не должен был быть ниже 155, а размах рук 154

таторами Эриксона системы «Мультипль» и обслуживала всего 290 номеров. Впрочем, надо учесть, телефонизация города шла в те пятнадцать лет, за которые страна приняла участие в двух войнах, включая первую мировую, и пережила три революции, включая Октябрьскую.

Советский период телефонной истории отмечен не столько истинной заботой о развитии этой отрасли связи, сколько ведомственным переподчинением ГТС. С 1917 по 1980 г.г. городская телефонная сеть пережила 9 управленческих потрясений. С другой стороны лишь в 1954 г. была запущена в строй действующая первая автоматическая станция (рассчитанная на 3000 номеров).

Но вернемся к хронике событий: в судьбе телефона судьба страны отразилась довольно выпукло. После февральской революции упраздняется Верхнеудинская почтово-телеграфная контора, а в 1918-м образовано Прибайкальское областное управление народной связи. О тяжелой обстановке того времени в городе можно судить по заявлению начальника конторы связи смотрителю Верхнеудинского Продовольственного магазина (был и такой):

Служащие вверенной мне конторы и телефонной сети не имеют возможности, ввиду усиленных занятий по службе приобретать на рынке предметы первой необходимости, и потому им, в буквальном смысле, приходится голодать. Сообщая об изложенном, прошу, если можно, отпустить для служащих конторы и телефонной сети с семьями, всего 600 человек, ржаной муки, крупы и сахару».

В первые годы после установления советской власти телефонные станции продолжали оставаться объектами нападения со стороны революционных вооруженных сил. И Реввоенсовет вынужден был расослать на места приказ за подписью зам. председателя РВС С.Склянского (1923 г.):

«Несмотря на неоднократные распоряжения, воспрещающие захват телеграфных проводов, телеграфно-телефонного имущества меняющимися место стоянок воинскими частями, все эти незаконные действия продолжают наблюдаться». РВС грозит осуждением: «виновные в самовольном захвате телеграфных и телефонных проводов и аппаратов или принуждении путем угроз применения вооруженной силы к бесплатной установке или перестановке городских телефонов и вообще оказание бесплатных услуг, подлежат преданию суду Революционного военного трибунала».

Новая власть, несмотря на излохотность и устарелость телефонного оборудования, в первую очередь заботилась о смене идеологических ценностей. В конторы связи приходят вот такие циркуляры:

Кроме того поручалось высылать в районные конторы имеющиеся на предприятиях предметы религиозного культа: иконы, лампы и пр.

Ну, а что с телефонизацией? При обследовании 18 мая 1925 г. обнаружилось, что штат ГТС насчитывал 19 человек, в том числе 11 телефонисток, обслуживалось 280 номеров. Работали телефонистки все также вручную, на тех же износившихся коммутаторах.

В 30-е годы в стране идет ускоренная индустриализация, в Улан-Удэ ударно возводятся ПВЗ, Мясокомбинат, Стекольный завод, другие крупные предприятия, стремительно увеличивается городское население. Город задыхается без полноценной

простые труженики. А.Я.Якимов работал на ГТС с 1933 по 1970 годы, был стахановцем О.С.Игумнов награжден за долгий труд двумя орденами Трудовой Славы. Еще несколько ветеранов, которых на предприятии, день и ночь выполнял свое дело честно и добросовестно.

И, разумеется, не их вина, что неповоротливый архаичный централизованной плановой системы мало заботился о таких «мелких» проблемах, как квартирные телефоны у рядовых строителей социализма коммунизма. Телефонные номера раздавались строго по ранжиру, очередь на установку аппаратов растягивалась на долгие годы.

В современном здании ГТС

телефонной связи. И руководство Бурят-Монгольской АССР просит открыть финансирование строительства новой станции. Но, как мы уже знаем, она будет построена еще нескоро.

Зато на центральном телеграфе специально для работников связи открывается собственная гауптвахта. И, соответственно, спецучасток. О строгости наказания и их неотвратимости говорит приказ Управления БМАССР №16 от 18.02.36 г.:

«За содержание в грязном виде гауптвахты, находящейся на центральном телеграфе, коменданту Иванову объявляется выговор. Предупреждаю, при повторении будет арестован».

В том же году был подписан и другой приказ, №88 от 18.08.

«19 августа в Верховном Суде Союза начнется судебный процесс над гадами троцкистско-эвровских контрреволюционеров. Вся страна, весь рабочий класс через печать будут внимательно следить за ходом этого процесса. Под личную ответственность начальника телеграфа Т.Мурашова и начальника ГРУ Т.Нагибина на всем протяжении хода процесса с высоким качеством и своевременной доставкой обеспечить редакцию всей информацией по процессу».

После завершения судилища началась другая «процесс» - чистка библиотек. В список подлежащей изъятию и уничтожению литературы, входили книги, справочник, названия которых мало согласуются с их «вредительским» содержанием: «Механизация предприятия связи», «Дальнее телефонирование и телеграфная связь», «Общий курс телеграфии» (с портретом Рыкова) - всего 44 наименования. А попали книги в черный список из-за того, что были снабжены предисловиями, цитатами, «высказываниями или отзывами «врагов народа», либо выпущены под редакцией «контрреволюционных троцкистов».

Успехи же телефонизации далеко не так значительны. В 1938 г. в городе установлены в первых телефонных автоматах и впервые проложена подземная кабельная связь - в поселок Мясокомбината. В годы Великой Отечественной войны на фронт ушло немало

Многое изменилось после прихода к руководству ГТС Г.Б.Жамбаевой. Первое ее большое дело - строительство АТС-3 на 4200 номеров в Октябрьском районе. АТС-2 дооборудуются на 2000 номеров. В 1977 г. ГТС становится самостоятельной единицей, а Галина Батожалова ее руководителем. На фоне застойных явлений того времени нововведения телефонной службы особенно заметны. К наиболее значимым из них можно отнести расширение АТС-3 более, чем на 5 тысяч номеров и строительство АТС-4 на 10 000 абонентов. В том же году вводится в действие и «семерка» в Октябрьском районе, тоже на десять тысяч номеров.

ГТС показала свою «плаучность» и устойчивость в последние, обильные для многих предприятий десятилетия. «И это во многом благодаря жесткой дисциплине на предприятии», - считает директор сети Г.Жамбаева. - Она у нас полувоенная. Связь должна быть, несмотря ни на что». Но, заметим, дисциплина была и раньше. И лишь акционирование в составе АО «Электросвязь», получив самостоятельность и свободу действий, то, чего телефонной сети не дали еще на заре ее создания, ГТС стала настоящей современной предприятием, а горожане получили возможность устанавливать телефон без особой очереди. Телефонные теперь устанавливаются жителями самых отдаленных жилых массивов - III и III-го кварталов, поселков Зеленый и Энергетик, и других дальних точек города.

Из всех передатчиков фирма вышла более окрепшей, давольно взяв курс на сотрудничество с лучшими производителями оборудования, на освоение самых последних достижений телефонной техники и технологии.

Здесь хорошо понимают надежная современная связь это основа преуспевающей экономики и динамично развивающегося общества. Алексей ОЛОВЕВ. Автор выражает благодарность сотруднику музея ГТС Г.А.Дашипимовой за помощь в работе с архивными материалами.

ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

07.00 Доброе утро!
08.00 Новости.
10.15 Л. Полищук, С. Никоненко в х/ф «Если можешь, прости...».

11.15 Т/с «Цыганка».
12.05 Т/с «Санта-Барбара».
13.00 Русское лото.
13.40 Мультфильмы.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.45 Д/ф «Живой Пушкин», 4 с.
18.20 Д/ф о Еши-Лодой римпоче (часть 1-я).
18.50 Прибайкальский социальный приют.

РОССИЯ

21.00 Вести.
21.40 Т/с «Дикий ангел».
22.40 Т/с «Остров фантазий».

ОТБ

09.00 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
09.30 Мультфильм.
10.00 Музыка на СТС.

14.30 Рек-парад.
14.40 Музыка на СТС.
15.00 Т/с «Фантастическая девушка».

15.25 Т/с «Каменская. Убийца поневоле».
16.25 Герой дня без галстука.
17.00 Сегодня.

ТИВИКОМ

09.00 Т/с «Шалунья».
09.45 Диалог с А. Кушнаревым.
10.00 Телемаркет.

НТВ

08.00 Сегодня.
08.20 Интересное кино.
08.25 Криминал.
08.40 Карданный вал.

ОАО «УЛАН-УДЭНСКИЙ СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД» ПРЕДЛАГАЕТ:

Выпускаемый заводом культиватор КПЭ-3,8М разработан на основе серийного культиватора КПЭ-3,8.

вычесывают сорняки и разбрасывают их на поверхности поля, при этом стебли сорняков прижимаются к земле, что не дает им в дальнейшем прорасти.

Рабочая скорость - 6-10км/ч.
Производительность до 3 га в час.
Применение культиватора КПЭ-3,8 с КВ-4, учитывает высокую эффективность при вычесывании сорняков, выравнивании поверхности поля, отказ от дискования и боронования, снижает затраты в 2-3 раза по сравнению с существующими технологиями.

Цены договорные
670000, Россия, Бурятия, г.Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32.
Контактные телефоны: (3012) 21-33-55 служба маркетинга и сбыта; (3012) 21-90-62 факс.

6 ВТОРНИК

ОРТ

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с «Нежный яд».
11.15 Женские истории. Светлана Светличная.

11.15 Т/с «Цыганка».
12.05 Т/с «Санта-Барбара».
13.00 Телеспецназ.
13.25 Москва - Минск.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.45 Д/ф «Живой Пушкин», 5 с.
18.35 Улгур.
19.00 Байгал.
19.15 Гороскоп.

РОССИЯ

21.00 Вести.
21.40 Т/с «Дикий ангел».
22.35 Т/с «Остров фантазий».

14.40 Музыка на СТС.
15.00 Т/с «Фантастическая девушка».

15.30 Т/с «Мое второе я».
16.00 Мультфильм.
16.30 М/с «Приключения Вуди и его друзей».

НТВ

08.00 Сегодня.
08.40 Карданный вал.
08.50 Большие деньги.
09.00 Сегодня.

18.10 Большие деньги.
18.20 Интересное кино.
18.35 Впрок.

ТИВИКОМ

09.05 Т/с «Шалунья».
10.00 Телемаркет.
10.15 Календарь от А. Кушнарера.

07.30, 23.20 Дорожный патруль
07.45, 08.35, 09.35, 22.50 Метеопрогноз

07.50 Диск-канал
09.00 Мультфильмы
09.15, 20.00, 22.55 Формула успеха
9.40 «Дежурная аптека»

РАДИО
6.12-7.00 Пр-ма «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления

7.25 «Государств. регистратор разъясняет...»
7.30 «Номын хурдэ» - буддийская программа

7 среда

ОРТ

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с «Нежный яд».
11.15 Пока все дома.
11.50 Жди меня.
12.30 Т/с «Новые приключения Синдбада».
13.00 Новости.
13.15 Добрый день!
13.45 Т/с «Рожденная революцией».
15.30 Вместе.
16.00 Новости.
16.20 М/с «Невероятные приключения Джонни Квеста».
16.40 Зов джунглей.
17.10 ...До 16-ти и старше.
17.45 Х/ф «Большая перемена», 3 с.
19.00 Новости.
19.20 Маски-шоу.
19.50 Здесь и сейчас.
20.00 Человек и закон.
20.45 Р. Плятт, Г. Вицин в комедии «Жених с того света».
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.50 М. Гибсон в мелодраме «Бегство миссис Соффел».
00.55 Цивилизация.
01.30 Новости.
01.55 Детектив «Перстень с русалкой», 2 с.

РОССИЯ
07.00, 08.00, 09.00, 10.00 Вести.
07.20 Доброе утро, Россия!
07.35, 09.35 Семейные новости.
08.30 Почта РТР.
09.20 Телеспецназ.
10.35 Арена-спорт.
11.15 Т/с «Цыганка».
12.05 Т/с «Санта-Барбара».
13.00 Телеспецназ.

13.25 Мой XX век.
14.00 Вести.
14.30 Город женщин.
15.05 Т/с «Черная жемчужина».
15.55 Т/с «Богатые и знаменитые».
16.50 Моя семья.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.45 Ансамбль железнодорожного колледжа «Балагуры».
18.10 Бамбаахай.
18.30 Гороскоп.
18.35 Сагай хурдэ.
19.00 Байгал.
19.15 Рек-тайм.
19.25 Толи.
19.40 Абитуриенты-2000.
19.50 Деловое время.
20.20 Рек-тайм.
20.30 Республиканские новости.
20.50 Музыка на БГТРК.

РОССИЯ

21.00 Вести.
21.40 Т/с «Дикий ангел».
22.40 Т/с «Остров фантазий».
23.30 Т/с «Грязные танцы».
24.00 Вести.
00.30 Мужчина и женщина. Михаил Глузский.
01.20 Кино + ТВ.
02.20 Телеспецназ.

ОТБ

09.00 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
09.30 Мультфильм.
10.00 Образование-2000.
10.15 Рек-парад.
10.30 Т/с «Удивительные странствия Геракла».
11.30 Т/с «Бeverли Хиллз, 90210».
12.20 Рек-парад.
12.30 Т/с «Зена - королева воинов».
13.30 Т/с «Порт Чарльз».
14.30 Рек-парад.
14.40 Музыка на СТС.

15.00 Мультфильм.
15.30 Т/с «Мое второе я».
16.00 Мультфильм.
16.30 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
17.00 М/с «Каспер».
17.30 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
18.00 Т/с «Команда «А»».
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum».
20.00 Образование-2000.
20.10 Престольный праздник.
20.40 Клип-презент.
21.00 Т/с «Зена - королева воинов».
21.50 Рек-парад.
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла».
23.00 Т/с «Шелковые сети».
00.10 Т/с «Полиция Майами. Отдел нравов».

НТВ

08.00 Сегодня.
08.40 Карданный вал.
08.50 Большие деньги.
09.00 Сегодня.
09.15 Мультфильм.
09.25 Впрок.
09.30 Криминал.
09.45 Интересное кино.
09.55 Суд идет...
11.00 Сегодня.
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет-Бич».
13.00 Сегодня.
13.20 В нашу гавань заходили корабли...
14.25 Мультфильм.
14.40 Среда.
15.00 Сегодня.
15.25 Т/с «Месть без предела».
16.15 Лига чемпионов по футболу подводит итоги.
16.50 Мультфильм.

17.00 Сегодня.
17.35 Старый телевизор.
18.20 Интересное кино.
18.35 Впрок.
18.50 Криминал.
19.05 Т/с «Она написала убийство».
20.05 «Живой Пушкин», часть 3-я.
21.00 Сегодня.
21.35 Т/с «Месть без предела».
22.35 Глас народа.
23.35 Свидетель века.
24.00 Сегодня.
00.40 Герой дня.
01.05 Антропология.

ТИВИКОМ

09.05 Т/с «Шалунья».
10.00 Телемаркет.
10.15 Календарь от А. Кушнарева.
10.20 Недвижимость.
10.30 Т/с «Таггерт».
11.35 Х/ф «ЧП: Чрезвычайное происшествие».
13.30 Телемагазин.
14.30 Т/с «Эко-Пойнт».
15.30 Т/с «Королева сердец».
16.30 М/с «Сейлормун».
17.00 Д/с «Мир дикой природы».
17.30 Т/с «Я люблю Люси».
18.00 Из жизни женщины.
18.35 Телемаркет.
18.50 Музыкальные поздравления.
19.20 Календарь от А. Кушнарева.
19.30 Т/с «Таггерт».
20.30 Сейчас.
21.05 Телемаркет.
21.20 Недвижимость.
21.30 Комедия «Девять месяцев».
23.50 Сейчас.
00.05 Глобальные новости.
00.10 Т/с «Сыщики-любители экстракласса».
01.15 Страсти по Соловьеву.
АРИГ УС
07.00 Новости.

07.30 Дорожный патруль.
07.50 Le-Ge-Ge.
08.30 Новости дня.
09.00 Формула успеха.
09.30 Т/с «Дежурная аптека».
10.00 Автомаркет.
10.05 Т/с «Богатые тоже плачут».
11.00 Т/с «Морская полиция».
17.00 Торговый ряд КСК ЗММК.
17.10 Победоносный голос верующего.
17.40 Т/с «Иллюзия убийства».
18.35 Автомаркет.
18.40 ТЦ «Тумэр морин» предлагает...
18.45 Музыкальный подарок.
19.15 Торговый ряд КСК ЗММК.
19.30 Дар.
19.45 Абитуриент-2000. БГУ.
20.00 Формула успеха.
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут».
21.25 Р. Бартон в триллере «Отпущение грехов».
23.00 Формула успеха.
23.25 Автомаркет.
23.30 Наши любимые животные.
00.05 Т/с «Морская полиция».

РАДИО

6.12-7.00 «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.30 «Выбор»
7.45-8.00 «Тоонто нютаг», подготовленная в Хоринском районе
12.00-12.10 Дневн. выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русс.яз.)
19.45-20.00 «Салют, Победа!» (на бур.яз.)

ПАНСИОНАТ С ЛЕЧЕНИЕМ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Эффективное лечение и отдых. Врачи высшей и I категорий. Удобные, благоустроенные палаты. Лечебное 4-х разовое питание. Современное медицинское оборудование.

Лечение органов дыхания вне обострения, бронхиальной астмы, неосложненных сердечно-сосудистых, урологических, акушерско-гинекологических заболеваний, больных в астено-невротическом состоянии, стоматологические услуги, зубопротезирование.
Услуги кабинета массажа, лечебной физкультуры, атлетической гимнастики, мануальной терапии, консультация тибетолога.

Обращаться **34-43-44**
по телефону: **34-45-75**

ПРОДАЮ:

Шотландского сетера (кобель, 1,5г). Негорого.
Тел.: 21-09-30.
...
Цветной телевизор «Фотон 736» в рабочем состоянии. Негорого.
Тел.: 21-09-30.

8 четверг

ОРТ

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Е. Соловей, Ю. Богатырев в х/ф «Доченька», 1 с.
11.50 Человек и закон.
12.30 Т/с «Новые приключения Синдбада».
13.00 Новости.
13.15 Добрый день!
13.40 Мультсеанс.
13.55 Т/с «Рожденная революцией».
15.30 Вместе.
16.00 Новости.
16.20 М/с «Невероятные приключения Джонни Квеста».
16.40 100%.
17.10 ...До 16-ти и старше.
17.45 Х/ф «Большая перемена», закл. серия.
19.00 Новости.
19.20 Ю/ж «Каламбур».
19.50 Здесь и сейчас.
20.00 Процесс.
20.45 А. Росточки, В. Конкин в остросюжетном фильме «Черный океан».
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.50 Л. Полищук, В. Тихонов в х/ф «Любовь с привилегиями».
01.15 Новости.
01.40 Гапа-концерт «Прорыв-2000».

РОССИЯ
07.00, 08.00, 09.00, 10.00 Вести.
07.20 Доброе утро, Россия!
07.35, 09.35 Семейные новости.
08.30 Почта РТР.
09.20 Телеспецназ.
10.35 Арена-спорт.
11.15 Т/с «Цыганка».
12.05 Т/с «Санта-Барбара».
13.00 Телеспецназ.

13.25 Мой XX век.
14.00 Вести.
14.30 Город женщин.
15.05 Т/с «Черная жемчужина».
15.55 Т/с «Богатые и знаменитые».
16.50 Новая «Старая квартира».
17.30 Мультфильм.

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.00 За честь лица. Итоги года. Школа N27.
18.10 Лес - наше богатство.
18.30 Ньютагархин.
18.50 Дом ветеранов в с. Турунтаево.
19.00 Байгал.
19.15 Гороскоп.
19.20 Эрьсэ.
19.40 Лотерея «Импэкс-центра».
19.45 Рек-тайм.
19.55 Шэнээр нэргээн Баян-Гол.
20.20 Рек-тайм.
20.30 Республиканские новости.
20.50 Музыка на БГТРК.

РОССИЯ

21.00 Вести.
21.40 Т/с «Дикий ангел».
22.35 Т/с «Остров фантазий».
23.30 Т/с «Грязные танцы».
24.00 Вести.
00.30 Д/ф «Разговор с Америкой», 4 с.
01.30 Х/ф «День полнолуния» (Россия).
03.05 Телеспецназ.
03.20 Звуковая дорожка.

ОТБ

09.00 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
09.30 Мультфильм.
10.00 Образование-2000.
10.15 Рек-парад.
10.30 Т/с «Удивительные странствия Геракла».
11.30 Т/с «Бeverли Хиллз, 90210».
12.20 Рек-парад.
12.30 Т/с «Зена - королева воинов».

13.30 Т/с «Порт Чарльз».
14.30 Музыка на СТС.
14.50 Рек-парад.
15.00 Мультфильм.
15.30 Т/с «Мое второе я».
16.00 Мультфильм.
16.30 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
17.00 М/с «Каспер».
17.30 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
18.00 Т/с «Команда «А»».
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum».
20.00 Образование-2000.
20.15 Православные беседы.
20.30 Клип-презент.
21.00 Т/с «Зена - королева воинов».
21.50 Рек-парад.
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла».
23.00 Т/с «Шелковые сети».
00.10 Т/с «Полиция Майами. Отдел нравов».

НТВ

08.00 Сегодня.
08.40 Карданный вал.
08.50 Большие деньги.
09.00 Сегодня.
09.15 Мультфильм.
09.25 Впрок.
09.30 Криминал.
09.45 Интересное кино.
09.55 Глас народа.
11.00 Сегодня.
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет-Бич».
13.00 Сегодня.
13.25 Л. Куравлев, Ю. Яковлев в х/ф «Левша».
15.00 Сегодня.
15.25 Т/с «Месть без предела».
16.20 Дог-шоу.
16.50 Мультфильм.
17.00 Сегодня.

17.25 Старый телевизор.
18.10 Большие деньги.
18.20 Интересное кино.
18.35 Впрок.
18.50 Криминал.
19.05 Т/с «Она написала убийство».
20.05 «Живой Пушкин», часть 4-я.
21.00 Сегодня.
21.35 Т/с «Месть без предела».
22.35 О, счастливыч!
23.20 Служба спасения.
24.00 Сегодня.
00.40 Герой дня.
01.00 Антропология.

ТИВИКОМ

09.05 Т/с «Шалунья».
10.00 Телемаркет.
10.15 Календарь от А. Кушнарева.
10.20 Недвижимость.
10.30 Т/с «Таггерт».
11.35 Комедия «Девять месяцев».
13.30 Телемагазин.
14.30 Т/с «Эко-Пойнт».
15.30 Т/с «Королева сердец».
16.30 М/с «Сейлормун».
17.00 Д/с «Мир дикой природы».
17.30 Т/с «Я люблю Люси».
18.00 Из жизни женщины.
18.35 Телемаркет.
18.50 Музыкальные поздравления.
19.20 Календарь от А. Кушнарева.
19.30 Т/с «Таггерт».
20.30 Сейчас.
21.15 Телемаркет.
21.30 Боевик «Бессмертные».
23.40 Сейчас.
23.50 Глобальные новости.
24.00 Т/с «Сыщики-любители экстракласса».
00.30 Страсти по Соловьеву.
АРИГ УС
07.00 Новости дня.
07.30 Дорожный патруль.

07.50 Без вопросов.
08.25 Новости дня.
08.55 Формула успеха.
09.25 Т/с «Дежурная аптека».
10.00 Автомаркет.
10.05 Т/с «Богатые тоже плачут».
10.55 Т/с «Морская полиция».
17.00 Торговый ряд КСК ЗММК.
17.10 Победоносный голос верующего.
17.40 Т/с «Иллюзия убийства».
18.35 Автомаркет.
18.40 ТЦ «Тумэр морин» предлагает...
18.45 Музыкальный подарок.
19.15 Торговый ряд КСК ЗММК.
19.30 Армия любимчиков.
19.55 Формула успеха.
20.20 ТЦ «Тумэр морин» предлагает...
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут».
21.20 Формула успеха.
21.45 Комедия «Отпуск по раздельности».
23.20 Дорожный патруль.
23.30 Автомаркет.
23.35 Т/с «Морская полиция».

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.30 Православная программа «Благовест»
7.35 «Здоровье в нашем доме»
7.40 «Сообщает пенсионный фонд»
12.00-12.10 Дневн. выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русс.яз.)
19.45-20.00 Актуальное интервью

9 пятница

ОРТ

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Х/ф «Доченька», 2 с.
11.50 Процесс.
12.30 Т/с «Новые приключения Синдбада».
13.00 Новости.
13.15 Добрый день!
13.55 Т/с «Рожденная революцией», закл. серия.
15.30 Вместе.
16.00 Новости.
16.15 Страна чудес: «Волшебник Изумрудного города».
17.25 Авантюрная комедия «Папа угнал автомобиль».
19.00 Новости.
19.20 Джентльмен-шоу.
19.50 Здесь и сейчас.
20.00 Экстренный вызов.
20.30 Вкусные истории.
20.45 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Коломбо в детективе «Как совершить убийство».
00.20 Конкурс песни «Евровидение-2000». Первая десятка.
01.25 Новости.
01.50 М. Гриффит, Т. Беренджер в триллере «Тень сомнения».

РОССИЯ
07.00, 08.00, 09.00, 10.00 Вести.
07.20 Доброе утро, Россия!
07.35, 09.35 Семейные новости.
08.30 Почта РТР.
09.20 Телеспецназ.
10.30 Тысяча и один день.
10.45 Арена-спорт.
11.20 Т/с «Цыганка».
12.10 Т/с «Санта-Барбара».

13.00 Телеспецназ.
13.25 Мой XX век.
14.00 Вести.
14.30 Город женщин.
15.05 Т/с «Черная жемчужина».
15.55 Т/с «Богатые и знаменитые».
16.50 На здоровье!
17.30 Мультфильмы.

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.00 И дым Отечества...
18.25 Поет Жаргалсайханай Чингис.
18.40 Криминальная хроника.
18.55 Гороскоп.
19.00 Байгал.
19.15 Уянгын шурэ.
19.30 Дом, в котором мы живем...
19.45 Рек-тайм - время вашей рекламы!
19.55 Хоорүү шаазгай.
20.20 Рек-тайм.
20.30 Республиканские новости.
20.50 Музыка на БГТРК.
РОССИЯ
21.00 Вести.
21.40 Т/с «Дикий ангел».
22.35 Т/с «Остров фантазий».
23.30 Т/с «Грязные танцы».
24.00 Вести.
00.30 Панорама.
01.30 Х/ф «Интимный дневник» (Великобритания).
03.40 Телеспецназ.

ОТБ

09.00 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
09.30 Мультфильмы.
10.00 Образование-2000.
10.15 Рек-парад.
10.30 Х/ф «Седьмая авеню», 2 с.
12.30 Т/с «Зена - королева воинов».
13.20 Рек-парад.
13.30 Т/с «Порт Чарльз».
14.30 Музыка на СТС.
15.00 Мультфильм.

15.30 Т/с «Мое второе я».
16.00 Мультфильм.
16.30 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
17.00 М/с «Каспер».
17.30 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша».
18.00 Т/с «Команда «А»».
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum».
19.50 Рек-парад.
20.00 Образование-2000.
20.15 Здоровые советы.
20.30 Клип-презент.
21.00 Т/с «Зена - королева воинов».
21.50 Рек-парад.
22.00 Комедия «Кин-дза-дза», 1 и 2 с.
01.00 Х/ф «Зыбучие пески: спасения нет» (США).

НТВ

08.00 Сегодня.
08.40 Карданный вал.
08.50 Большие деньги.
09.00 Сегодня.
09.15 Мультфильм.
09.25 Впрок.
09.30 Криминал.
09.45 Интересное кино.
09.55 Д/с «Путешествия натуралиста».
10.25 Без рецепта.
11.00 Сегодня.
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет-Бич».
13.00 Сегодня.
13.25 И. Розанова, Э. Виторган в х/ф «Предлагаю руку и сердце».
15.00 Сегодня.
15.30 Т/с «Месть без предела», закл. серия.
16.20 Полундра!
16.45 Мультфильм.
17.00 Сегодня.
17.25 Старый телевизор.

18.10 Большие деньги.
18.20 Интересное кино.
18.35 Впрок.
18.50 Криминал.
19.05 Т/с «Она написала убийство».
20.00 «Живой Пушкин», закл. часть.
21.00 Сегодня.
21.35 Женский взгляд.
22.10 Независимое расследование.
23.05 Большие родители.
23.35 Профессия-репортер.
24.00 Сегодня.
00.40 Герой дня.
01.00 Д. Бэрримор в х/ф «Ядовитый плющ».

ТИВИКОМ

09.05 Т/с «Шалуны».
10.00 Телемаркет.
10.15 Календарь от А. Кушнарева.
10.20 Недвижимость.
10.30 Т/с «Таггерт».
11.35 Х/ф «Меж высокими хлебов».
13.10 Мультфильм.
13.30 Телемагазин.
14.30 Т/с «Эко-Пойнт».
15.30 Т/с «Королева сердец».
16.30 М/с «Сейлормун».
17.00 М/с «Приключения Папируса».
17.30 Т/с «Я люблю Люси».
18.00 Из жизни женщины.
18.35 Телемаркет.
18.50 Музыкальные поздравления.
19.20 Календарь от А. Кушнарева.
19.30 Т/с «Таггерт».
20.30 Сейчас.
21.05 Телемаркет.
21.20 Недвижимость.
21.30 Т/с «Агент национальной безопасности-2».
22.40 Сейчас.
22.50 Глобальные новости.
23.00 Боевик «Смертоносные земли».

01.00 Первые лица.
АРИГ УС
07.00 Новости дня.
07.30 Дорожный патруль.
07.50 Диск-канал.
08.25 Новости дня.
08.55 Формула успеха.
09.25 Т/с «Дежурная аптека».
10.00 Автомаркет.
10.05 Т/с «Богатые тоже плачут».
11.00 Т/с «Морская полиция».
17.00 Торговый ряд КСК ЗММК.
17.10 Победоносный голос верующего.
17.40 Т/с «Иллюзия убийства».
18.35 Автомаркет.
18.40 ТЦ «Тумэр морин» предлагает...
18.45 Музыкальный подарок.
19.15 Торговый ряд КСК ЗММК.
19.30 Восточный экспресс.
19.45 Торговый ряд КСК ЗММК.
19.55 Формула успеха.
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут».
21.50 Боевик «Крутые стволы».
23.55 Автомаркет.
24.00 Э. Эстрада в х/ф «Решающий гол».

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.30 Пр-ма «Встречи»
7.45-8.00 «Гуламта»
12.00-12.10 Дневн. выпуск новостей «Короткой строкой»
12.10-13.00 «Час вашего письма». Муз. пр-ма по заявкам радиослушателей
19.12-20.00 Информ. пр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра». Объявления

ОАО «ЦАРМ», являясь «Региональным представителем» НПО «Турботехника», производит капитальный ремонт турбокомпрессоров и НШ по передовой технологии производителя.

УВАЖАЕМЫЕ СЕЛЬЧАНЕ!

№/№	Марка ТКР	Механизм	Стоимость в т.ч. НДС
1.	ТКР - 7Н1	ДТ-75 «Енисей»	3200
2.	ТКР - 8,5 Н1	ДТ-75Н,	3260
3.	ТКР - 8,5,С1-66	«Колос»	4210
4.	ТКР - 11Н1	Т-150	5050
	ТКР - 1118010	«Кировец»	

№/№	Марка НШ	Вид НШ	Стоимость в т.ч. НДС
1.	32 У	плоский	540
2.	32-2	круглый	816
3.	50 У	плоский	648
4.	50-2	круглый	870
5.	10	плоский	342

ОБРАЩАТЬСЯ: г.Улаан-Удэ, ул.Шалаяпина, 5 (около Центрального ГАИ)
Телефон: 22-25-17, 22-26-19.

В ГРЮБ РБ
(ул. Ключевская, 23)
ежедневно (кроме субботы, воскресенья)
с 15⁰⁰ ч. до 17⁰⁰ ч.
проводится компьютерное тестирование. Раскни Мы поможем тебе сделать правильный выбор профессии, узнать секреты своего характера, найти идеального друга.

10 суббота

ОРТ

09.00 Новости.
09.10 Слово пастыря.
09.30 Д/с «Все путешествия команды Кусто».
10.25 К/ж «Ералаш».
10.40 Играй, гармонь любимая!
11.10 Смак.
11.30 Т/с «Ускоренная помощь».
12.00 Д/ф «Контрольный выстрел на меже». Дело 1997 г.
12.30 Утренняя почта.
13.00 Х/ф «Неуловимые мстители».
14.25 Как это было. Первый советский вестерн «Неуловимые мстители».
15.05 К 10-летию интронизации Патриарха Русской Православной церкви.
15.45 История одного шедевра.
16.00 Новости.
16.10 Седьмое чувство.
16.50 Эх, Семеновна!
17.30 Детектив-шоу.
18.10 Песня года.
19.00 Новости.
19.15 Песня года.
20.10 Д. Де Вито в комедии «Безжалостные люди».
22.00 Время.
22.40 Исторический детектив «Повесть непогашенной любви».
24.00 Концертная программа.
00.55 Триллер «Туман».

РОССИЯ
09.00 Муз. мелодрама «42-я улица» (США).
10.30 Почта РТР.
11.00 Доброе утро, страна!
11.50 Сто к одному.
12.35 Сам себе режиссер.

13.05 Т/с «Друзья».
13.35 Золотой ключ.
14.00 Вести.
14.20 Федерация.

БУРЯТСКОЕ ТВ

15.10 Всероссийский фестиваль детского творчества.
15.50 Рек-тайм.
16.00 Из цикла «Люди XXI века».
16.25 Дүрбэн бэрхэ.
17.35 Лотерея «Импэкс-центра».
17.40 Рек-тайм.
17.50 Гороскоп.
17.55 Примите поздравления...
КАНАЛ «РОССИЯ»
19.05 Моя семья.
20.05 Два рояля.
21.00 Вести.
21.40 «Аншлаг» и Ко.
22.45 Ч. Хаматова, Д. Корзун в х/ф «Страна глухих».
01.00 Боевик «Наемный убийца» (Гонконг).
02.55 Дневник чемпионата Европы по футболу.

ОТБ

09.00 Мультфильмы.
10.00 Образование-2000.
10.15 Рек-парад.
10.30 Улица Сезам.
11.00 М/с «Американский хвост».
11.20 Рек-парад.
11.30 Х/ф «Зыбучие пески: спасения нет» (США).
13.50 Рек-парад.
14.00 Магия моды.
14.30 Вояж, вояж...
15.00 Т/с «Мое второе я».
15.30 Комедия «Кин-дза-дза», 1 и 2 с.
18.30 Стильные штучки.
19.00 Клип-презент.
19.30 Шоу-бизнес.
20.00 Т/с «Северная сторона».
21.00 Т/с «Путешествия в

параллельные миры».
21.50 Рек-парад.
22.00 Х/ф «Андроид» (США).
00.30 Х/ф «Только в мюзик-холле» (Россия).

НТВ

09.00 Мультфильмы.
10.00 К/ж «Фитиль».
10.15 О, счастливчик!
11.00 Сегодня.
11.45 Чистосердечное признание.
12.10 Экстремальные ситуации.
13.00 Сегодня.
13.20 Пойми меня.
13.50 Т. Аксютя, Н. Михайловский в х/ф «Вам и не снилось...».
15.30 Ключи от форты Байяр.
16.25 Женский взгляд.
17.00 Сегодня.
17.25 Большие деньги.
17.55 Независимое расследование.
18.40 Свидетель века.
18.55 Дог-шоу.
19.25 Без рецепта.
19.55 Т/с «Она написала убийство».
21.00 Сегодня.
21.30 Один день.
22.00 Т/с «Каменская. Смерть ради смерти».
23.05 О, счастливчик!
24.00 Сегодня.
00.35 Ж. Рено в приключенческом фильме «Ягуар».
02.30 Ток-шоу «Про это».

ТИВИКОМ
09.30 Автоэкспресс.
10.00 Телемаркет.
10.15 Календарь от А. Кушнарева.
10.20 Недвижимость.
10.30 М/с «Птички», закл. серия.
11.00 Т/с «Тайный мир Алек Мак-3».
11.35 Комедия «Из Лексина с любовью».
13.15 Мультфильм.

13.30 Служба спасения животных.
14.00 Час Дискавери.
15.00 Европейский футбол.
16.00 Т/с «Чекинья Гонзаго».
17.00 Музыкальные поздравления.
18.00 Т/с «Я люблю Люси».
18.30 Из жизни женщины.
19.05 Телемаркет.
19.20 Календарь от А. Кушнарева.
19.30 Т/с «Таггерт».
20.30 СиКвест.
21.20 Недвижимость.
21.30 Т/с «Солдат удачи-2».
22.35 Глобальные новости.
22.40 Триллер «Страх над городом».
01.10 Кино, кино, кино...
01.45 Встреча с... Лариса Черникова.
02.45 Скрытой камерой.

АРИГ УС

09.00 Шоу Бенни Хилла
10.00 Метеопрогноз
10.05 Новости дня
10.30 «Богатые тоже плачут»
11.25, 15.55, 21.00, 23.00 Формула успеха
11.50 Х/ф. «Кошмар в сумасшедшем доме»
13.20, 19.50, 23.25 Автомаркет
13.25 «Вавилон-5»
14.15 Диск-канал
14.50 «БИС»
15.20 Погода
15.25 Мое кино
16.20 Пальчики оближешь
17.25 Жизнь в слове
17.55 Музыкальный подарок
18.15 Х/ф. «Джанго снова наносит удар»
19.55, 21.25 ТР КСК ЗММК
20.00 Наши любимые животные
20.30 Своя игра
21.35 Наше кино. Третий не лишний»

23.30 Боевик «Обреченный на одиночество»
01.00 Радиохит

РАДИО
7.12-8.00 Информ. пр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра». Объявления
8.10 Пр-ма «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
8.45-9.00 «Алтан зула» - передача для детей (на бур.яз.)
12.10-13.00 Муз. волна радио Бурятии
19.12-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии».

Цыренова Жаргала Викторовича
поздравляю с днем рождения!
У тебя сегодня день рождения, Это самый радостный из дней.
Пусть мое вот это поздравление, Тоже будет радостью твоей. В этот день желаю тебе счастья, В жизни долгих, долгих лет.
Пусть не будет у тебя ненастья, Только радость, только солнца свет.
Радость пусть придет к тебе большая, Не на год - на вечность, навсегда.
И пусть будет жизнь твоя, Светлой, словно родниковая вода.
Светлана

11 воскресенье

ОРТ

09.00 Новости
 09.10 Армейский магазин
 09.40 Вкусные истории
 09.50 «Дисней-клуб»: «Алладин»
 10.20 Утренняя звезда
 11.10 «Непутевые заметки»
 11.30 Экстренный вызов. Спасатели
 12.00 Т/с. «Альф»
 12.30 Здоровье
 13.00 Х/ф. «Новые приключения неуловимых»
 14.25 «В поисках утраченного». Николай Баталов
 15.05 Клуб путешественников
 15.45 История одного шедевра. Русский музей
 16.00 Новости
 16.10 «Умницы и умники»
 16.55 «Дисней-клуб»: «101 далматинец»
 17.25 «Дисней-клуб»: «Новые приключения Винни-Пуха»
 17.50 Песня года. Часть 2-я
 19.00 Новости года
 20.05 Х/ф. «Гудзонский Ястреб»
 22.00 Авторская программа Сергея Доренко
 22.55 Погода
 22.55 «Время футбола»: ЕВРО-2000
 23.35 Футбол. Чемпионат Европы. Сб. Бельгии - сб. Швеции
 01.25 Х/ф. «Исчезновение»

РТР

09.00 «Папа, мама, я - спортивная семья»
 09.55 «Служу Отечеству!»
 10.20 «Устами младенца»

10.55 Доброе утро, страна!
 11.30 «Аншлаг и К»
 12.30 «Городок. Из раннего»
 13.00 Русское лото
 13.40 М/ф. «Тигренок в чайнике». «Про мышонка, который хотел стать сильным»
 14.00 Вести
 14.20 Парламентский час
 15.10 Новая «Старая квартира». Ленинград в 60-е годы
 16.10 Диалоги о животных
 17.05 «Тайны тысячелетия» с Арменом Джигарханяном
 17.50 «Пресс-клуб»
 18.50 «Международная панорама»
 19.35 Х/ф. «Вальс золотых тельцов»
 21.00 Зеркало
 21.55 Х/ф. «Инферно»
 23.30 Х/ф. «Десять негрятя»
 01.40 Футбол. Чемпионат Европы-2000. Сб.Турции - сб.Италии

ТВИКОМ

09.25 Прогноз погоды
 09.30 «Пират-атака»
 10.00 Телемаркет
 10.15 Календарь от А.Кушнарева
 10.20 Недвижимость
 10.30 М/с. «Воины мифов - хранители легенд»
 11.00 «Тайный мир Алекс Мак»
 11.30 Х/ф. «Маленькая волшебница»
 13.30 «Все о собаках»
 14.00 Док. фильм
 15.00 Суперхоккей
 15.30 Мировой футбол
 16.00 Т/с. «Чекиня Гонзаго»
 17.00 Музыкальные поздравления
 17.30 Теле-бом

18.00 «Я люблю Люси»
 18.30 «Мы и наш город»
 19.00 Прогноз погоды
 19.05 Телемаркет
 19.15 Т/с. «Тагерт»
 20.30 Т/с. «Си Квест»
 21.20 Недвижимость
 21.30 Т/с. «Солдат удачи-2»
 22.35 Глобальные новости
 22.40 «Однажды вечером»
 23.45 «Титаны Рестлинга на TNT»
 00.45 «Стриж и другие...»
 01.20 Скрытой камерой
 01.50 Х/ф. «Любовь со смертью»

АРИГ УС

09.00 Мультфильм
 09.25 Новости дня
 09.40, 19.50, 22.55 Формула успеха
 10.05 Без вопросов
 10.35 Дорожный патруль. Расследование.
 10.55 СВ-шоу
 11.50 Худ. фильм
 13.25 Дорожный патруль
 13.45 Мультфильм
 14.00 Фасон
 14.25 Le-Go-Go
 15.05 АМБА-ТВ
 15.35 Погода
 15.40 Фактор успеха
 16.10 Шоу Бенни Хилла
 17.05 ТР КСК ЗММК
 17.15 Благая весть
 17.45 Муз. подарок
 18.10 Х/ф. «Сокровище моей семьи»
 20.15 Я сама. «Между нами - девочками»
 21.15 Х/ф. «Кровавое правосудие»
 23.20 Скандалы недели
 23.50 «И снова 33 квадратных метра»

00.50 Т/с. «Профессионалы»

ОТБ

09.00 М/с. «Путешествия в прошлое»
 09.30 Отражение
 10.00 М/ф. «Американский хвост»
 10.30 «Улица Сезам»
 11.00 КБ «Легонафт»
 11.20 Х/ф. «Андрюид»
 13.50 Рек-парад
 14.00 Стильные штучки
 14.30 Музыка на СТС
 15.00 Т/с. «Молодость Геракла»
 15.30 Т/с. «Большой ремонт»
 16.20 Рек-парад
 16.30 Х/ф. «Только в мюзик-холле»
 18.30 Шоу-бизнес
 19.00 Клип-презент
 19.30 Т/с. «Молодость Геракла»
 19.55 Рек-парад
 20.00 Северная страна
 21.00 Х/ф. «Путешествия в параллельные миры»
 21.50 Рек-парад
 22.00 Х/ф. «Дочь шахтера»

НТВ

09.00 Т/с. «Каменская. Смерть ради смерти»
 10.05 «Фитиль»
 10.15 «О, счастливчик!»
 11.00 «Сегодня»
 11.40 «В нашу гавань заходили корабли»
 12.45 «Среда»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Служба спасения»
 13.50 «Путешествия натуралиста»
 14.20 «Полундра»
 14.50 М/ф. «Путешествие муравья»
 15.00 Х/ф. «Баламут»
 16.35 Профессия-репортер.

Александр Зиненко. «Мастер и Антонина»
 17.00 «Сегодня»
 17.30 «Большие родители»
 18.05 Д/с. «Холодная война», 23с.
 18.55 Т/с. «Она написала убийство»
 20.00 «Итоги»
 21.05 «Куклы»
 21.20 Т/с. «Каменская. Смерть ради смерти»
 22.25 «Итого»
 22.45 Х/ф. «Не валяй дурака»
 00.40 Х/ф. «Смятение чувств»

РАДИО

7.12 Информация, объявления
 7.20-8.00 Прог-ма «Слышу песни, сказки, легенды»
 8.10-9.00 Лит.-художств. пр-ма «Алтаргана» (на русс. и бур.яз.)
 9.10-10.00 Программа для детей «Эдиршүүл»: Поют финалисты 5-го радио-конкурса «Оюун бэлиг» - «Светлый дар»
 12.00-13.00 Молодежная программа «Воскресный полдень»: «Две недели»; «Юность республики»

Нашедшему коричневую кожаную папку с курсовой работой просьба позвонить по тел.: 37-56-25

Срочно продается автомобиль «НИВА-21213» 1996 г. выпуска, цвет белый. Цена 50 тыс. руб., или меняется на «Жигули» не позднее 1998 г. выпуска. Тел.: 21-68-08, 21-62-62

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР "БАЙКАЛ"

Бельевой трикотаж (детск., взрос.) г.Москва (низкие цены)
 Мужское теплое белье: кальсоны, трико х/б, детское, взрослое,
 Колготки х/б, п/ш, г.Москва, г.Смоленск 36 руб.
 Колготки п/ш, 3 видов, г. Москва, г. Смоленск 48 руб.
 Колготки эластик, женские, г. Москва, г. Смоленск от 12 руб.
 Колготки х/б детские (все размеры), г. Москва, от 15 руб.
 Носки х/б, п/ш детские, мужские г.Санкт-Петербург от 4 руб. 90 коп.
 Сапоги суконные, г. Омск, детс., жен. и муж., с мехом от 156 руб.
 Обувь комнатная детская, мужская, женская (низкие цены)
 ботинки ил/ботинки кожаные на девочек, г.Новосибирск от 409 руб.
 туфли кожаные женские, 5 моделей, г.Новосибирск от 300 руб.
 туфли школьные кожаные на мальчиков, г.Новосибирск от 298 руб.
 туфли мужские кожаные, г.Омск, г.Новосибирск от 398 руб.
 Кроссовки детские, взрослые, г.Москва, Кимры от 145 руб.
 Сапоги кирзовые, г. Москва от 218 руб.

ул.Сахьяновой, 6а, ост. «ПОШ», с обратной стороны Геолог. института, 33-43-86.
 ул. Гагарина, 37. Тел.: 26-30-87. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.

ВНИМАНИЕ!
 В редакции газеты «Буряад үнэн» желющие могут приобрести газеты Агинского Бурятского автономного округа: «Агинская правда» и «Голос». Обращаться: Дом печати, 3 этаж, каб. 50 или на вху.

МЕТАЛЛОИЗДЕЛИЯ

ЛИСТЫ (х/к, г/к, оцинкованные, кровельные, нержавеющей, профнасти)
 ТРУБЫ (ВГП, катаные, оцинкованные, тянутые, сварные), КРУГ, МЕТИЗЫ (шрупы, гвозди, болты, гайки, трос, сетка рабица), АРМАТУРА, ШВЕЛЛЕР, БАЛКА, ШЕСТИГРАННИКИ, ТРУБЫ и ФАСОНИНА Ч/К, ФИТИНГИ, БАТАРЕИ, и т.д.
 Мы поставим Вам от мелкого заказа до вагона.
 Работаем со многими ведущими предприятиями в Бурятии и надеемся на успешное сотрудничество с Вами.
 Тел/факс 26-56-99.

Всё в магазине
Логистика
 ВСЕ АЛЛАШИТЬЯ И РУКОДЕЛЬЯ
 330-900 Бабушкина-5

Хит-парад - 2000

Бурятская государственная телерадиокомпания

Продюсерский центр эстрады «ГРАНТ»

Газета «Буряад үнэн»

Место	Название песни	Исполнитель

Сведения о себе: ФИО _____ Домашний адрес _____
 возраст _____

Об условиях конкурса узнать в газете «Буряад үнэн - Духэриг» за 27.01.2000 г.

Вырезать и заполнить купон, отправить по адресу: 670000 г.Улан-Удэ ул. Каландаршилы 23, редакция газеты «Буряад үнэн».

КАЛОЙ БЕСПЛАТНОГО ОБЪЯВЛЕНИЯ

Рубрика _____
 Текст (не более 25 слов) _____
 Ваш адрес (тел.) для ответа _____

ОЛЗО БИЗНЕС

НАШ АДРЕС:
 670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаршилы, 23, каб. 28, тел.: 21-62-62

РАЗНОЕ:
 Предлагаю надомную работу по месту жительства. От Вас

ПРОДАЮ:
 чистый конверт+конверт с о/а.670002, Улан-Удэ, а/я. 2472.

КУПЛЮ:
 Ниссан-Санни 1991г. выпуска без пробега по СНГ. Недорого. Тел. 33-67-66.

РАЗНОЕ:
 Вы хотите установить у себя в квартире телефон дешево и быстро? Купон б/о., чистый конверт, запрос. 670033. г.Улан-Удэ, а/я. 2831 (ТКМ)

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» предлагает:

СЕАХОЗАГРЕГАТЫ:
 *Роторный вычесыватель сорняков;
 *Каток-выравниватель КВ-4;
 *Сеялка точного высева;
 *Культиватор КПЭ-3,8 Мс с катками-выравнивателями КВ-4.

ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К МАШИНАМ:
 *Сенокосилки;
 *Зерноуборочные комбайны Енисей-1200;
 *Кормоуборочные комбайны; *Трактора «Беларусь»; ДТ-75, Т-150; К-701;
 *Грабли, сеялки.

Разработка документации, изготовление и техническое сопровождение по образцам и желанию заказчика.
 Оплата за поставленную продукцию производится в различной форме по согласованию сторон.

ЦЕНЫ ДОГОВОРНЫЕ
 ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» забот Ваше дело!

АДРЕС: 671000, Россия, Бурятия, Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32.
 (3012) 21-33-55 - Служба маркетинга и сбыта. (3012) 21-96-62 - Факс.

Агуу Илалтын 55 жэлэй ойдо

Удхатай. Эндэ албаяа хэжэ байхадаа, 14 дахин баярай тэмдэгүүдтэ хүртэһэн, комсомолой эмхиин секретарь ябаһан юм. Апрель һарада, 1941 ондо УССР-эй Житомир хотодо 150 хүнүүдэй тоодо танкын полкдо, 1146-дахи автобательондо

Киев хотые хамгаалгада манай полк олон хүнүүдээ дайнай дүлэндэ гээһэн бэлэй. 1941 оной августын 15-да гансал манай нэгдэхэ батарейһээ оройдоол 16 хүнүүд амиды үлэжэ, украин яһанай дүшөөд наһанай Солодовник (нэрэ, обогынь һанаһагүйб) бидэ хоёр Улаан

1941 оной сентябриин 22-һоо 1945 оной март һара болотор зүүг зүгэй яһатанай сэрэгэй пленнигүүдэй лагерьта, хара ажалда Германида байһан юм. Плендэ байхадаа, 4 дахин тэрьедээ. Германида Регенсбург гэжэ хотын хажууһаа 4-дэхэ зугадалгань урагшатай байжа.

Советэй Президиум «В память 1500-летия Киева» гэхэн медалаар урмашуулжа шагнагдаһан бэлэй. Имэл даа, юрын буряад хүбүүнэй хуби заяан... Түрэхэн нютагтаа, аба эжыдээ үетэн нүхэдтөө амиды мэндэ бусажа ерэхэ үйлэнь,

ДАЙСАДАЙ ҺАБАРҺАА ТЭРЬЕДЭЭ БЭЛЭЙ

Манай аба Балданов Жамсаран Дашиевич (ород нэрэнь Владимир) 1919 ондо Сагаалгапай урда тээ, хонин жэлдэ февралын зургаанда Ивалын аймагай Харганаа нютагта түрэхэн намтартай юм. Балдан Дашын ба Цэбэгмидэй гэр бүлэдэ 12 үхибүүдэй эгээ одхонинь байһан. Тэрэ сагай эрилтээр, 12 үхибүүдэй оройдоол 5 үхибүүдэнь амиды, амар мэндэ үлэхэн гээшэ. Абыннай ахань Дашиев Галсан-Нима 1906 оной (лама байһан) дайнай үедэ наһа бараһан. 1907 ондо түрэхэн эгшэнь Пурбо хээтэй Харганаа нютагтаа 2 басагадэйнгаа, зээнэрэйнгээ үргэмжэ дорой һайн хайхан ажаһууна. 1909 оной Бутыг хээтэй наһа бараһан юм. 1916 оной Цырен-Дулма хээтэй залуугаар, хүндөөр үбшэлжэ наһа бараһан бэлэй. Абамнай баһаһаа үзэгт бэшэгтэ һүбэлгэн, ном һударта дуратай хүн байгаа. 1939 ондо Хягтада, һая нээгдэхэн багшанарай институтта һуража байхадаа, Совет Арминин албанда сентябрь һарада татагдаһан юм. Приморидо, Спасско-Дальний гэжэ хотодо албая артиллерийн частьда гараһан

заагдажа, эндэ баһал комсомолой эмхиин секретарьяр һунагдажа, албая урагшатайгаар дүүргэжэ байгаа. Фронт ошотороо взводой командирай уялгыг 2 һара соо бэе дээрээ даажа ябаа. Холын холо Украинада түрүүшын үдэрһөө эхилээд, дайнай шэрүүн шарайе үзэхэн юм. 1941 оной июниин 23-да Луцк хотые хамгаалгада хабаадаһан. Июниин 22-һоо сентябриин 18 болотор Киев хотые хамгаалжа, дайшалхы габьяань, дайсантай эсэргүүсэхэн баатаршалгань 2 дахин шагналда хүртэхэн түүхэтэй. 1941 оной августын нэгэндэ 272-дохи корпусно артполкын бүридэлдэ хархис дайсадтай тулалдахадаа, эдэ байлдаануудта рядовой Балданов наводчик байжа, дайсадай 3 танкнуудые бута сохиһон байна. Үдэшин шалгалтада командирын баяр хүргөөд, дайшалхы баатаршалгынь түлөө медалаар шагнахабди гэхэн юм. Тэрэ байлдаанда түрүүшынгээ контузи абаа. - Дайнай түрүүшын үдэрһөө эхилээд, сентябриин 18 болотор

Одоной орденээр шагнагдаа һэмди. 1941 оной сентябриин 22-ой үдэр хоёрдохиёо контузи абажа, мэдээгүй хэбтэхэн намайе Барышевска аймагай, Киевскэ областин Борщи гэжэ нютагай хажуудахи шанга байлдаанда плендэ абаһан юм, - гэжэ абамни хүндөөр һанаа алдан, сүхэрэн хөөрэдэг бэлэй.

нэгэ хуторай (нэриень һанаһагүй) хажууда ой соо 7-8 хонго байрлажа, өөһэдынгөө 199-дэхэ стрелково полкдо хүрөө һэн. Тэндэ ноябриин 15 болотор амяараа Берлинэй 230-дахэ авиационно полкдо ТФВ бэшээшээр албая дүүргэжэ, дайсаһаа даража, амиды мэндэ Буряад орондоо бусажа ерэхэ хубитай байгаа юм. Дайнай һүүдээр Сэлэнгын ба Зэдын аймагуудаар хургуулинуудта багшалһан, нэгэ үедэ директорээр, завучааршые хүдэлхэн намтартай. Наһанайнгаа амартада гаратараа бэеынгээ энхэ элүүрэй муудахада, хургуулингаа ажал орхижо, ойн ажахыда хүдэлөө. 1948 он болотор КГБ плендэ ороһон, зугадаһан бүхы дайнда хабаадаһадые шалгахы эрхэтэй байгаа гээшэ. 1948 ондо Новоселенгинскдэ шалгалтын комисси имэ тобшолол хээ: «Дайн тание шалгахыгүбди, дабхар шалгалта гараат, танай һанаа ондоо зобоохогүбди». 1984 ондо Киев хотые хамгаалгада эрэлхэг зоригтойгоор хабаадаһан гэжэ Верховно

хубинь эпэл даа! Мүнөө абамнай буряадаараа 82 наһа хүрөөшые һаа, сарюун заадаа, Бутид Бадмацыреновна гэжэ наһанайнгаа хоёрдохи нүхэртээ амгалан тайбан, үнэр баян, һайн хайхан 7 ашанар зээнэртэй, 1 гүшатай Улаан-Үдэдөө ажаһуудаг. Гурбан үхибүүдэйнэ, 8 ашанар, зээнэрэйнь ба гүшанарайнь зүгһөө Илалтын 55 жэлэй ойгоор амаршалаад, Энэ наһандаа Унтарин зөөлэнөөр нюргаяа жэгнүүлжэ, Эдээнэй зөөлэнөөр хотоёо эльбүүлжэ, Угын зөөлэнөөр сэдхэлээ баясуулжа, Углюо бүри нара хаража, Үдэр бүри жаргал үзэжэ, Буянгаа эдлэжэ, багашуулаа тойруулжа, Сээжэ һонор, сэдхэл арюун Ута наһатай, удаан жаргалтай һуухатнай болтогой! Нина АРТУГАЕВА, буряад хэлэ, литературын багша.

Яруунын аймагай Нархатын 1-дэхэ дунда хургуудийн 125 жэлэй ойдо

НАҢАНАЙМ ХАРГЫЕ ГЭРЭЛТҮҮЛЭЭ

1963 ондо Улхасагайнгаа 4 жэлэй эхин хургуули дүүргээд, районийнгоо түб болохо Нархата ерээ бэлэйбди. Улхасагай, Тулгын үхибүүдые нэгэ класс болгоо һэм. Сентябрьин нэгэн миний наһанда бүхөөр хадуудганхай. Ямар хайхан, дулаахан үдэр һэм. Тиихэдэ маанадта Нархатын 2 дабхар модон хургуули, хажуудань баһал модон ута хургуули ехэл томоор, ордон шэнгээр үзэгдөө һэн. Тиһээр байтарнай багшанар хургуулиһаа гаража, һурагшад тээшээ ерөб. Тэдэн сооһоонь энеэбхиһэн, томонууд хара нодотэй, саб сагаан кофтоотой, сэнхир хүхэ юбкэтэй, эгээл гоёхон багшань маанад руу шэглэн гэшхэлшоо һэн. Тиһгэжэл эгээн түрүүшынхээ ород хэлэ бэшэгэй болол литературин багшатай - Светлана Савельевнатай танилсаа бэлэйбди. Энэ багша манай саашанки байдалда, хүгжэн ургалгада нилээхэн цүлөө үзүүлээ гэжэ һанагшаб. Светлана Савельевна маанадта гансал һайнаар һурахымнай түлөө оролдоо бэшэ, харин ажабайдалай ороо асуудалнуудые, илангаяа литературингаа хэшээлүүдтэ ойлгуулаха гэжэ оролдогшоо бэлэй. Тиһхэдэ эжы абатаһа байтараа холо ябаһаһан бага балшар маанадта ехэл налгыйһаһанар, анхаралтайгаар хандаһа һэн. Маанадта зааһан баһа бэшэ багшанартаа дорой дохин, сэлхэлэй һайниие хүсэхэ дуран хүрэнэ. Эдэ хадаа Евгений Дареевич, Мария Тарасовна, Клавдия Николаевна, Светлана Сандановна, Фёдор Фёдорович, Анна Гавриловна, Анастасия Кузьминична, Александра Алексеевна, Василий Васильевич, Бато Цыбикович, Надежда Гамбловна болол бэшэ багшанар болоно. Эдэ багшанарай аргагүй ехэ дүй дүршэлтэй, предметүүдээ һайнаар мэдэхэ, үхибүүдэй ухаан бодоалье гүнзэгьрүүлжэ, ургуулжа шадаха багшанар гээшэ. Багшанараймнай үшөө нэгэ габьяа гэхэдэ, бидэ ород, буряад гэжэ манай хургуулида хээзэш илгардаггүй һэмди, ёһотойл аха дүү шэнгээр байгша бэлэйбди. Хүүгэдэй хүгжэлтын тула ямар олон юмэ манай хургуулида үнгэргэгдэдэг һэм. Спортивна мурьсөөнүүд, конференци, олимпиада болол уран хайханай харалга. Манай классай басагад, хүүгэд Бүхэроссин уран хайханай харалгада Волгоград хотодо хабаадалсажа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ золтой байгаа. 8-дахэ класста бидэ Улаан-Яруунынгаа үхибүүдээр нийлэжэ, 10-дахэ класста 21 зөн дүүргээ һэмди. Тэрэ гэхээр 31 жэл үнгэршэбэ. Сагай урагдал ямаршые түргэн

бэ даа... Сугтаа хургуулиа дүүргэхэн нүхэд сооһоомнай хоёр хайрата нүхэднай, Дыжи-Хаңда Гэлэж хоёрнай эдр залууханаар энэ наһанһаа хахасашоо һэн даа. Бэшэ нүхэд сооһоомнай хүн талаараа хүнэй тухай, урдахи ажалаа үнэн сэхээр хэжэ, үри хүүгэдээ ажабайдалай үргэн харгыда гаргажа ябана. Тодорхойлол хэлэлбэ, манай класс сооһоо 6 басагад, нэгэ хүбүүн багшанар бололхой. Эдэ хадаа - Сэсэгма Эрдэнеевна - хари хэлэнэй багша, арадай һуралсалай отличник, мүнөө түрэл хургуулида завучаар хүдэлжэ байна, Анна Базаровна буряад хэлэ бэшэгэй багша, Улхасагай хургуулин директор, Цырен-Дари Дашидоржиевна, Любовь Мункуевна, Цындыма Рипчиповна гурбан хари хэлэнэй багшанар бололхой, Светлана Дымбырловна эхин хургуулин багша, Улхасагайнгаа хургуулида амжалтатай хүдэлжэ байна, Дамби-Нима Будаева баһал түрэл хургуулидаа хүдэлхөөр. Манай дуңдаһаа артистые гаранхай. Энэманай хадаа Арьяжаб Дагбае «Три солнца», «Крик тишины» гэхэн кинонуудта наадаһан. Хүдөө ажахын институт дүүргэхэн Мунко Цыбиков, технологическа институт дүүргэхэн Галсан-Долгор Жамболова болоно. Бэшэ нүхэдэй ажахын бүхы шахуу һалбаринуудта, нютаг дээрээ хүдэлнэ. Би багшын дээдэ хургуули дүүргэжэ ерээд, түрэл хургуулидаа түрүүшын алхамуудые хэлэндээ ехэл аза талаантай байгаа гэжэ һанагшаб. Тэрэ үедэ ямар олон залуу, шадал хүсэл, эрмэлзэл ехэтэй багшанар ерэхэ хүдэлөө гээшэ һэм. Тодорхойлол дурдабал, Евдокия Будажаповна Раднаева - мүнөө соёл культурын министр, Людмила Михайловна Лыктыпова, мүнөө Улаан-Үдын 45-дахэ хургуулин завуч, Светлана Данидондовна, Улаан-Үдын Энергетик тосхойн хургуулин завуч, Сэсэгма Эрдэнеевна, Нархатын хургуулин завуч, Батор Жигмитович, Людмила Алексеевна, Владимир Васильевич Климовтэн, Бадма-Ханда Цыреновна, Баяр Гомбоевич Аюровтан, Василий Константинович, Любовь Михайловна Залуцкитан, Доржи Галсанович, Санжи Ширапович, Дамби Цыренович, Татьяна Сандановна, Любовь Евгеньевна, Таисия Павловна, Дарима Будаевна, Татьяна Гомбожаповна, Зоя Зугдыровна, Светлана Жамсуйевна болол бэшэ олон олон залуу багшанар. Галса ажалаа хэдэ ябаха бэшэ, сүлөө сагтаа ямар

эдэбхитэйгээр уран хайханай харалгада бэлдэдэг, хабаадалсадаг һэмбиди. Хатар наадаха, дуу дуулаха, уран шүлэг уншаха, арадай театрта, жүжэгтэ наадаха. Илангаяа Татьяна Сандановнагай ба Любовь Михайловнагай дуэт бултаңда һайшаагдадаг байгаа. Хэдэн дахин Улаан-Үдэ хото ерэхэ, театрай тайзан дээрэ хатараа, дуулаа гээшэбиди. Гоёл саг байгаа даа. Тийхэдэ директорээр Евгений Дареевич, завучаар Нима Гуреевич, Мария Григорьевна хүдэлжэ байгаа. Заажа байһан багшанарайнгаа хажууда ерэхэ хүдэлхэн омогорхолтойшые, харюусалгатайшые байгаа һэн. Би тэрэ сагые һанахадаа, ямаршые жаргалтай ябаабиди даа гэжэ һанагшаб. Түрэл багшанартаа эхэ, эсэгэдээ түшхэндэл ямбатай, наһанан соогоо, хүндэ нэгэ хатуу шэрүүн үгэ хэлүүлэнгүй ябагдаа. Тийхэдэ манай директор яһан Евгений Дареевич тухай онсо хэлэхээр. Шабинар ябахадаа, Евгений Дареевиче ехэ мэдэлгүй үнгэршоо бэлэйбди. Харин багшанар боложо, сугтаа хүдэлжэ эхилхэдээ, ямар тиимэ бурханай табисууртай багша, ударидагша байһыень ойлгоо һэмди. Бэшэ тиимэ Евгений Дареевичтэй жэшэхээр ударидагша, багша үгы хан даа гээд олон жэлэй үнгэрхэдэ, зосоош эжэлүүдгүй орошохо. Ямар нэгэ холын харасатай, һүбэлгэн ухаатай, коллектив гээшые барижашые шадаха хүн байгаа. Залуушуудта онсо алхаралаа табидаг һэн, тэдэниие ойлгодог, дэмжэдэг байгаа. Саашан дурдабал, Нима Гуреевичтэйгөөр Нархатын хургуули үгы бололохоор һанагдана. Нима Гуреевиче мэдэхэгүй, заалгаагүй хүн Яруунада үгы хан даа. Би Нима Гуреевичтэй завуч ябаад, миний хэшээлдэ ерээд, нигэжэ хэлэһыень ходоодо һанажа, дүүргэхэ гэжэ оролдожо ябагшаб: «Нэгэ темээ ойлгуулангүй, ондоо темэдэ бү оро, ойлгуулан лэ хойноо сааша яба». Түрэл хургуулиа 125 жэлэйн ойн баяраар, мүнөө хүдэлжэ байһан багшын коллективые, эндэ хүдэлхэн багшын ажалай ветерануудые, мүнөөнэй болон урданай шабинаре, нютагайхидаа үнэн зүрхэньөө халуунаар амаршалаад, ажалдань амжалта, ажабайдалдань жаргал хүсэе!

Түрэл хургуулиа 125 жэлэйн ойн баяраар, мүнөө хүдэлжэ байһан багшын коллективые, эндэ хүдэлхэн багшын ажалай ветерануудые, мүнөөнэй болон урданай шабинаре, нютагайхидаа үнэн зүрхэньөө халуунаар амаршалаад, ажалдань амжалта, ажабайдалдань жаргал хүсэе! Цындыма ДОНДОВО, БРПК-гай багша, 1969 ондо Нархатын хургуули дүүргэхэн.

1970 оной эртын хабар орон нютагаймнай погоон хибэсээр хушагдаһан, хүхы шубуунай дуунай түлэг хаһага бидэнэр-хори гаран залуушуул Хориин дунда хургуулин 10-даху «г» буряад класста һуража дүүргээд, Үгэ голыйнгоо баруун талада гаража, үррэй толониие гоёшоожо, үглоонэй нара угтаа бэлэйбди. Тэрэ гэхээр 30 жэл нэгэ ойро зуурын саг соо үнгэршэхэн шэнги. Миний үетэн нүхэдтэ мэндые хүргэн, эгэ мурнуудые зориулаб. Хориин дунда хургуулин 1970 оной 10-даху «г» класста Гушан жэлэй саада тээ Гүлмэр залуу нүхэд бии, Нархан тужын үбэртэ Нара угтан байна гээ. Хоёр мянган жэлдэ Холо шэнги һанагдаа, Хэмжээ-ябаад байхада, Хоёр алхам байна даа. Булам нютагай Дулмада Баглаа сээсэг баринуул, Баян-Далай нүхэртөө Баян хангай хүсэхүү. Осгом сэхэ Гүн-Самба, Одон, удамарша Ханда, Тала нүхэр Дэмбэрэл, Талаан жаргал хүсэхүү. Энэр хангай Ааланай Эбтэй хужоун басагадта - Эржэн, Нима, Лыжымада Эртын ургы баринуул. Худан мурэнэй эрье Хэжэнгэ хайхан тоонтодоо, Хэтын жаргал эдлэхэн Хүбүүд басагад, мэндэ! Уула соёол нютагта, Уужам тала Загарайда Бэри боложо бууһан Басагад танда, мэндэ. Алая суутай Валера, Яһалаш дархан Вита, Авто-моритой Дамба, Аалин томоотой Даржаа. Һалхы барихан Галсан, һаруул сэлэмг Долгормаа. һара нараар залгуулан, һэшхэл сагаан мэндэ! Олон нэрэтэй Цыденээ Одоо мартаха аргагүй. Он жэлүүдые үнгэрөө, Орон нютаг дэбжүүлээ. Аба эжин уялга Абажа ябаналта, Алдар нэрэ нэрлүүлэн, Алхалжа ябаналта. Дундаршагүй зол жаргал, Дууһаһагүй дуу хүгжэм, Унтаршагүй инаг дура Үрэнэб танда, нүхэдни! Улаан-Үдэ хотын 54-дэхэ хургуулин тоо бодолгын багша Пурбэ НАМЖИЛОВ. 2000 он.

- Зай, Үржэн, ши үглөө мүнөө гэнгүй энэ дороо эндэхэ гаража яба!

Үржэн гайхахан тэмдэг үзүүлбэ:

- Ламбагай, юун болобо гэшэб?

- Олон юумэ бү нура. Саг муудаа. Шэтэ Үдээр зүблэлтэ засагууд тогтоогдожо эхилээ. Маниие хамгаалха Семеновууд,

бэлигээ зориулааб. Энэ харгыһаа сухариха аргамгүй. Тиигээдшье намайе зүблэлтэ засагайшни мурдэгшэд зумбараанай нүхэн сооһоо олохо! - гээд үбгэжөөл хүндөөр ханаа алдаба. Тиигээд:

- Энэ олон ламанараа, хубарагуудаа хаяа, тэрьелхэ хүн гүб? Уйлын үрээр лэ болон бээ. Шамайемни бурхан

буубал, галаб эрьбэл, - гэжэ хүхирэлдэн, толгойгоороо газар наншанад.

...Агын дасанай ламанарые нэгэ хүни соо арба гаран тэргэдэ

ламанарые хэишье тооногүй. Гансал Найдан дооромбо амга соогоо гүнгэнэн зальбарна Морин хамбын холошье ошоно үрдэгүйдэ, тагаалал болоһоо

Тэрэ жэл хабарай хагсуу хаа Агын талаар эртүүр ерэжэ, хура бороон, хүйтэн халхин таһаадахаа болишобо. Ага тосхой үйлсөөр годойхошье хүн харагданагүй. Зайгуул, зольбо нохойнууд һарабша, дарабша доогуур бээ хурян хэбтэнэд.

... Үржэн хургуулингаа хэрэгээр Ага тосхой ерэн аад, түрэлдөө хониной шүлөөр хүндэлүүлээд, аяшаран хэбтэнэ. Байн байн нажаадшье абаха дураниинь хүрэнэ. Теэд тугаарай гэртнэ орошо табазургаатайхан хүбүүнэй урдаад халахагүй ноһаа шорд-шорд байса татан, амяа абаха забдагүй дээрэ дээрэхэнь хэлэһэн үгэнүүд толгойһоонь гаранайгүй.

Тэрэхэн хүбүүн нэеы гэрэй богоһо алхажа үрдингүй:

- Та, Үржэн багша болоно гүт? - гэхэдэнь, Үржэн һуяан хэбтэжэ байһанаа гүйжэ бодоод:

- Тиимэ. Юун болооб? - гээд асууба.

- Тиибэл таниие Найдан ламбагай боро хараанаардасанда байгуужан гэжэ захиана! - гээд, түргэн гарахаа забдахадынь, Үржэн борсогорхон дэгэлэйн захиһаа барижа үрдибэ:

- Хэһэй хэн гэшэбта? Намай Ага ерээ гэжэ дооромбо ламбагай яагаад мэдээб? - гээд даруу номгоноор асууба.

- Иймэшүү асуудалнуудта харюусахагүй гүүлэхэмби! - гээд хүбүүхэн Үржэнэй гарһаа мултархые оролдоно.

- Яагаа гайтай юм! Тиибэл, һайн һонин дуулганаһайш түлөө, ма! Бари - энэ мампасы - гээд Үржэн табар соохи саахар шабага хүбүүнэй дэгэлэй хормой соо адхаад үгэбэ!

Хүбүүхэн нэгэ һайса ноһая татажархёод, бэшэ юушье хэлэнгүй гүйжэ гарашаба.

- Дасанай хажуугаар гарахадам хубарагууд танижа болоо бээ. Тэдэнэй дунда миниишье шабинар байлсаа ёһотой.

- Теэд, Найдан дооромбо юундэ намай гэнтэ дуудаха болооб? Юундэ заал наа харанхы болгоод юм? - гэхэн бодолнууд Үржэниие унтуулаһагүй. Теэд, холын харгыда хазаар мориндо һэжэрүүлһэн Үржэн яхашье аргагүй бүхэ нойрто диидэшөө хэн. Хүнг амһартын хар-һяр гэхэдэ һэришэбэ. Гэр соо харанхы. Үдэһын һаалга дүүрээ хаш. Газаагуур үхэр малай үүгэнэдэхэ, хотоной нохойнуудай хон-һан гэлдэхэ дуулдана. Хэбэрынь бороон замхаба янзатай. Гэрэй хушалта дээгүүр бороогой тобжогонолдохо дуулданагүй.

Үржэн түргэхэн бодоод, амаржа үрднэн хула бороороо дасан тээшэ гүйлгэшэбэ.

II

...Дасан соо харанхы. Эндэ тэндэ үлгөөтэй саган дэнгүүд зэнхэгэр ехэ дасангые хүлэмхихэнөөр гэрэлтүүлнэ. Үшөө шонын нодэд шэнги дасан соогуур зайгуултан халхинда үлээлгэн, һэб-һаб гэлдэнэд. Гэрэл соо Найдан дооромбын мэлигэр толгой ялалзахадал гэнэ.

Дарима ЭРДЫНИЕВА
Дугар ДЫЛГЫРОВ

ХИНТАН УУЛЫН БҮРТЭД

(туужа)

АВТОРНУУДАЙ ХЭЛЭХЭ ҮГЭ

Бүхэли арадай хуби заяан элдэбээр эрьен ерэдэг лэ гэжэ түүхэ баримталан харуулна. Теэд ори гансахан хүнэйшье хуби заяан элдэбээр эрьедэг байха юм.

Баян бардамшье, үгытэй ядуушье, бүхы зоной байдалые адли тэгшэ болгохо зорилго урдаа табиһан улаан революци олохон арадуудай хуби заяанда хэды ехэ нүлөө үзүүлээб...

Урда сагта Дээдэ-Бооржо нютагта Будын Гарма гэжэ нэрэтэй мохоо хутагата моотогон харганын отогой ури сада, юрын лэ ажалша, малша хүн ажаһууһан. Амидархын, гэр бүлээ тэдхэхын түлөө Бооржо нурунай ород зоной малшан ябаһан гэдэг. Энэ хүмнай нютагайнгаа бодонгууд угай Бадмын Норбо гэжэ басага һамган болгожо абаад, шэнэ гэр бүлэ мундэлүүлһэн. Инаг дуранай үрэ - үхибүүд лэ ха юм даа. Энэ бүлэдэ гурбан хүбүүн, 4 басаган түрэнэн. Иигэжэ эгээн ехэ түрүүшын хүбүүтээ Үржэн, удаадахи хүбүүдтээ Санжаа, Раднадаза гэхэн нэрэнүүдые үгөө хэн. Раднадаза хүбүүниинь лама болоһон юм.

Мүнөө бидэ эхэ, эсэгынгээ алтан нэрэ нэрлүүлжэ, үе сагуудай уриншье, шэрүүншье халхи үһэрин гараһан ехэ хүбүүн Гармын Үржэн тухай баримтата материалнуудта, тэрэ сагай хатуе нурган дээрээ үзэһэн нүхэдэйн, түрэлхидэйн, Монголд ажаһуудаг хүбүүн Дашинимын, басаган Санжидмагай, хүрыгэн хүбүүн Цыдыбэй, зээ хүбүүн Буян-Дэлгэрэй дурсалгануудта үндэлжэ, документүүдые хэрэглэжэ, туужа-зохёол болгон бэшэхые оролдободди.

Энэ оролдосымнай хэр зэргэ бүтэһые уншагшад сэгнэнэ бээ.

Тапхаевууд өөһэдөө урагшаа тэрьелбэд.

Һаян сагуудта нютаг нуга соогуурын ямар хүлгөөн хөөрсэгэй боложо байһые Үржэн ламбагайнаашье үлүү һайн мэдэжэ байгаа наа, энэ үндэр наһатанай һайхан сэдхэл тэбшэжэ:

- Эндэ би юушгэбиб? Хэндэ һаалта хэнэбиб? - гээдхибэ.

- Бүхы амитан, хорхой шумуулшье наа, бэе бэээ эдидэг юм! - гээд Найдан дооромбо хүндөөр ханаа алдаба.

- Ши залууш, хүдэр шамбайш, улаан сэрэгтэ заатагүй татагдахаш! Түргэн Бооржо Түүргээе бусажа, эхэ эсэгтээ айл отогоо абара! - гээд, ламбагай зандаран һагад хэлэбэ.

Үржэн үнэхөөрөөшье эхэ эсэгэ тухайгаа бодожо үрдингүй дуугаржархиба ха юм.

- Үдэр дунда гаслайтараа гүйлгэжэ бү яба! Хэлэ аман, хобжэб энээгүүр дүүрэн! Һүни би шамай дасанһаа гаргахаб. Үдэртөө шугы бургаанан соогуур хоргодохош!

Үржэн мүнөө шэгээ хубилган, хүмэдхөө буулгаба. Тойроод боложо байһан юумэ зүрхэндөө дүтүүр абаба янзатай.

Ламбагайе багжагар гарнуудаараа бүхөөр тэбэрибэ:

- Теэд та, өөрөө яаха юмта? Сугтаа ябая! - гэбэ.

- Үгы хадаа. Биһни бурхан шажанда бүхы наһаа, эрдэм

хара! Ум маани бадмай хум! Яба түргэн! - гээд Үржэниие түлхихэ тооной дасанһаа гаргаба.

Һүниин һэрбуун амисхаал Үржэнэй бэеые бүри һэргэжэрхибэ. Дасанай хүрэнэй газар Үржэн Найдан ламбагайе бүхөөр тэбэрээд, харанхы руу үгы болобо.

Иигэжэ Гармын Үржэнэй ута наһанай угалзанууд эхилээ хэн.

III

Уданшьегүй хубилгаата халхин үргэн Агын тала дайдаар хуухирба. Сүүгэлэй, Агын дасангууд хоһорбо, һандаргадаба. Үрдинэн хүнүүд нюужа, айжа байжа дасангуудай үнэтэй сэнтэй бурхадые, ном һударнуудые хадагалжа үрдинэд. Бэшэ хаягданаһан номуудынь Агын голый шугы бургаанан соогуур сагаан саһан мэтээр хийдэн таранад, халхинда туулганаһан саархануудһаа, бүдһаһаа, адуу мал һүрдэжэ, халба һүрэн иишэ-тиишэ табжаганаданад. Инсагаална, мөөрэлдэнэд.

Ухаан бодолдо орошогүй иимэ муухай үзэгдэл хаража байһан арад зон амаа тагланад. Углуу тохойгоор мүргэнэ, зальбарнад. Гартань тудһан зурагар саархануудые иишэ-тиишэ хултагашадан, үбэртэлжэ үрдинэд... «Гасалан тодхор

һуулгаад, Шэтын түрмэ абаашаа гэжэ гаргаба. Теэд, милиционернууд түрүүшээр һархаганадажа байжа, мори-доо дан үлүүсэ намнаа хаш. Тэдэнь Ара Аргалин дабаан хүрэжэ үрдингүй, унажа эхилбэд.

Зүгөөр сагдаадуудта ямар хуули байха нэм. Нюдэндэ тороһон лэ эмээлтэй тэргэтэй зоние тогтоожо, моридынь буяанад. Хэн нэгэнэй арсаа һаан, үхэтэр сохёод табинад.

Агын арбаад тэргэ ламанарые, Сүүгэлэй хорёод тэргэ ламанар хүсэбэ. Иигэжэ гушаад ламанар Боршогтын үндэр дабаан өөдэ алхинад.

...Удын шанга наран хайра гамгүй шарана. Тоһотой бүгшэм агаар ами хаана. Дүтэ нааша ялайха уһан харагданагүй. Юртэмсэ дэлхэй энэ тэнсэлгүй халуунһаа шатажа, хаха-гангана аа гү гэжэ һанахаар. Гансал миралазгша зэрэлгээн һолонготон харагдаад, нюдэ эрээлжэлүүлхэ юм. Үнгэрхэдөө тала дайдын таршаа шумуул, шубуу шонхоршье энэ халуунһаа тэрьедэжэ, нүхэ һүбэ руу хоргодоо хаш. Тойроод хонжон.

Иимэ нюсэгэн талын тоһотой харгыгаар морин хамбы зурына. Энэ хамбын урагшаа ябажаһье байһаниинь, байрадаашье байһаниинь ойгогдоногүй. Тэргэхэ уһанан

ламанарай бэе дээрэ хирээ шубууд харлан һуушанад.

Һүниингөө хоһолгодо милиционернууд үлэхэ ламанараа задагай сарай соо намнажа оруулба. Ламанарай хүнэһэн үни дууһаа хаш. Тэдэнэр түрүүшынхиеэ үлэн хоһон унтабад. Найдан дооромбо нэгэ углууханда хүлөө хумин, борсойхоодоо һууна. Үбэр дээрэнь һаяхан ламын санда хүртэһэн залуухан хүбүүн аманһаа шүлхэ һайруулан, бүхөөр хурхирна. Ламбагай тэрлигэйн хормойгоор хулыень хушаад, өөрөө зали абахые оролдоно. Теэд шортоо. Маани мэгзэмшье туһалнагүй. Толгойдонь мянга түмэн бодолнууд бисална.

...Сүүгэлэй, Агын дасангуудай ламанарые Шэтын түрмэ абаашажа ябана гэхэн һурагсуу энэ хамбыһаа һураггүй урда ябаа хаш.

Үдэһын бүрэг-бараг боложо байхада, Дармын Түргэн гэжэ нютагай дунда шадалтай хүн байһан сараа тэрэ сарайда туужа асарба. Тэрэниинь гурба-дүрбэн шамбай хүбүүд алаад, удангүй тогон соо ообо хүбөө мяха шанабад. Үйһэн түйсэтэй һүнэй архишье дэлгэрбэ. Иигэжэ дэлгэр һайхан сэдхэлтэй Дармын Түргэнэй һайгаар тэрэ үдэшэ ламанарыше, хорихо заңдарха сагдаанарыше тэнхээгээ алдажа, гэдэхэе садабад.

Үглөө эртүүр Дармын Түргэнэй зээрдэ мориндоо мордоод, зүүн урагшаа гүйлгэхэдэнь, бүхы ламанар хойноһоонь һүгэдэн, наманшалан зогсоо хэн гэлсэгшэ.

Харин морин хамбын Жимбираагай дабаан руу буужа ябахадань, тэдэнэй урдаһаа набтархан хазаар моритой хүн бии болоод, нүхэдтөө ламанар тээшэ заажа байжа:

- Эдэ бузарнуудые зүб лэ алаха, буудаха гээ! Эдэтай үгытэй зоной хүзүүн дээрэ хубалза шэнги һууһан амитаа гэшэ!

Минии зобожо ябахадань, тоһо өөхөнһөө садаад, хаяа һүүдэрээр гэрзылдэжэ хэбтэгшэд хэн! - гэжэ һүхирһөөр саашалба. Энэ үедэ Найдан дооромбо мийһа гээд:

- Баарһаниие, дасанай хүрэнэй газар хүлдэжэ хэбтэһыень гэртээ оруулжа, ами залгуулаа хэм. Һүүдэнь дасанай түлөө залһа хахалжа, гэр бүлөө тэжээхэ зөөритэйшье болоо бэлэй. Теэд мүнөө болоходо... хүнэй ухаан ямаршые охорхон гэшэбдаа... Сагай эрилтэ нимэ болошоо юм гү? Ай, бурхан! Өөрөөл һайн ябаг даа!

Эдэ хэлэһэн үгэнүүдыень шагнажа байһан сагдаануудыше саашалжа ябаһан моритой хүнэй хойноһоо шоо үзэнгээр хараа хэн. Хашанан мөөрын хашартайшье гэшэнь тэнсэлгүй, хабһанай гунигай гэншэхэһыше гэшэнь аргагүй...

Урван үгтэ

БУСАЛГА

Хэдэн хоног Ага, Ононой шугы бургаахан соогуур төөрижэ түгэншэлжэ ябаад, Үржэнэй арай гэжэ шотагаа бусажа ерэхэдэнь, Гарма үбгэжөөл тэрэниие ехэл хүйтөөр угтаба.

- Үтэлхэн эхэ эсэгээ мартаад лэ залуу наһанай охинодо зайжа зуража садаба гүш! - гээд хүүбүүнэйгээ мэндэ найнда харюусаншьегүй, бүхы сухалаа элдэжэ байһан хумуудайнгаа шэхэндэ гаргаба.

Тэрээнэ нэрэ хурагуй элдэхэ, эрыюулхэ, мушхаханы түргэдэшэбэ.

- Үнинэйл ерэхэ аад нуралсалай жэл дүүргэхэ гээд байшооб! - гэжэ Үржэн үг-маг болобо.

- Яагаа олодошэ нэлгэшэгүй хоморой багша тагша гээшэбши! Тиэхэдэнь бидэнь үтэлхэ үхэхэ болотороо зөөрин хойноһоо ябахадни. Эдээнэ үргэлөөд, хадын ара гараха бэшэбди, - гээд Гармынгаа гэмэржэ эхилхэлээр эхэн хүүбүүгээ ехэтэ хайрлаад:
- Зай, хүүбүүн, гэртээ орожо, сайгаа уу! Харгыдаа эсээ, сусаа бээш! - гэбэ.

Үржэн эсэгын зүбшөөлгүйгөөр хүдэлхэ эрхэгүй һэн тула дуугай зогсоно.

- Юу хэжэ эндэ нара халхалаад зогсообши! Ябыш тэрэ эхынгээ хойноһоо! - гээд мушхажэ байһан арһаяа тэргэ дээгүүр шэдэжэрхөөд, хорёогой саагуур алхалшаба.

... Будын Гарматаан дунда шадалтай айл һэн. Гарма хара баһааа Бооржо Түүргын ород баяшуулай мал адуулжа, адуу мапажа, хоолойгоо тэжээгээ. Томохон боложо, тохим дээрээ бодоходоо, уридаанай мори заһадаг, хургадаг болоо. Хаана мориной урилдаан болоноб, тэндэ моридой тоһондо булуулхаһаа нааша табисалдажал ябаха даа. Иигэжэ тэрэ үри хүүгэдээшье адууһа малда дуратайгаар, мээхэй хорхойтойгоор хургаа. Үржэншье мэдээ орохоһоо мориной дэлһэнһээ шэргүүсэлдэнһэнэ һанадаг.

Нурба эхэнш баяд ноёдой үхэр малай арһа элдэжэ, ноһоо, һээл пэхэжэ, залуу басагадай заһалай хубсаһа оёжо, үхи хүүгэдээ тэжээдэг һэн.

Үржэн Шэтын гурбан жэлэй багшын гимнази дүүргээд, шотагайнгаа хургуулида багшалдаг болобо. Үхи хүүгэдтэ дуратай, шог зугаатай, тэдэнэ жаахан баганууд гэжэ гололгүй, адди болоод наадахадань, хүүгэд тэрээнэ дуратай һэн. Үржэншье шабинараа хүндэлжэ, класста ороходоо, бүһэдөө хабшуулаатай мүнгэн хугагаа доошонь табидаг һэн.

Хоёр метр ута үндэр багшяа шабинарынш наадалжа:

- Үржэн багша, үүлэн бороон толгойетнай дааруулагүй гү! - гээдээд, хүхилдэн, шаг-шууяа табилдаха. Үржэн гомдохо бэшэ даа:

- Үүлэн бороон орожол байна, үһэн толгой сайжал байна! - гээд, энэбхилэн харюусаха.

Нэгтэ үглөөгүүр сайлажа хуутараа Гарма эсэгэнш хүүбүүндээ иигэжэ хэлэбэ:

- Байза, бидэ иигэһээр намар тээшэ хадаг табиха болообди!

Хүгшэнэйнгөө үнээдтээ гараһан хойно һамбаашалжа, хүүбүүндээ иигэжэ хэлэбэ гээшэ.

- Хэнэйдэ? - гээд, Үржэн юрэл һонирхобо.

- Тарбында... Тэрэшни шадалтай, тулгатай, хогшол зөөритэй хүн!

- Үгы, хэмнай һамга абажа байгаа юм? - гээд, Үржэн бүри һонирхошобо.

- Ши! - гээд, эсэгэнш хоолойгоо шангадхаба.

- Теэд би... - гээд, Үржэнэй арсахаар забдахада, Гарма хүүбүүгээ таһа дүүрэн:

- Эжышни гансаардана. Наһатай болоод, бодо малай арһа шүрбэлхэндэ диилдэнэ, гар хүлынш тохигор болошоо, туһамаршан хэрэгтэй. Эхээ хайрлахаар болоош! - гэбэ.

- Теэд Үбхэнзэтнай хүл муутай, тиигээдшые намһаа эгшээ ха юм! - гэхэ зуураа, похойн дуун ойртоол юм байна гээд Үржэн һанаадхиа.

- Маида гарынш хэрэгтэй, эхэнэр амитад хүгшэн, залуугүй адли... Шамда хүрэхэ даа! - гээд, энээгээр хөөрэлдөөн дүүрээ гэгшэдэл, малгайгаа һугабшалаад гарашаба.

Уданшьегүй Гарматаан намарай түрүүшэ һараар нахиима түрэй пайр хэжэ, Үржэнэ Тарбын Үбхэнзэтэй холбожорхибо. Эсэгын урдаһаа үгэ дуугарха эрхэгүй Үржэн үглөөгүүр һэрхэдээ, Үбхэнзэтэй унгажа байба.

Хайратай энэ Үбхэнзэ өөрын һаналгүйгөөр Үржэндэ хадамда гараһандаа гэмтэйшье бэшэ даа. Хүнтэй басаган харида гээд лэ баһал эхэ эсэгын эрилтэ дүүргээл бэээ.

Энэниенш шотагай залуушуул шог зугаа болгон:

«Үржэн багшын Үбхэнзэ Үбдэг хулынш

таараагүй.

Манай багшын Үбхэнзэ Маяа хулынш

таараагүй»,

- гэжэ дууладдаха...

Удангүй Үржэн һанал таараагүйбди гэжэ эсэгэдээ хэлээд, Үбхэнзээ түрэлхидтэнш хүргөө бэлэй.

Иигэжэ ганса бэе боложо, сүлөөрөөд байтарынш 1919 ондо Сүүгэлэй волость Үржэниие Даурида тогтоһон атаман Семеновой буряад-монгол морин сэрэгэй хургуулида эльгээжэрхибэ. Шойдорой Дэлгэр гэжэ хүн хургуулида эльгээхэ бэшэ асараа. Тэрэниие дүүргээд, Үржэн Гармаев сэрэгэй түрүүшын нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Шударгы бэрхэ офицер болоһон тула тэндээ багшалхаяа үлөөгдөө һэн.

Теэд 1921 ондо энэ хургуулинш хаагдашаба. Улаан сэрэгтэ түрлюһэн атаман Семенов хилэ дабан тэрлэбэ.

Үржэн ажалгүй үлэхэдөө, шотагаа бусажа, дахянд хургуулида багшалжа эхилээ. Тэрэ үедөө Шадаб ламбагайтай дүтүүр танилсажа, гэртэнш оростой, гарастай болобо. Тиижэ ябахад, тэрэнэй эгшээ басаганда шодөөрөө татасатай болошобо ха. Тэрэ гэгшэнш хойшо Ринчинэй Дабаагайда Үржэнэй ерэхэ ошохонь бүри олошоршоо һэн. Ламбагайн үгышье байгаа һаань, ламбагайе

хүлээхэм гээд, Үржэн хойморто гараад хууха. Дабаагай ехэ басаган Мэдэг гэжэ нэрэтэй һэн. Мэдэг эрэ хүнтэй гансааран гэр соо үлэхээ эшээд, газашаа гүйжэ гарашаха. Газаагуур басаганай хэхэ ажалшые ехэ байгаа һааб даа. Олон хүүгэдтэй Ринчинэй Дабаагай ехэ басаган ямаршые ажалда шадамар бэрхэ, хүнгэн солбон гэжэ хүршэнэрынш һайхашааха.

Мойһон харахан шодэтэй, ута гүрэмэл гэзэгтэй, нарин хотогорхон бээтэй басаган гансатал залуу хүүбүүнэй сэдхэл булягаа һэн бэээ.

Тээдгаб гэмэ бээтэй, гаслагар үндэр хүүбүүн Мэдэгэй хараса татаа һааб даа. Сэбэр һайхан шарайтай Үржэнэй басагые үрэмдэн араадхихалаар, Мэдэгэй пүмпэгэрхэн хасарнууд халуу бусалаад, хамар дээрэ хэнэнш бурзагархан хүлһэн гараадхидэг һэн.

Иигэжэ эльгэ зүрхөөрөө дурлалсаһан хоёрой халуун гараа барилсажа эхилээд байтар, хэцдэшые хүлээгдээгүй хүлгөөтэ үдэрүүд эхилшоо бэлэй.

Ага, Догойгоор зүблэлтэ засаг тогтожо эхилээ. һээы гэрэй хасабша дээгүүр улаан тугууд намиладаг болобо. Шотагай баяшуул, дунда шадалтан һүнидөө айл отогоо бодохоожо, хилэ гаража забдаба. Үсэгэдэр лэ байһан айлай хуурида мүнөөдэр хахархай тоогоон, жалжагы гуталһаа бэшэ юумэнүүд үлээдггүй байгаа.

Будын Гарматааншье баяшуулай тоодо ородоггүйшье һаа, шотагаа үлэхэ хэбэргүй болобо. Шэнэ саг, шэнэ засаг хуули наһаараа нэгэ жэгдэ амгалан тайбан хууһан буряадуудые айлгаа, хүрдөөгөө бэээ.

Харанхы һүниин тэндэ хүн зоной хашхаралдаан, һүхирэлдөөн, үхэр малай үүгшэлдөөн, адуу мориной инсагааладаан, үхи хүүгэдэй бархиралдаан хаа хаагуур сууряатажа, хүрөөтэй эзбүүн байдал тогтоно. Уданшьегүй энэ ехэ шууяан Ононой шугы руу шэнгэнээр үгы болошохо юм.

Үржэн Мэдэг хоёршые «Хаана холын хари газарта хээээтэгүй уулзахабди!» - гэжэ шаһаа тангаригаа үгэлсөөд, хаһасаа һэн.

Ринчинэй Дүлзэн габжа түрүүшүүлэй зэргэдэ хамалганда ороод, Сүүгэл дасанай ламанартай сугтаа Шэтын түрмэ абаашагдажа ябаһан гушаад тэргын нэгэн соо борсойходо жо хууна. Тэрэ ламын саашанхи хуби заяанай яагаадшые дүүрэншые хэншые мэдэнэгүй. Магад зунай халуунда харанхалжа, тэргэнш унаһан ламанарай нэгэн байжа болоо.

... Хинганай шэлэ дээрэ гараад, буряадууд түрэнш шотаг тээшээ уһатаһан шодөөр харан зогсоод һэн. Эдэ буряад угсаатанай хуби заяан саашадаа ямар харгыгаар ошохоб? Хэээ нэгтэ нэгэдэжэ, зол жаргалаа олохо гү? Түрэл шотаг, түрэнш тоонтодоо бусаха гү?... Танигдаа үзэгдөөгүй тала дайда, хэлэ амаа ойлголсохогүй арад зон... Хариин газар хүйтэн. Зол жаргалаа оложо, шотагжаха зон гү, али үе наһаараа төөрижэ, түгэншэлжэ ябаха хубитай байха гү? Хэн мэдэбэ... Хүхэ мүнхэ тэнгэрийн бурхад эдэ зобоһон тулиһан буряад угсаатаниие харана, үргэнш бэээ...

Үржэн мүнөө иимэ хүшэр бодолнуудһаа үшөөл холо байна. Хинган уулын хяра дээрэ зогсоһон залуу хүүбүүе һэрююн һалхин үлгэнэ. Харин Үржэн аяр дээгүүр элин нийдэншэн бүргэдтэ атаархана. Тэрэ үргэн томо далинуудда иишэ тишэнш хайбалзуулан, аалихан агаар эсхэн тамарна.

Үржэн уулын бүргэдые гараараа һарабшалан хараад:

- Эй-эй-һээ! Хинган уулын бүргэд! Үргэн далинуудда намда бэлэглэ - ыш! Тиигэбэлшни би шамһаа дээгүүр элихэ һэм! Хинган уулын бүргэд! Өөрынгөө үндэрһөө, шодэншынгөө хурсаар зонийемнай харалсажа байгыш. Хинган уулын бүргэд, ши минии һүдэ болыш!

Үржэнэй үгшүүд хаана холоур сууряатан тарана.

Харин Үржэн Гармаевай өөрынш саашадаа ямар бүргэд болоод нийдэхыень одоошые хэн мэдэбэ даа...

(Үргэлжэлэлынш хожом гараха).

Лубсан ДОРЖИЕВАЙ зураг.

Залуу наһан –
залитай үел:

Могсохоной дунда хургуулиин хурагшаг «Үүрэй солдон» гэнэн тусхай хуудангамнай өөһэдүнгөө бэшэһэн зохёолнуугдые дурадхаба. Эдир уншагшадаймнай туршалганууг – танай һонорто.

МЕДАЛЬОН (Рассказ)

Зунай ангама халуун үдэр. Наран зүүн тээхи хагада гарашан байба. Би нилээдгүй орой нэрибэ гээшэб. Үдэртөө унтаха гэшэ мэдээгүй аад, мүнөөдэр иимэ удаан унтаһандаа тархим үдэшэбэл даа. Үшөөшье унтаа наа, дуратайхан байнаб. Бүхэли үдэрые орон соогоо үнгэргэхэ гэшэмнай һонигүй ха юм. Тиигээд лэ бодожо, ноураа угаагаад, столонгоо хажууда зогсожо, газашаа шагааб. Газаа паратай сэлмэг, тэнгэрээр үүлэд оройдоошье нодондэ харагданагүй. Гоё үдэр тогтохонь гэшэ гү даа. Хэдэн үдэрэй туршада бороо болинугүй ороо ха юм. Хашартай болоо.

Гартаа эдижэ байһан хилээмээс баряад, газашаа гарабаб. Газаамнай үнэхөөрөөшье, нодэ наргама гэрэлтэй, ариуун сэлмэг. Амилхадашье агаарын ямар гоёб даа! Мүнөө халуун үдэр хадань сасуутамни Худанай эрьедэ хэбтэнэ ёһотой даа. Бидэнэр тэндэ ошожо, уһанда ородог ха юмбибди.

Би мүнөө Лубсанайда ошожо, хотын һонинуудые мэдэхэ һанаатайб. Теэд гэртэн моритой хүн хүсэжэ эрбэ.

- Цырен, байл даа!
- Би байра дээрэ зогсобо.

Энэ минии үетэн хүбүүн Базар байба.

- Түргэн наашаа хуу, Басаганай нуур ошой, - гээд, Цырен Базарта гараа харбайба. Базарай шоурьенг харахадань, шарайн ехэл гашуудалтай, ондоо.

- Юун болооб, юундэ ши иимэ яралтайбши?

- Ой модонһоо ерэжэ ябатараа, Басаганай нуурай эрьедэ ногоон соо яларжа байһан медальон олооб. Тэрэн хадаа манай Лубсанай бшуга даа гэжэ би һанааб. Теэд энэ нуур одоол аймшагтай ха юм. Эндэ урдын сагта залуу хүбүүн төөриһэн басагата бэдэржэ ябатараа энээхэн газараар эсэһэндэ нойрсоо һэн, харин тэрэ хүни тэрэ хүбүүе ямаршьеб даа басаганай абяан һэриульбэ. Нюдөө нээжэ харахадань, хажуугаарнь хэишье үгы. Газаа харанхы, гансал һүниин шубуудай абяанһаа бэшэ юумэн дууданагүй. Гэнтэ ехэ һалхин шуурган боложо, нуурай тэнһэ уһа бурьюулжа басаганайн дүрэ харагдаба. Тэрэ хүбүүнэйнь нэрые хэды дахин дабтан дуудаа, тэрэн хадаа дууданан тээшэнь, тэрэ басаганай хойноһоо дахан уһа руу орожо үгы болошоо.

Тэрэһэнэ хойшо эндэ тиимэ ушарнууд олошоор һэн. Теэд һуулын хорёод жэлэй энэ нуур тухай мартаһан гэлсэдэг. Теэд би энэ медальониинь олоод, ехээр айдаһан хүржэ, шамай дуудажэ энэл тухай хөөрбэб. Лубсаниинь үглөөнэй гараһаар үгы гээл эжын, хаана хаб? Одоошье би мэдэнгүйб. Би һана мүнөө һая гэртэн ороод ябанаб, гэртэхидынь булта ажалдаа гарахай хэбэртэй.

- Ши ямар аймшагтай домог намда хөөрбэбши, одоол ямар аюултай гэшэб. Лубсан дэн тийжэ ябагүй аабза?

- Хэн мэдэбэ, Лубсан гэшэмнай ехэ һонин хүн ха юм. Бүхы болоһон юумээ өөртөө баряад ябаһа һэн. Хаа яа багахан ушарнуудаа хөөрэгшэб. Бэшээрэ ёһотой һайн зантай хүбүүн. Тэрэндэ адли нүхэр дэлхэй дээрэ одоошье үгы. Худал хууе ойлгожо шадаха, хэрэгтэй сагта тухалшье абаха!

Оройдоо арһа гэжэ бидэ хоёр үнөөхи газартаа хүрбэлди. Наран хадын саана орохоё түхөөржэл байна. Тунгалаг тэнгэрийн оройгоор үүлэд һубарин зүүн тээшэ ябана. Ийһээр һалхилжа эхилхэ хэбэртэй. Эндэ бидэ хоёр түүдэг носоожо, бүхэли һүни унтангүй үнгэргэхэ бшубди даа. Эдэ хоёр нүхэд Лубсан нүхэрөө эндэ хүдээжэ гэжэ шидэбэ. Бүхэли һүни тэдэ хоёр галаа һахижа, элдэб болоһон ушарнуудые хөөрэдэнэ.

Тада нотаг...
Үшөөл эртэ, наран гараха үды.
һүниин һэриуун, зоһидхон хэбшээ

үшөөл үлөөһэн зандаа. Эндэ тэндэ, хада майлын хаягаар холоһоо харахада, ногоондо садаһан үнөөдэй шабаһанһаа жэжэхэнүүд гэшэ гү гэхээр эшэги гэрнүүд, амбаар заһалганууд обооролдон харагдана. Түүдэгэйн гал унтаржа, хүхэ утаан тэнгэри дээшэ дэгдэнэ. Тэдэ хоёр мориндоо ошожо, эмээлээд нотаг руугаа бусаха гэжэ шиидэбэ. Цырен бүхэли һүни унтаагүйдөө үргэһениинь хүржэ, Базараа тэбэрин морин дээрэ нойрсоһоо. Хэды модо ябаад байхадаа, тээ саана моридой хоройн хажууда, залуу хүбүүнэй гартаа аса баринхай дүрсэ харагдаба. Тэрэ хүбүүн моритой хоёрые обөөржо урдань угтан согсобо.

- Цырен, Цырен! Харыш Лубсанай эндэ ябанал. Харин бидэ унтангүй нуурай хажууда бүхэли һүни Лубсаниинь хүлээгөө һэмди.

- А-а, юун гэнэбши, һаалта бүхэ, - гээд Цырен саашаа нойрсоно

- Э-э, та хоёр, хаанаһаа энэ хара үглөөгүр бусажа ябанабта? Би таниие хүлээжэ ядаалби. Минии райком ошоод ерэхэдэм, та хоёрые ой гараа гэлсээл.

- Бидэ шамайе, Басаганай нуур руу орожо ... шамай тэндэ харууһалжа үдэшөөлди.

- Ямар Басаганай нуур! Би һанаандашье тиимэ нуур хоёр нодөөрөө харагүйлби, мэдэншьегүйлби.

Гэнтэ минии һэрихэдэм, наран аяр дээрһэнэ шаража байба. Нюдөө нээгээд хэбтэжэ байтараа, Лубсанаа харажархибаб.

- Ши хаанаһаа би болообши, али тэнгэридэ гүбди?, - гээд, бэе шэмхээд үзэнбэ. Тиигээд оронһоо хуга харайн бодожо, хоёр нодөө аршанаб. Намайе хараад, Базар Лубсан хоёр гэдһэнэ барин энээлдэнэ. Үгы, теэд шамайе үгы болоо гэлсээ һэн гүбэ.

- Би, шамайе Базар хоёрые баһал үгы болоһоо гэжэ һанаалби, - гээд саашань энээдэе үргэлжэлүүдэ.

- Базар, ши теэд ямар медальон тухай намда хөөрөөбши?

- Үнэхөөрөөшье, энэ шинии бэшэ һэн гү? - гээд Базар үмдэнэйнгөө хармаан сооһоо шоройтой холисолошонхой медальон гаргаба.

- Үгы, ямар адли юм бэ? - гээд Лубсан өөрынгөө медальон хүзүүндэ зүүһэнэе харуулаб.

Медальонууд үнэхөөрөөшье, тон адли байба, харин «Л» үзэгын орондо «М» үзэг һиилүүлэнхэй байба. Лубсан тэдэ хоёр медальон гартаа барихадаа ехэ гэгшээр гайхана. Нэгэ хэды турша соо Лубсан бодомжолото болоод, ээрһэ гүйжэ гараба. Хойноһоонь Базар бидэ хоёр хараад үлэшэбэбди.

Үдэшэлэн наранай ороһоной һүүлээр Базар бидэ хоёр Лубсанайда ошообди. Гэртэн ороходомнай, Лубсаниинь үшөө гэртэе ерээдүй гээ.

Гэртэе бусажа ябатарнай модон табсан дээрэ сарайн хажууда, хоёр гартаа үнөөхи медальонуудаа барихан заидаа. Хоёр нодөнһөөн нүлимса гүйдэлһэн хэбэртэй. Бидэ хоёрой ерэнһе ойлгоод түргэн ноураа самсадаа аршана. Бэе дээрһэн байһан самсань шал нойтон болошонхой байба. Үнөөхи олоһон медальониинь Лубсанай аха хүбүүнэйнь медальон байгаа һэн.

Тэрэ гэнһэнэ хойшо һара бүхэн болоод лэ, бидэ гурбан булга сугларжа нуурай эрьедэ ошоодог болообди. Харин тэрэ медальон олоһон үдэртэ жэл бүри зунай эхиндэ талын сэгсгүүдые суглуулжа нуурай эрье абаашажа, уһа руунь шэдэгшэ һэмди. Харин мүнөө хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, минии сэдхэл соо тэрэ ушар хэзээшье мартагдадагүй. һанаха бүридөө нодэндэм уһан сугларшадаг.

Энхэ мүнхэ дурасхаал ходоодо минии һанаанда!

Баярма ДОНДОКОВА,
11 класс.

БАЙГААЛИИН АМИСХААЛ

(Уянга)

Зун. Жэлэй дүрбэн сагай эгээл хүн бүхэндэ хүлээгдэдэг үе. Улаанхан наран дээгүүр лэ ябана. Сэлмэг нэгэ үдэр нотагтамнай тогтожо, хүхэ номин тэнгэрийн хаяада хада уула элихэнээр харагдана. Эгээл иимэ һайхан нэгэ үдэр би жэмэс түүхээе урда

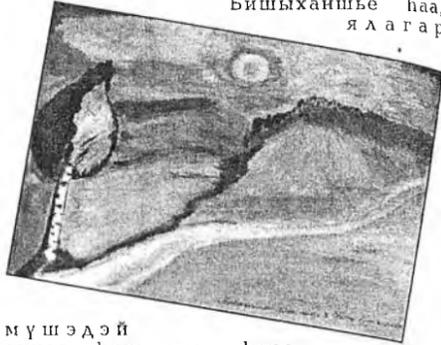
Б у у р а л

түхээрбэб. Уданшьегүй Могсохон Улаха-Арал хоёрые һиилүүлдэг хүүргэ дээгүүр нүхэдөөрөө гүйлгэдэжэ, авто-хүлээгөөр ябанабди. Теэд юундэшэб даа, өөрөөшье мэдэнгүйб, бага балшар һанаандаа эгээл түрүүшынхиеэ жэмэс түүхээ гараһанаа һанааб. Тиихэдэ ямаршье гоё байгаа һэн гэшэб даа! Намда байгааи үргэнөөр үүдэрэ сэлжэ, намайе альган дээрэе угтан абаа һэн. Газарай үргэн сэхэ сээжэ дээрэ ягаан, улаан, хүхэ үнгэнүүдтэй сэгсгүүд сасаран таранхай. Ой модоной шэлбүүһэн хангалтама һайхан үнэрөө сорьёо байгаа. Һэриуун талын һэбшэн талые эзэлжэ, бүхы хонгор дайдаар тэрэ үнэрые тараана. Амисхалхадашье ариуун, харахадашье сариуун, дориуун Бурядайм газар дайда ой модоор иимэ элбэг ха юм даа. Үбэл зунгүй адли ногоон үнгэтэй нарһадай дунда, үдэр һүнигүй тэнгэри өөдэ тэгүүдэл тэдэһэй «үлгэдэ». Хун сагаан шубуудтал Худан голой эрвээр зогсоһон хуһа модод. Наранай элшээр наадангаа, удаахан урадхалтай Худан сэхэ баруулжаа тэгүүдэн мэлмэрнэл. Халуун наранһаа халуудажэ, унда харахадаа ямаршье гоёб даа. Хүйтэн уһа амандаа дүтэлүүлхэш. Урдажа байһан уһан соо өөрынгөө баяртай шарай харахаш. Ундалаад байхада, ямар нэгэ эди шэдтэй аршаанһаа ама хүртэһэндэл. Халуун наранһаа хоргодожо, ой соогуур ябаха зуураа, альгаар дүүрэн жэмэс удхаад лэ абахаш. Нэгэ нэгээр тэдэнэе амандаа хүргэхэш. Гайхалтай гашуун амтандань нодөө шангаар анихаш. Бүхэли үдэр жэмэс түүжэ, булта бидэ баяртайнууд тосхоһоо боро хараан боложо байхада хүржэе эрээ бэлэйбди. Теэд юундэшэб, гансал би бүхы һанаагаараа тийшэе, ой руу тэгүүдэл байгаа һэм. Тиихэдэнь, мүнөөшье баһал

ТҮРЭЛ НЮТАГ

(Уянга)

Хүхэ номин торгойдо өлдэб янзын мүшэдэ ониб-аниб гээд лэ абана. Бишыханшье һаа, я л а г а р

мүшэдэй дунда һаруулхан һара харагдана. Тэнгэрийн долоон үбгэдэй уриханаар эмнис гэхые энэ һүни аалихан гэгшэһэн ябаһан хүн һайхашаан обөөрхөл байха.

Хабарай һэриуун хэбшэн мэнэ һая, үсгэлдэр лэ шахуу гэхээр газар дороһоо бултайн гараһан үнжэгэн зөөлөхэн набһаһадые энхэргэнээр эльбэхэдэл гэхэ. Һүниин сууряанда хирэ-хирэ болоод, нохойн хусалдаха элихэнээр дууджа. Иимэ һайхан амган байдал Могсохон нотагта тогтохонь гайхалгүй. Тэнгэрийн мүшэдһөө дутуушьегүйгөөр айлай сонхын гэрэлүүдэй харанхы һүни ялагашан носохон элихэнээр харагдана. Холын харгыһаа түрһэн нотагаа бусажа ябаһан хүн хойто хадаһаа яралтайгаар хүрһэһэе газараа хороон урматай дориуун алхасаа түргэдүүлнэ. Энэ хүнэй досоо юундэшэб һаруул, наран гараһаншуу, уужам шэни болоно. Сээжэ дүүрэн сэбэр агаараар амиан байха зуураа, эгээл дүтэ шэнгээр һанагдаха бага балшар һанаа нотагтаа үнгэргэһэн сагуудаа һанажа уярһан шарайгаар түрһэн гэрээ нодөөрөө бэдэрнэ. Арбаад алхам саана түрүүшын үйлсэ, түрһэн гэрэйн үүдэн элихэнээр харагдана. Оо, ямар һайхан бэ, түрэл нотаг! Түрһэн хүбүүгээ үлгэдэһэн тоонто нотагайнь эхэ эсэгэнь, эжэл нүхэдэнь сээжэдэе пэнгүүдэн тэбэрихэл, урмашан угтаха.

«Дуутайхан, суутайхан тоонто нотаг Зүрхэнэйм охин, Зүүдэнэйм эхин, Дуулин Бурядайм тоонто нотаг...»
(Г.Чимитов)

Света БУДОЖАПОВА,
Авторай зурагууд.

ТҮРЭЛ НУРГУУЛИДАА

Балшар бага наһанһаамни ши, Гайхалтай һонёор үзэгдөөлши. Үнээгэ Байгал далайдал ши, Баян дэлгэр сэдхэл түрүүлээлши.

Холшор бага наһанһаамни ши, Айдархан намайгаа үргөөлши. Аба эжы хоёр шэнгиаши. Хорёо соогоо намайа угтаалши.

Эрдэмэй дургаал шудалхаа би, Үдэр бүри шамдаа тэгүүлнэлби. Үглөөнэй наранай элшэдэл би, Эртэ үглөө шамдаа яараналби.

БУРЯД БАСАГАНДА

Оёргүйхэн огторгойн наран, Ошо гэрэлэе сасаргаал. Оёргүй шинии харахан шоден, Одо мүшэдэл миралзаал.

Энээхэн наһем һануулха, Эршэтэй шэнги аялга, Эдинхэн нотагайин энгэртэ, Элихэнээр дуудлаал сууряанда.

Сэдхэлэйм хүбшэртэй шэнхинээл, Сэнгүүхэн тэлтүхэн дууһааш. Сэбэрхэн шарайеш харахадаал, Сэсгэлээл сэдхэлэйм хүбшэртэй.

Света БУДОЖАПОВА,
II класс.

1999 ондо «Бамбаахайн» жэжигүүр хонго гэнэн конкурсо зурагаар, рассказыар илаһан.

НЮТАГНИ

Үян хүгжэмөөр сэдхэлэйем һэргээнэ, Урихан мийһэрэл наһем һануулна, Уянгага дуугаар эдэлһэн Минии түрэл нотаг Могсохон. Һаяхан үетэн нүхэдөөрөө сонгэжэ, Шүүдэртэй талаар гүйлдөөбди, Хадын горхойной зугаа шанган, Урдаһаам гүйгөөл жороо һэбшэн Амар мэндэ, түрэл һайхан тоонтоһин!

НАНАНАМ

Холын тэрэ һүниинүүд Ходол һанаандам эрэдэг, Сариуун шинии нодонүүд Сэдхэлэйем ходоол уяруудлаг, Зунай үдэһын дуулимдаа Заяанай инаг дүүрэн лэ, Зулгы үргэн таладаа Зүргэ бэдэрэн табиуудлаг лэ.

ЗҮРХЭНЭЙМ ШЭМЭГ

Намда ехэ юумэн хэрэггүй, Наһандаа эһандаа эрхэнгүйб. Нарандаа, байгааһин нүхэртөө Найджа баярые хүргэнэб. Ариуун агаараар амиан, Айдар зүрхэмни һэргэлэл Алтанхан энэ дэлхэй дээрэ Алхалжал урматай ябанаб. Сэдхэлэй баялиһаа үлүү Сэнтэй юумэ бэдэрнэгүйб, Сомор сагаан бодолтой хадаа Сэнтэжэл ябанаб намдуу.

Баярма ДОНДОКОВА,
11 класс.

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЭЙ МҮРНҮҮД,
ЗҮБШЭХЭ ӨНӨТӨЙ ЗҮЙЛНҮҮД

Театр и дети

ПРЕМЬЕРА ДЛЯ ШКОЛЬНИКОВ

В театре оперы и балета состоялась премьера балета «Коппелия» в рамках Школьного университета искусств. Балет впервые был показан для школьников. Произведение, сочиненное Лео Делибом, собрало полный зал. Это была история про куклу Коппелию, которую хотел оживить ее создатель - маг Коппелиус. Как раз случился разлад у влюбленных, которые должны были пожениться, но жених влюбился в Коппелию, не догадываясь, что она кукла... Чем это все закончилось, вы узнаете сами, если посмотрите этот прекрасный балет.

Жениха в «Коппелии» играл молодой артист Иван Рыбаков. И у него мы взяли интервью. Оказалось, что он родился в г. Улан-Удэ и балетному искусству научился тоже здесь. Когда вырос, поехал в Красноярск и два года работал там, после чего вернулся в свой родной город и в оперном работает уже три года. Роль жениха Франца он выбрал по собственному желанию, и она ему очень нравится. Также он играл в «Жизели», «Щелкунчике». Сейчас его партнершей была Т.Тангарова.

Нас поразили чудесные декорации и прелестный живой звук оркестра, представивших зрителю балет в полной красе. Замечательная сказка о борьбе со злом, магии и счастливым концом, где победила любовь!

Так что приходите в театр, в Школьный университет искусства в новом учебном году обязательно!

Вера САГАДАРОВА,
Аюр ШАГДУРОВ,
девятниклассники, юнкоры студии «Зодиак».

ИЗБРАН ПРЕЗИДЕНТ

В подростковом клубе имени Виктора Гаврилова прошло необычное мероприятие. Состоялись первые в истории клуба выборы Президента всех кружковцев. Из шести кандидатов на этот пост (а это были ребята 5-9 классов школ №26, 48, 65) победила Антонова Оля, восьмиклассница 26-й школы, ученица студии хореографии ансамбля «Фламинго». Выборы проводились тайно, ровно один день, все претенденты имели равные шансы, листовки с агитацией и группы поддержки, потому юнкоры Советского творчества особо горячо поздравляют победительницу в столь нелегкой борьбе!

Алеша БУХОЛЬЦЕВ, юнкор.

ПРЕКРАСНЫЙ ФИНАЛ

В Русском драмтеатре состоялось закрытие театрального сезона Малой академии театрального искусства. Зрителям была представлена премьера спектакля «Соловьиная ночь», драма в 2-х частях.

Зрители были дети школьного подросткового возраста, а также их учителя и завучи, которых наградили грамотами и буклетами театра за активное посещение храма искусства и воспитательную работу с ребятами. Ими оказались педагоги и завучи 33-ей гимназии, школы №2, 58-й школы и Дома Творчества Советского района. Награждали Л.Г.Шаманская от Минобразования РБ и Е.А.Гильмулина, завлит театра с режиссером А.И.Штейнером.

В зале на протяжении всего спектакля было тихо. Зрители с интересом смотрели на происходящее на сцене. Я тоже увлеклась игрой актеров. Они вошли в образ, пропустили сквозь душу все чувства, все эмоции своих героев так, будто это случилось с ними. Особенно понравилась роль полковника, человека, пожертвовавшего собой ради двух главных лиц - сержанта Бородин и немки Инги. Их любовь как нельзя лучше отражает нравы того послевоенного времени, ведь она была запрещена, т.к. они принадлежали к двум противоборствующим сторонам. И в этом заключается горький смысл всего сюжета драмы.

Не последнюю роль в спектакле играли и декорации. Они переносили зрителя от одного места действия к другому, от стола командующего к мосту с рекой. В общем, спектакль получился хороший. Надеюсь, что все другие спектакли будут такими же полезными и интересными для школьника, как «Соловьиная ночь».

Саша РОМАНОВА, 7 класс,
юнкор студии «Зодиак».

АЛЛА ДУХОВАГАЙ ААДАР СУУТА БАЛЕТ

Наяхан «Тодес» гэнэн мэдээжэ шоу-баледэй бүлэг (Москва) Улаан-Үдэдэмнай айлаалба. Нэдоңдо намар эндэ арга шадабария аңха түрүүшнхиде харуулан, мүнөө үеин хатар, балет гүйсэдхэдэг бүлэгий бэлигтэй балетмейстер Алла Духова хүтэлбэрлэнэ. «Мы» гэнэн шэнэ програм-матаяа эндэ танилсуудан байна.

Огсом түргэн, сэх шанга дорьбоотой хүгжэм, дуунууд доро «Люди-мантекепы», брейк-дэнс, «Рэп», ажабайдал, инаг дуран тухай, бусад хатарнуудые шадамар бэрхээр хатархан «Тодес» ансамблинхиде харашад нэрбемэ алыга ташалгаар угтаба. Россин эстрадын «одонууде» - Агунин, Буйнов, Варум, Газманов, бусад луушадые хатараараа дэмжэдэг эдэ артистнууд «Тэффи»,

«Овация», бусад шангуудта хүртэнхэй юм.

Телевизорээр оло дахин харуулагдан «Тодесой» зарим номернууд танил болонхой байна. Россин олон хотонууднаа урган гарахан бэлигтэй хатаршад нэгэ хүн мэтээр хатаран хүдэлжэ, зүрхэ сэдхэлыемнай жаргуулба. Илангаяа Донеңкхэ энэ бүлэгтэ хабаадажа эхилэн Юлия Филипова, Санкт-Петербургын Сергей Салтыков, Денис Воронов, Кубаһаа ерэнэн Марио Диас гэнгэд олоңдо найшаагдаба. Энэ концертые Валерий Миронов бэрхээр хүтэлөө. Залуушууд, басагад, хүбүүднэй бэрхэ хатаршадый автограф дурасхаал болгон, дэбтэртээ бэшүүлэн абажа баясаба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ПРАЗДНИК УДАЛСЯ

19 мая в школе-комплексе №9 прошло торжество под названием День школы. Коллектив школы тем самым хотел привлечь внимание общественности, жителей микрорайона к проблемам школы, поднять ее престиж, сплотить внутриклассовые коллективы.

В честь этого праздника был организован КВН среди восьмых классов, «круглый стол» среди 10-11 классов и марафон-спартакиада среди 5-7-х. Затем всех ожидал благотворительный концерт - «ТВ».

Для поддержки родной школы все классы приняли участие в мероприятиях: распространяли билеты на концерт, в фонд школы для нового оборудования сдавали деньги, готовили домашнюю выпечку, несли соки и сладости, потом продавали и вырученные деньги дарили школе. Ребята сами выбирали саженцы в Горзеленстрое и сажали деревья, в основном, десятиклассники.

Вечером была дискотека до восьми часов для всех классов.

Думаю, праздник удался на славу, и хорошо, что все приняли дружное участие.

Лиля ДОРЖИЕВА,
8 класс.

СВЕТЛЫЙ ДАР

В этот же день в Государственном Бурятском Академическом театре драмы состоялся концерт юных вокалистов «Оюун бэлиг», что означает «Светлый дар», финал V республиканского радио-конкурса. Выступали ребята из г. Улан-Удэ, Гусиноозерска, Курумканского, Кижингинского, Кабанского районов, Джиды, Онохой, Кяхтинского района. В перерывах между номерами вокалистов с танцевальными композициями на сцену выходили ансамбль «Фолонго» из Кижингинского района, эстрадная студия «Грац» школы №26 г. Улан-Удэ, что было великолепно.

Все песни были прекрасно спеты, но авторские песни мне понравились больше. Очень жал, что их было только три. Всем участникам конкурса вручили поощрительные призы и грамоты. Победительнице дали главный приз - путевку во Всероссийский лагерь «Океан». Ей стала Калашникова Наташа из поселка Селенгинск Кабанского района. Девочка занимается у Галины Лукиничны Дубининой в кружке народной песни. Лучшими среди 40 участников «Оюун бэлиг» были признаны Бадмаева Наташа из Гусиноозерского Дома творчества детей, Орбодоева Вика из 49-ой улан-удэнской школы, Трухина Алена из Селенгинска, Будаева Дарима и Малофеева Кристина из Гусиноозерска.

Спасибо организаторам праздника - администрации Бурятской Государственной телерадиокомпании, сотрудницам детской редакции радио!

Этот конкурс проводится вот уже пять лет, и верится, что традиция будет продолжена.

Эржена ЦЫБИКОВА,
8 класс.

Доработано творческой студией «Зодиак» АТ Советского района.

О том, как идет подготовка к летнему лагерному сезону рассказала нам зам. министра социальной защиты и труда Л.К. САНХЯДОВА:

На организацию летнего отдыха для детей выделено в этом году 38 млн. 483 тыс. рублей, из них 4 млн. рублей поступило из бюджета Российской Федерации, 5 млн. - из республиканского бюджета и 17 млн. из Фонда социального страхования. В этом году планируется укрепить материально-техническую базу детских оздоровительных учреждений и вести военно-патриотическое воспитание детей: спортивные игры,

зарница и т.д.

Также объявлен конкурс - смотр лагерей, призовой фонд которого 30 тысяч рублей. Средняя стоимость путевки утверждается сейчас Комитетом цен, а для удешевления путевки предусматриваются для лагерей льготы на электроэнергию.

Ремонт в детских оздоровительных, летних трудовых и спортивных лагерях должен быть проведен за счет учреждений, а родители будут платить за отдых ребенка примерно от 2 до 3 тысяч рублей.

Валерия НАМСАРАЕВА.

Хэжэнгын театр - Улаан-Үдэдэ

«МОЙНОД СЭСЭГЛЭНЭ НЮТАГТАМНАЙ»

Тээмэндэ «Хэжэнгын голой театральна хабар-2000» гэнэн республиканска фестивалин лауреат болоһон, 30 жэлэйнгээ баярта оёе олоной хабаадалгатайгаар тэмдэглэһэн Хэжэнгын арадай театрай үндэр хэмжээндэ табиһан М.Батоинай «Мойнод сэсэглэнэ нютагтамнай» гэнэн зүжэг Агууехэ Илалтын 55 жэлэй ойд зориулагдан байна. Наяхан энэ зүжэгөө Улаан-Үдэһингөө үргэн олон харагдай, нютагархидайгаа үзэмжэдэ Хэжэнгын арадай театр буряад драмын театрта сугларагшадые уран бэлигээрээ баясуулба, гүн удхатай зүжэгөөрөө харагшадайнгаа сэдхэхэй хүбшээрэйе дайраба.

Уласхоорондын болон Бүхэсоюзна, Бүхэроссин фестивалуудта шалгархан хэжэнгынхидэй харуулан М.Каримай «Айгулин сэнхир орон», Д.Дылгыровэй «Сагаан нуурай эрьдэ», Д.-Р.Батожабайн «Эхэ тухай домог» А.Сальскийн «Барабаншца», Ч.Айтматовай «Эхын таряалан», Д.Эрдэшевэй «Бальжан хатан», бусад зүжэгүүдын мэрэгжэлтэдэй, харагшадай үндэр сэгилтэдэ хүртэнэн юм. Монгодо, Хальмагта, Барнауда бэлигтэ гэрлэлһэн Хэжэнгын арадай театр республикын Гүрэнэй шангай лауреат болоһон габыятай.

...Хүдөөгэй дайнай үеин хүрөөтэ ажабайдалые, нангин инаг дурые, эхэнэргүүдэй габыагай ажалые удхалан харуулан шэнэ зүжэгөөрөө баясуулан Хэжэнгын арадай театрай бэлиг эхэтэй артисттар Улаан-Үдэ харашадые уран хурса үгөөрөө, ульган хэлтэй наадаараа хүхээрэйе, уруулаанье гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Дайнай үедэ арын ажаада улаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллаһан, дайнда мөрдөһөн эршүүдэйнгээ орондо трактор жолоодоһон эхэнэргүүдэй, залуу басагадай - түрүү ажаллаһан Чимитцугай (республикын соёлой габыата хүдэлмэрлэгшэ, Гүрэнэй шангай лауреат Сэсэг Шойдокова), Гэммагай (Дэршигма Шойжитова), Дымчигмагай (Галина Жалсанова), Цыренмагай (Цыренма Гомбоева) хуби заяан, ажаһуудалын холын «дайнай дүлэндэ» дайрагдан хубилла... Бригадынхиде эдэлүүлхэ буянтай, олоной түлөө һанаата болодог тогооной - баян сэдхэхтэй Балма хүгшэнэй образтой республикын соёлой габыата хүдэлмэрлэгшэ, Гүрэнэй шангай лауреат, олоңдо мэдээжэ артистка Сэлэг Цыренова танилсуула.

Чимитцуга эльгэдэг, Халхин голой дайһаа хүл дохолоон бусаһан Босхой бригадирай ролия Роман Цыденов илдамар бэрхээр наадаба. Илангаяа өөрийн үхибүүн гэжэ этигэшэнэн, Чимитцугай үхибүү тэбэрлэнэн Босхой мэгдэнхэндэ «бүүбэй, бүүбэй... гэжэ гүнгэнэн дуулахаһаа бэшэ ондоо юуһе хэлэхэ аргагүй болоһонхой байхыень хараһан зон аргагүй энээдэн хүхилдэжэ, халуун алыга ташалгаар дэмжэбэ.

Дайһаа тэрьдэжэ бодхуулаһан Дарма үбгэнтээ (Дондог Дампилов) Чимитцугай хахасаха баагай болоһые, засагта бээ тушааха гэжэ шийдэһые харуулан үзэгдэл харагшадый зүрхэ сэдхэхэл хайлуулба, уярһанье, уйлаһанье зон зал соо олон байба. Эндэ бэлиг түгэдэр артистнууд болохо Сэсэг Шойдокова, Дондог Дампилов гэнгэдэй зохёохы ажалай үндэр амжалта гэжэ театрта эрэгшэдэ.

Ная задархан сэсэгтэл гүлмэр дуранай охиңдо абтаһан залуушуулай - Борбоодойн (Баир Дымбил), Цыренмагай (Цыренма Гомбоева) образууд бултаңда ойлгосотой байгаа. Хабартаа сэсэглэнэн мойһото нютагтаа Борбоодойн хүбүүн (Цырен Жамсарпан) өөрийн аша хүбүүе (Алдар Гомбоев) асархадань, Цыренма хүгшэн эжын уг түүхыень үргэлжэлүүлһэн, һананайнь эгээл нангин дуранай улгы болоһон мойһодтоёо хөөрлэдэжэ байна... Дайнда ами һаһаа үгэнэн Борбоодойн, бусад зоний уг унгиие үргэлжэлүүлһэн үхибүүд түрэнэ, хабар бүхэндэ мойһод сэсэглэнэ гэнэн гүн удхатай энэ зүжэг табиһан хэжэнгынхиде республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Е.К.Хайхалаев, комитедые даагша В.М.Алексеева, Хэжэнгын аймагай захиргаанай гулвагай орлогшо С.Ц.Бадмаева, «Хэжэнг» эблээй түрүүлэгшэ Б.Э.Доржиев, РЦНТ-гэй директор Н.Г.Донсоронь, бусад хани халуунаар амаршалба. Хэжэнгын соёлой байһанай заһабарилгада республикын гүрэн түрын зүгһөө мүнгэ зөөри һомологдохо гэнэн мэдээсэһые эндэ сугларагшад халуун алыга ташалгаар угтаба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Журналистнуудай зунай спартакиадаһаа тэмдэглэл

журналистнуудай хоорондохи харилсаа холбоо бэхжүүдэг, үргэхэдэг гэжэ онслоо.

Тус спартакиада спортын дүрбэн зүйлөөр, тэрэ тоодо футболээр, волейболээр, хүнгэн атлетикээр, даамаар, мүн тиихэдэ аргамжа таталгаар командна тоосооһоо гадуур нааданууд болоо. Хэрбээ элдэб

сонинхойд гараа. УФПС-эй команда бэшэше зүйлүүдтэ шалгаржа гараа. Тээд үсөөн ажалшадтай сонинхойд олон эмхинүүдхэ бүридэһэн хэдэн зуугаад ажалшадтай УФПС-эй командатай ана мана тулалсахань бэрхэтэй байгаа. Тиигэбэшье уридшалан хэлэхэ болоо хаа, «Буряад үнэнхойд» командна тоосоогоор тэдэнхэ

удаадахи шангай хууринуудыг эзлээ.

Эдэ бүхы мурьсөөнүүдэй хүүлээр футболистнууд нааданай талмай дээрэ гарахадаа, эсэнхэйүүд байбашье, яһала найн шанартай наада харуулыннь харагшадай хөөрөөнүүдхэ ойлогоор хэн.

Команданууд мүн лэ хоёр бүлэгтэ хубаагдаһан байгаа.

Түгэсхэлэйшье, гурбадахи хууриинше түлөө нааданууд үгтэһэн саг соогоо илагшадыг элирүүлээгүй. Түрүүшын хуури эзэлхын түлөө нааданда УФПС-эй болон БГТРК-гай команданууд арбаи нэгэн метрхээ ялын бүмбэгэ үдхэхэдөө, түрүүшынхидынь мэргэн байжа, мурьсөөнэй чемпионууд болоо. Нүгөөшье наадандань баһал ялын бүмбэгэ үдхэхэжэ, илагшань элирээ. Эндэ «Буряад үнэнхойд» «Городская газета» сонинхойдхоо мүн лэ мэргэн байшоо.

ГУУРҺАНҺАА ХҮНДЫЕ ҮРГЭДЭГГҮЙ ГЭЭ ГҮТ?

ҮНГЭРЭГШЭ долоон хоногой пятницын үдэр БГУ-гай спортын талмай дээрэ республикын олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй дунда зунай спартакиада үнгэргэгдөө. Анхан нимэ хэмжээ ябуулганууд жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг байһан аад, хүүлэй үедэ мартагдаһан гэхэ гү, али элдэб шалтагануудһаа боложо үнгэргэгдэхэс болёод байгаа. Тиин үнгэргэгшэ үбэлэй январь нарада Буряад Республикын Президент болон Правительствын дэргэдэхи хэблэлэй албанай, тэрэнэй түрүүлэгшэ Б.Т.Жигмытовэй, мэргэжэлтэ В.В.Хартаевай, мурьсөөнэй ахамад судья, Россин Федерациин габыята тренер В.М.Сыдеевэй, мүн бусаддай үүсхэлээр үбэлэй түрүүшын спартакиада үнгэргэгдэһэн юм. Энэ удаа спартакиадада 7 команда хабаадаха тухай мэдүүлгэ оруулаа. Эдэ хадаа манай «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Бурятия», «Городская газета» сонинуудай, Буряадай гүрэнэй телерадиокампаниин, УФПС-эй болон бусад сонинуудай суглуулагдамал команданууд болоо.

эсын хуналта, политическэ үйлэ хэрэгүүдэй үедэ телевидени, сонинуудай журналистнуудай хоорондо мэээрхэлдэхэ, хёморолдохо үе дайралдадагыһе хаа, эгээл эндэ, спортын талмай дээрэ үнэн сэхэ мурьсөөн харуулагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эгээ түрүүлэн спартакиада хүнгэн атлетикээр эхиез абаа. Эстафетын зүргэ дээрэ бүхы команданууд гаража, УФПС-эй команда эгээл хурданууд байһанаа гэршэлээ. Манай хурдашуул оройдоол хахад секунда хойнотожо, шангай хоёрдохы хуури эзэлхэ баатай байшоо.

Волейбол наадагшад мурьсөөнэй удаадахи шатыгэ үргэлжэлүүлээ. Эндэ мүн лэ шангахан тулалдаануудай боложо байһые абаһаар лэ ойлогоор байгаа. Хоёр бүлэг боложо хубаарһан команданууд хэнииньшье хэндэзшье шүүгдэхэ дурагүйнүүд бүмбэгээс сохижол мэдэнэ. Түгэсхэлэй уулзалгада «Правда Бурятии» болон УФПС-эй команданууд уулзаа. А.Ф.Атанов түрүүтэй «Правда Бурятии» газетинхид хэды оролдолго гаргабашье, залуу хубүүд, басагадһаа бүридэһэн УФПС-эйинхидтэ шүүгдээ. Гурбадахи хуурида манай

оройдоол дүрбэн очко гартанан байна.

Даам наадан үбэлэй спартакиадын программада ороогүй хэн. Тиихэдэ журналистнууд шатарээр мурьсэһэн байгаа. Тэрэшье, мүнөөшье удаа «Бурятия» сонинхойд түрүүлжэ шадаһан байна. Тэдэнэй командныгэ шатарээр хэдэн удаа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Эдуард Халудоров түлөөлжэ, иалата туйлаха хэрэгтэнь тон ехэ хубитаяа оруулаа гэжэ тэмдэглэлтэй. «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» сонинхойд

Хэрбээ түрүүшын бүлэгтэ тиимэ шанга тулалдаануудай болоогүй хаань, харин нүгөө бүлэгтэ мурьсөөнэй түгэсхэлэй нааданда гараха эрхэдэ хүртэхын тула шанга гэгшын тулалдаанууд болоо.

Эндэ УФПС-эй, «Буряад үнэнэй», «Бурятия» сонинхой, хэблэлэй байшангай суглуулагдамал командын футболистнууд хүсэ шадалаа туршалсаа. Эсэсэй эсэстэ баһал УФПС-эйинхид эдэнгй дундаһаа түрүүлжэ гараа. Харин манайхид баһал 1 очкоогоор гартажа, гурбадахи хууриин түлөө наадаха эрхэдэ хүртөө.

Ингэжэ бүхы мурьсөөнүүд дүүрэхэ тээшээ болобо. Хүүлшын дүнгүүдэй гаргагдажа байхада, аргамжа татагшаар һонирхолтой мурьсөөн эмхидхэгдэжэ, харагшадай, хабаадагшадай анхарал татажа, спартакиадын шэмэг болоо гэхээр. Эндэ «Правда Бурятии» сонинхойд хүүлшын уулзалгада «Буряад үнэн» сонинхойдыгэ булжа, эгээл хүсэтэйшүүлэй түрүү зэргэдэ гараа. Тиигэһээр байтар мурьсөөнэй ахамад судья В.М.Сыдеев одоошье хүүлшын дүнгүүдыг гартажа, бүхы командануудыг хуури хууриарнь табиба. Түрүүшын хуурида УФПС-эй эбтэй команда гараа гэхэн тэмдэглэлтэй диплом тэдэндэ барюулагдаба.

Хоёрдохы хуурида манай сонинхой команда гараа. Харин «Правда Бурятии» сонинхойд шангай гурбадахи хуурида гарабад. Б.Т.Жигмытов, Е.К.Ханхалаев, В.М.Сыдеев болон бусад илагшадта, мүн шангай хуури эзэлэгшэдтэ хүндэлэлэй грамотануудыг, үнэтэ бэлэгүүдыг барюулаа.

Ингэжэ ажалай хажуугаар спортын талмай дээрэ мурьсэхэ арга олоһон журналистнууд баяртайнууд, амархайнуудар үзэгдөө хэн.

А.ЛЕРГЕНОВ,
«Буряад үнэн» газетын
командын капитан.

БОЙЦЫ ОМОНА НА ВЕРШИНЕ ТРОНА

5 апреля 1993 года приказом министра внутренних дел РФ за №112 от 18 марта 1993 г. в Бурятии был создан отряд милиции особого назначения (ОМОН). Новое милицейское подразделение возглавили молодые тогда офицеры Вячеслав Мархаев, Павел Первушин и Афанасий Борхонов.

милиции особого назначения у памятника по улице Димитрова состоялся траурный митинг с внесением на обелиск навечно имен прапорщиков Сергея Ленскинова и Василия Захарова. Здесь выступали и.о. полномочного представителя Президента РФ в РБ Борис Данилов, от руководства МВД РФ зам. министра полковник Виктор Приемченко, командир ОМОНа полковник Вячеслав Мархаев и старшина милиции Зорикто Халтуев.

выступал на российском чемпионате «Динамо» по рукопашному бою и имел некоторое преимущество перед соперниками. В финале ему противостоял Павел Киреев из в/ч 55433. Победил Намсараев, а третье место занял Баир Хумаев из Селегинского РОВД.

Среди средневесов до 80 кг первое и третье места заняли бойцы Содином Хангаев и мастер спорта по греко-римской борьбе Константин Гладышев из налоговой полиции. Второе место занял молодой омовский мастер спорта по вольной борьбе Баир Будаев.

Отряд формировался из специалистов органов внутренних дел, воинов, демобилизованных из Российской Армии, которые не только отлично владеют оружием, навыками рукопашного боя, техническими средствами, но и комплексом различных спецсредств, имеющихся на вооружении спецназа. Руководство ОМОНа большое внимание уделяет профессиональной и служебной подготовке сотрудников.

Четко и торжественно прошли возложение траурной гирлянды, почтение минутой молчания и Салют памяти.

На торжественном открытии турнира выступают председатель Комитета Народного Хурала РБ Цыденжал Батуев, министр МВД РБ, генерал-майор Иван Калашников, зам. председателя БРО «Динамо», полковник Федор Будаев.

В весе до 65 кг по прогнозам пальма первенства отдавалась очень разпоплановому атлету, лейтенанту милиции Андрею Дугарову из первой омовской команды. Прогноз почти оправдался, но Андрей в финале допустил ошибку, чем неизменно воспользовался сержант российской армии Иосиф Пихаев. Кандидат в мастера спорта по греко-римской борьбе Пихаев удастайвается золотой медали, а третье место занимает представитель управления вневедомственной охраны Жаргал Аюров.

В полутяжелом весе также успех сопутствовал налоговикам. Здесь победил чистый рукопашник Эдуард Солдатенко. Второе место у его коллеги Альберта Шарипова из гусиноозерской налоговой полиции. Третье место занял прапорщик ОМОНа Хышикто Епдонов.

За семь с небольшим лет личный состав отряда внес значительный вклад по борьбе с преступностью и профилактике административных правонарушений. Раскрыто более 2000 преступлений, задержано 550 человек, находящихся в розыске, размишировано и обезврежено 4000 взрывчатых веществ и устройств, предотвращено более 90000 административных правонарушений. ОМОН Бурятии является одним из лучших спецподразделений России. Подтверждением тому вот документ: «За самоотверженность и отвагу, проявленные при защите Отечества объявляется благодарность Верховного главнокомандующего Вооруженными Силами Российской Федерации всему личному составу отряду милиции особого назначения при МВД РБ». Москва, Кремль, 11 февраля 2000 года.

Бойцы отряда испытали и пережили многое, но страшнее - гибель боевых друзей. Когда диктор называет погибших Евгения Акимова, Нурбулата Аманьязова, Василий Захарова, Сергея Ленскинова, бойцы почетного караула медленным строевым шагом занимают место около стелды памяти погибшим.

«Чертова дюжина» претендентов на победу участвовала в весе до 70 кг. Приятный сюрприз своим коллегам преподнес участник второй омовской команды сержант Жаргал Галсанов. Жаргал доселе никогда не выходил на ринг для рукопашного боя. Тут он проявил недюжинные бойцовские качества и в смелой «рубке» с опытными бойцами занял второе место. Меня поразил, когда он в труднейшем поединке победил именитого боксера, мастера спорта Вадима Федяева. Кстати, Вадим был третьим, а первое место занял омовец кандидат в мастера спорта по боксу Булат Раднаев.

Чуть не рвались капаты, когда бились на ринге тяжеловесы. Не очень веселы оказались доводы «вольника», мастера спорта Сергея Молоткина, представлявшего интересе налоговой полиции. Опытнейший взрыво-техник Андрей Ирдынеев «заблокировал» все выпады Сергея и победил, набирая очки тяжелыми ударами. Их обоих победил чемпион Сибирского военного округа по боям без правил, кандидат в мастера спорта по рукопашному бою двадцатитрехлетний лейтенант Сергей Савельев из в/ч 55433.

За эти годы бойцы ОМОНа несут службу не только в обстановке мирных будней на родной бурятской земле, но и выполняют свой служебный долг в зонах вооруженного конфликта. За мужество и отвагу в боевых действиях многие бойцы отмечены боевыми наградами. К сожалению, растет печальный список отряда, погибших сотрудников.

После показательных выступлений десантников и омовцев по технике рукопашного боя, на ринге, установленном в центре Дома спорта, начинаются бои рукопашников. 57 бойцов из девяти команд вступают в бои за главные призы турнира. В каждой встрече бойцы выкладываются по усеченной программе популярного «русского боя». Здесь кроме физических данных, нужно иметь волевою и психологическую подготовку и ясное тактическое мышление. Среди участников боксеры, борцы самых различных видов единоборств, чистые рукопашники.

В весе до 75 кг все призы определялись по подсчетам очков. Они в предварительных поединках проигрвали друг другу. Главный секретарь турнира, мастер спорта Владимир Шестаков, проведя математические расчеты, определил, что первое место занял сержант ОМОНа Алексей Галсанов, на втором месте лейтенант российской армии, кандидат в мастера спорта по дзюдо Алексей Шестаков и третье место занял омовец Аюр Цыдымеев.

Боевельники с интересом следили за происходящим на ринге до последнего боя. В командном зачете победила первая омовская команда, удостоившаяся переходящего Кубка, учрежденного «Динамо», на втором месте десантники и третье место заняла команда налоговой полиции. Подводя итоги турнира, организаторы отметили возросшее мастерство бойцов. Спецпризом «За волю к победе» отмечен сотрудник налоговой полиции Родион Хабраков. Также отмечен самый юный участник. Им стал сержант Павел Киреев. Свои подарки им преподнес торговый дом «Эверест».

Перед началом открытого первенства ОМОНа при МВД РБ по рукопашному бою, посвященному памяти сотрудников, погибших при исполнении служебного долга и 7-летию образования Отряда

После спортивных баталий, как и зимой после чемпионата МВД РБ по вольной борьбе, омовцы отправились в командировку в зону боевых действий защищать конституционный порядок российской государственности.

Валерий СЫДЕЕВ.

Раскрыто более 2000 преступлений, задержано 550 человек, находящихся в розыске, размишировано и обезврежено 4000 взрывчатых веществ и устройств, предотвращено более 90000 административных правонарушений.

Гарагай 4-дэ шэнын 5 (июниин 7).

Улаан бишэн, 5 шара мэнгын, галда нуудалтай үдэр. Лусууд буудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, зальбарха, Аюушын нахил хүртэхэ, тарни бүтээхэ, аршаан найруулха, наһанай хүсэ арьбажуулха,

Гарагай 6-да шэнын 8 (июниин 9). Дүйсэн үдэр. Отошо (Манла), Дара-эхын, Махагалын (Гомбо сахюусанай) үдэр. Дасанда Отошын хурал болодог.

Шара нохой, 3 хүхэ мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, сахюуса хураха, лусууд тахиха,

XVII ЖАРАНАЙ САГААН ТҮМЭР ЛУУ ЖЭЛ

ЗУНАЙ ДУНДА ХАРА МОРИН НАРА

Буряад литэ	3	4	5	7	8	9	10
Европын литэ	5	6	7	8	9	10	11
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Лара понед.	Мягмар Марс вторник	Лягда Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	хүхэ морин	хүхэгшэн хонин	улаан бишэн	улаагшан тахяа	шара нохой	улаагшан гахай	сагаан хулгана
Мэнгэ	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан
Нуудал	модон	хиу	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан

Гарагай 2-то шэнын 3 (июниин 5).

Хүхэ морин, 7 улаан мэнгын, модондо нуудалтай үдэр. Бальжиниматай, маша һайн үдэр. Илашгаяа бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, нарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үргэл үргэхэ, замда гараха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайлаха, уранай онол аргуудта хураха, үзэг үзэхэ, зарга шийдэхэ, муу хүнэй муу үйлэнуудые дараха, тараг бэрхэхэ, айраг халааха, худаг малтаха, үхэр худалдаха, наһа утадхалгын ном уншуулха, даллага абаха, модо нуулгаха, гэрэй нуури табиха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, хубсаһа оёхо, тангаригаа болуулаха, дайсание дараха, хюмһа абаха мэтын дэлгэрэнгы үйлэнуудтэ һайн. Бэри тухай, наһа барагша тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үгэхэ.

Гарагай 3-да шэнын 4 (июниин 6).

Хүхэгшэн хонин, 6 сагаан мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, хэшэг уриха, даллага абаха, нүгэлөө наманшалха, бурханай шэрээдэ Мандал табиха, тантрын тарни уншаха, абаһанаа бусааха, элшэниие зараха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, эд абаха, эдэй тэнгэри тахиха, үрлэхэ тариха, амгалан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулха, модондой дарха хэхэ, дайсание болон ада шүдхэр дараха мэтын үйлэнуудтэ һайн. Зүгөөр хюмһа абаха, хутага хурсадаха, хоорондоо хэрэлдэхэ, хёморхо, дайсалдаха, хүниие үзэн ядаха, хариин шотаг руу нүүхэ, үнэтэй сэнтэй хэрэглэл гэрлэхэ гаргаха, хүндэ үгэхэ, таряалан дээрэ ажаллаха, тушаал эзэлхэ, шуһа ханаха, төөнхэ, дарсаг үлгэхэ, тангариг бариха, юумэ бузарлаха мэтын үйлэнууд хориюултай. Бэри тухай асуудалда тогтобол, гарагай 3-һаа бэшэ шэнжэнүүд баранда һайн байна. Тиймэһээ ламада хандажа, гарагай заһал хүүлэхэ шухала.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэвин юрэнхы тамир һайжарха.

юумэ худалдаха, худалдажа абаха, зурхай шудалха, эд бүтээхэ, бүлэдөө даллага абаха, бурханай ном уншаха, гэр бариха, тэрэнээ хорёолхо, дайсанай муу үйлэ болуулаха, зарга хэхэ, модо нуулгаха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бүжэглэхэ, найрлаха, дарсаг үлгэхэ, онгодые тахиха, буян үйлэдэхэ, хяһа гаргаха, номнол хэхэ мэтын үйлэнуудтэ һайн. Харин худаг, газар малтаха, шулуу, шорой хүдэлгэхэ, үрлэхэ ногоо тариха, газар хахалха, хэлсээ хэхэ, эблэрхэ, улай гаргаха, шэнэ хубсаһа эсхэхэ, оёхо, үмдэхэ, хубсаһанай гоёолто хэхэ, нүүхэ, субарга, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, модо отолхо, модоор дархалха, наһа барагшые хүдөөлхэ, бэри буулгаха мэтын үйлэнууд сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үгэхэ.

Гарагай 5-да шэнын 7 (июниин 8). Энэ нарада 6-най үдэр байбагүй, забһарлаба.

Улаагшан тахяа, 4 ногоон мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр. Лусууд тахиха, эм найруулха, шуһа ханаха, төөнхэ, модо нуулгаха, бурханай ном шудалха, үзэгтэ хураха, газар элдүүрилхэ, үрлэхэ тариха, тараг бэрхэхэ, айраг халааха, хэшэг буян арьбадхана, даллага абаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, үхэр андалдаха, аршаанаар бээ ариуудхаха, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, замда гараха, ада шүдхэр, һаад тодхор, эльбэ дараха мэтын үйлэнуудтэ һайн. Харин хаши харилсаа байгуулха, бэри буулгаха, хурим түрэхэ, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, суглаа зарлаха, гуйраншадга юумэ харбайха, гэрэй нуури табиха, бага хүүгэдые гэрлэхэ холо эльгэхэ, эблэхэн эхэнэрэй гэртэ орохо, үһсээ угааха мэтын үйлэнууд хориюултай. Наһа барагшые хүдөөлхэ тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл шууян, тэмсэл болохо.

наһа утадхалгын ном уншуулха, даллага абаха, аршаанаар бээ ариуудхаха, дасан (дуган), субарга, ном арамнайлаха, гэрэй нуури табиха, уранай ажал эрхилхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, балин шатааха, уһан балин (чавдор), лусуудай балин (аудор) гаргаха, модо отолхо, эм найруулха, эм залаха, хатуу газар номгодохо, ада шүдхэр номгодохо мэтын үйлэнуудтэ һайн. Гэбшые газар малтаха (гэмтэхэ), абаһанаа бусааха, модо сабшаха, хюрөөдэхэ, һубаг малтаха, тэнгэри тахиха, шулуу шорой хүдэлгэхэ, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрлэхэ холо эльгэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, хүбүүдые сэрэгтэ үдэрлэхэ, замда гараха, нүүхэ, суглаа зарлаха, үһсээ угааха, бэри буулгаха, хубсаһа эсхэхэ, үрлэхэ таряа тариха, мал үсүлэхэ мэтын үйлэнууд сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

Гарагай 7-до шэнын 9 (июниин 10).

Шарагшан гахай, 2 хара мэнгын, огторгойдо нуудалтай үдэр. Ехэ хара, тон муу үдэр. Иймэ үдэр алибаа һайн хэрэг эрхилэнгүй, үдэр бүрингөө ажал хээд үржэхэ гэнэ. Илашгаяа гэрлэхэ хэрэглэл гаргаха, хүнэй шуһа ханаха, төөнхэ, тэнгэри тахиха, һүни ябаха, бэри буулгаха, үбшэ аргаалха, дасанай (дуганай) нуури табиха, нүүхэ, худалдаа наймаа хэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, газар малтаха, зураг зураха, бөөгэй хэрэг үйлэдэхэ, модо үндэһэтэйһи хүнээ татаха, худаг малтаха, хубсаһа, малгай эсхэхэ, замда гараха мэтын үйлэнуудтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 10 (июниин 11). Бадма-Самбаавын үдэр.

Сагаан хулгана, 1 сагаан мэнгын, уһанда нуудалтай үдэр. Морин нарада хулгана үдэр тохёолдоходоо, тэрсүүд гэхэ гү, али тон харша, муу үдэр гэгдэдэг. Тиймэһээ иимэ үдэр алибаа һайн үйлэ үйлэдэлтэй. Гэбшые Бадма-Самбаавын үдэр хадань зальбарал үйлэдөөд, Бадма-Самбаавын тарни (Ум ваджра гуру нэма сидди хум) уншаад, бага зэргэ хэрэг эрхилхэ юм гэһшэ бэд даа.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Манай хөөрэлдөөн

АГА, МОНГОЛООР АЙЛШАЛХАНЬ

Һаяхан театрайнгаа сезониие түгэсхэхэн Х.Намсараевай нэрэмжэтэ суута буряад драмын театрай директор, Россия Федерациин габыата артист Доржо Норбосампилович СУЛЬТИМОВТАЙ уулзажа, үнгэрхэн сезондо туйлаһан амжалтаарнь, энгэ табигдаһан шэнэ зүжэгүүдээрнь, зунай гастрольнуугаарнь һонирхон байлабди. Бэлиг талаангаа гэрлэхэн артистнууд, ерээдүйн ажалай түсэб, байшангайнгаа заһабарилга тухай баһал хөөржэ үгоо. Хүдөө нотагайнгаа харагшадгай, мүн Улаан-Үгэ хотынгоо зоной анхаралда харюунуудыень толлолбогди.

– Үнгэрхэн сезоннай баян удхатай, олон шэнэ зүжэгүүдтэй танилсуулаһан хаһа болоо: «Шэдитэ олзо», «Толдойн хүбүүн Болдой», Шэнэ жэлэй шоу-найр, «Тайшаагай ташуур», «Сагаалан-2000», «Чудеса на змеином болоте», «Хойто наһандаа уулзахабди» гэнэн шэнэ шэнэ зүжэгүүд, найр нааданууд үндэр хэмжээндэ табигдаа.

Үшрөө тинхэдэ Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмтэй хамта Г.Башкуевай «Воздушный поцелуй» гэнэн шэнэ зүжэг июниин 10-да, 11-дэ түсэбһөө гадуур харуулабди. Тийгээд энэ зүжэгээ дүтын Прибайкалийн, Кабанскийн, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Загарайн аймагуудта харуулабди.

– Һүүлэй үгэе гүн угхатай, томо томо бүтээлнүүдые табижа байнат...

– Зүб даа. Театрайнгаа саашанхи хүгжэлтын концепциин ёһоор классическа бүтээлнүүдые - 4-дэхиеэ, ехэ һайнаар табигдаһан «Тайшаагай ташуурһаа» (режиссерынь Владимир Кондратьев) эхилээд харуулжа байнабди. Гол рольдо Михаил Елбонов бэрхээр наадаа. Үнгэрхэн сезон соо бэлиг шадабарияа зондоо бэлэглэхэн Россия арадай артистнууд Георгий Бутуханов, Михаил Елбонов, республикын арадай артистнууд Олег Бабуев, Чимит Ринчинов, Чингис Гуруев, габыата артистнууд Содном Хажитов, Саяна Цыдыпова, Должин Тангатова, залуу артистнууд Баяр Бадмаев, Намсарай Бадмаев, Саян Аюшеев, Дарима Гылыкова гэгшэдэй зохёохы ажалые тэмдэглэхээр.

– Үглоодэр Монголой Дархан хото гастрольдо мордохотнай. Тэндэ ямар зүжэг харуулабта?

– 35 хүнһөө бүридэхэн коллективнай Монголой Дархан хотын харагшадта айлшалхань. Нёдондоной намар баталагдаһан хэлсэлэйнгээ ёһоор «Тайшаагай ташуур» гэнэн зүжэг, мүн концертнэ программа харуулабди. Һүүлшын үдэр Дарханай театрай артистнуудтай хамта концерт табихабди. Тийхэдэ Монголой Нацагдоржийн нэрэмжэтэ драмын театргай (Улаан-Баатар) харилсаагаа улам бэхжүүлэн гүнзэгыруулхэ зорилготойгоор намар болгогдон, монгол туургата арадуудай фестивалда сентябрь нарада хабаадаха түсэбтэйбди. Тийгэжэ аха дүү, хүршэ һуудар арадгатай нягта холбоо барисатай байха хүсэлтэйбди.

– Республикнай хүдөө нотагай зон таанадаа хүлээшэнхэй ааб даа...

– Тиймэл байгаа ёһотой. Манай коллектив хоёр бүлэг болон хубаараад, Б-М. Пурбуевай «Наймаан найман хүлтэй» гэнэн зүжэгтээ Агын округоор, харин О. Бабуевай «Олон һамгата» гэнэн зүжэг, мүн концертын программатаа Захаминай, Эдэйн, Сэлэнгын аймагуудаар гастрольдо гарахабди. Эдэ гастрольнуудые эмхидхэхэдэ, өөрингөө бюджетһээ гадуур олоһон мүнгээ гаргашалхабди. Гэбшые хүдөө ошоходоннай, аймаг аймагуудай дарганар мүнгэ зөөрөз туһалаха бээ гэжэ найданабди. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэйнгөө зоние искусствын, хэлэһэйнгээ талаар саг соонь хүмүүжүүлээгүй һаамнай, бүхы юумэн, илангаяа түүхэ, хэлэмнай, ёһо заншалнай алдагдаха бшуу. Энэ хадаа үндэхэ яһатанай шийдэхы асуудалнуудай гол болоно.

– Таңга театртаннай мүнгэнэй талаар туһа хүргэгдэнэ гү, салингаа саг соонь абана гүт? Саашанхи түсэбүүдтэй...

– 18 жэл соо ашаглагдаһан театраймнай байшангай багахан заһабарилгада, уһанай сорго гагнаха г.м. ажалда нарин бэрхэ мэргэжэлтэ, ижнепертеплович Сергей Владимирович Суворов түрүүтэй хүнүүд хабаадана. Байшангаймнай хушалтые шэнэлхэ хэрэгтэ туһалаха, мүнгэ зөөрөз хангаха тухай Республикын Президент Л.В.Потапов найдуулаа һэн. Хэрэг дээрэ бүтөө һань, эгээ шухала заһабарилгымнай асуудал шийдхэгдэхэ һэн. Соёлоймнай министр Е.Б.Раднаева, орлогшонь Л.С.Пискунов, таһагые даагша Д.Б.Сагажапова гэгшэд бидэндэ ехэ туһалдаг, асуудалнуудыемнай шийдхэлсэдэг, ходал бидэнээ дэмжэдэг, тиймэһээ тэдэндэ би ехэ баяр баясхалан хүргэхэ байна.

Саг соогоо салин хүлһөө абадабди. Ерээдүйдэ поэзиин үдэшэнүүдые үргэлжэлүүлэн үнгэрэхэ түсэбтэйбди. М.Самбуевай, Г.Дашабыловай дурасхаалай үдэшэнүүд ехэ һайнаар эмхидхэгдээ бшуу. Тийхэдэ ерээдүйдэ аман зохёолдо үндэхэлхэн зүжэг табиха хүсэлтэйбди. Хэгдэхэ ажал ехэ.

Бүхы харагшадтаа баярые хүргэн, Таанадайнгаа зүрхэ сэдхэл хүдэлгэхэ, урмашуулха, гүн бодолыетнай баясуулха зүжэг, наада табиха зорилготойбди. Булганда һайн һайхание хүсэһэб!

Бэлигма ОРБОДОЕВА хөөрэлдэб.

түрүүлжэ гараһан гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэл грантын мүнгөөр эды олон хотонуудай эрдэмтэдэй хабаадалгатай нимэ конференци үнгэргэхэ арга оддобо ха юм.

Конференцидэ хабаадахаая Москваһаа тусгаар ниидэжэ ерэнэн Гүрэнэй дүүмын депутат Бато Семенов түбэй болон регионуудай бюджетүүд хоорондын харилсаанууды бүридүүлгэ тухай хөөрөө. Республикын Финансын министерствын бюджетэй таһагай орлогшо дарга

БУРЯАД ЭРДЭМТЭД БУСАДНАА БУЛЮУ

Үнгэрэн долоон хоногто Улаан-Үдэдэмнай нилээд һонирхолтой хэмжээ ябуулга үнгэрөө. Энэ хадаа «Россидахи реформонууд» гэхэн эрдэмэй-практическа конференци болоно.

Тэрээндэ хабаадахаая Москвагай, Эрхүүгэй, Красноярскын, Томскын, Омскын, Ставрополийн, Екатеринбургын болон бусад хотонуудай айлашад ерэнэн байгаа. Тэдэнэр булта «Мэргэжэлтэд - харилсаа холбоонуудай түлөө» гэхэн Россин - Америкын академическэ андаадаануудта хабаадагшадай эблээй гэшүүд - хамта гушаад хүн болоно.

Мэрийн Бага зал соо үнгэрэн тус конференцие эмхидхэлэй комитетэй түрүүлэгшэ, ВСГТУ-гай доцент, бухучедой болон аудитай кафедрые даагша, экономическа эрдэмэй кандидат Т.С.Переланова нээгээ. Татьяна Сергеевна США-гай Уласхоорондын шэнжэлэгшүүд болон андаадаануудай талаар Советэй (АЙРЕКС) сопосхоһон, конференцинууды үнгэргэхэ грантнуудай конкурсно байгша оной эхээр илажа гараһан байна. Залуу буряад эрдэмтэ АЙРЕКС-ын үнгэргэгэд конкурсно хоёр жэл удаа удаагаар

О.С.Хайдулова 2001-2002 онуудай бюджетые бүридүүлхэ талаар хүндэ гэгшын хүдэлмэрийн гурим тухай тогтобо. Юрэнхидөө, эдэ бүхы асуудалнуудай мүнөө сагта хаа хаанагүй онсо хурсаар табигдадаг тула айлашадыйше, нотагайше зоной зүгһөө олон асуудалнууд табигдаа.

США-гай Москвадахи посольствын соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэ Наталья Митусова Буряад Республикын эрдэмтэд, Россин бусад регионуудайхидта орходоо, нимэ конкурсноудта хураггүй олоор, жэл бүри 4-5 хүн, шаалгаржа гарадаг, тийхэдээ англи хэлэ мэдэлгээрээше булюу хурса байдаг, тиймэхээ ушар удхыень нотаг дээрэн мэдэхэ аргатай болоһондоо иишэ топ дуратайгаар ерзэб гэжэ мэдүүлэ. Тэрэшэлэн ВСГТУ-гай ректор, Арадай Хуралай депутат В.Сактоев, «Мэргэжэлтэд харилсаа холбоонуудай түлөө» эблээй түрүүлэгшэ, МГУ-гай профессор А.Барабанев, вице-мэр В.Прокопьев үгэнүүды хэлээ.

Хоёрдохи үдэрншэ секционно хүдэлмэри Байгалай эрьедэ, Максимиада, ВСГТУ-гай спортын баазада үнгэрөө.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

ТИНЛЭЙ БАГША МОРИЛХОНЬ

Геше Джампа Тинлэй багша июниин 5-га Улаан-Үдэгэ ерэхэн.

Энэл үгэртөө үгэшын 18 сагта хотын мэрийн ехэ зал соо түрүүшын лекци болохо. Июниин 6-7-ой, 9-нэй үдэр БГУ-гай Дорногохи суглалай (Восточно) факультедэй зал соо (трамвайгаар «Одон» гостиница буудалда) Богдо Зонхобын «мүрэй гурбан үнгэрэн» гэхэн номой тайлбары үгтэхэ.

Июниин 8-га хотын мэрийн ехэ зал соо Тинлэй багшын үүсхэн Бурхан шажантай социальна туһаламжын «Алтан Хорло» гэхэн проекттэй танилсалга болохо.

Июниин 10-12-то Тинлэй багша хүзэгшэгэй хабаадалгатайгаар Махамудрын (Дээдын нууса тарниин) бүтээл даяан (ретрит) үнгэргэхэ.

АЯН ЗАМТНАЙ АЗАТАЙ БАЙГ ЛЭ

Буряадай гүрэнэй дуу, хатарай «Байгал» ансамбль июлиин 1 болотор зунай гастрольдо гараба.

Шэтэ хото ба Агын Буряадай автономито округоор, Монгол ороноор 50 хүнөө бүридэн ансамблин коллектив ябахандаа, буряад шэнэ хатар, дуунууды гүйсэхэхэ байна. Агын тойрогой Могойтын, Агын, Дульдартын, Монголой, Дорнод ба Хэнтэйн аймагуудта ажаһуугшад «Байгалай» шэнэ программатай танилсаха азатай. Монголхоо бусаха замдаа Хяагта хүрэхэ, эндэхи нотагайхидта концерт табиха түсэбтэй.

Бууралхан Сагаан Саяанай хаданууд, Байгал далай тухай магтаал-дуунуудһаа үндэһэлэн, гол түлэб концертын шэнэ программа найруулагданхай, - гэжэ Буряадай арадай артист, хоорой ба ятагистнуудай ансамблие хүтэлбэрилэгшэ Светлана Дашишоймполовна Батуева хэлэнэ. Композитор, ансамблин уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, искусствын габыята ажалуулагша Б.Наранбаатар хүтжэмынь, балмейстернууд Даваа ба А.Ж.Зиберт хатарнуудын найруулан табяа.

Дуу, хатараараа буряад зонийнгоо сэдхэхэдэ баяр түхөөхэ найхан хүсэлтэйгөөр «Байгалай» нэрэтэй солотой артистнууд Аюша Данзанов, Дарима Дугданова, Жаргал Бадмацэренов болон бусад зунай утын аян замда гараба. Аян замтай азатай байг лэ!

Эльвира ДАМБАЕВА.

СОНОСКОЛНУУД

Хүндэтэ Бэшүүр нотагнаа уг гарбалтайшуул! Нотагайнгаа Обоо тахилсахыетнай тааналды уринабди.

- Июниин 1-дэ - Хайранга Хаан
- 2-то - Буурал, Хайсагар
- 5-да - Улаан-Хала
- 6-да - Гурбан Толгой, Хүндэлэн
- 7-до - Баруун Утай, Үлэнсэг
- 10-да - Ноён уула
- 11-дэ - Баян Хаан, Рэгзэн-Добон Хаан
- 12-то - Эрэлжэ
- 13-да - Дарсаг
- 16-да - Нарин Заган, Хүндэлэн
- 17-до - Заганай Адаг
- 19-дэ - Тобхоон

Шэбэртн дасан.

БГУ-гай хэблэлээр С.М.Бабушкинай «Буряад-ород», «Ород-буряад» словарнууд гаранхай. Ород хэлэнэй кафедраһаа эдэ номууды худалдан абахыетнай уринабди.

О.Д.ХАБИУРОВА,

Улаан-Үдын 19-дэхи хургуулийн буряад хэлэнэй багша.

Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг Зэдынхидэй найдэр июниин 10-да Дээдэ-Онгостойдо болохонь. Барилдаагаар, волейболоор, бусад зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд, уран эблигтэнэй конкурсноуд үнгэргэгдэхэ.

Хүндэтэ Дээдэ-Ториинхид, бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадал.

Эмхидхэлэй комитет.

Современное лечение алкоголизма, табакокурения, прерывание заповей, снижение избыточного веса.

Поликлиника № 4.

Остановка «Саяны».

Ежедневно с 18-20 ч.
Суббота с 14-16 ч.
Воскресенье с 9-11 ч.

Верхне-Саянтуйская школа-интернат выражает глубокое соболезнование заслуженному учителю Республики Бурятия Дамбаевой Е.Ж., учителям Хамагановым Б.П. и Д.С., Батомункуевой Т.П., Хамагановой М.М. и Дамбаевой О.К. по поводу кончины отца ХАМАГАНОВА Пурбо Жамсаевича

Верхне-Саянтуйская школа-интернат выражает глубокое соболезнование учителям Кырмытеповым Д.Б. и И.С. по поводу кончины отца СТЕПАНОВА Сергея Доржиевича

Бурятский реском КПРФ, Бурятское региональное отделение Народно-патриотического Союза России, Советский райком КПРФ с глубоким прискорбием извещают, что 26 мая на 70-м году жизни скоропостижно скончался БАДИЕВ

Арсений Алексеевич

член партии с 1960 года, член рескома КПРФ, главный редактор газеты «Патриот Бурятии» и выражают искреннее соболезнование семье и родственникам покойного.

Л.В.Потапов, М.И.Семенов, К.А.Будаев, В.К. Агалов, Б.В. Данилов, А.Г. Варфоломеев, С.П. Будажапов, В.Б.Базаров, В.И.Трофимов, М.Ц.Гармаев, В.В.Измайлов, Е.К.Ханхалаев, В.В.Перелаяев, А.Ю.Налетов, В.А.Полотов, Б.Г. Бальжиров, П.М.Болонгов, Н.И. Быков, Д.А.Ивайловский, Н.М. Белоколов, А.С. Баинов, Р.Б. Гармаев, Б.Т.Жигмытов, А.П.Капустин, С.Н.Селивра, А.А.Ангархаев, Н.Г.Бадмаев, М.В.Пелевина, А.Ш.Базарова, Г.Н.Турлай, А.Р. Базархаидеев, П.В.Бахаев, И.И. Болдогоев, А.П.Климов, В.Д. Раднаев, Б.Д.Баданов, Ю.Н.Свечинов, А.И.Неретина.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЕНОВ (РФ - гэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е. К. ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э. ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал); таһагууды даагша: Д.Ш.ХУБИТУЕВ, Л.А.Н.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.А.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, А.А.АНГАЕВ (ахамад редакторай орлогшо), Н.Д.НАМСАРАЕВ, В.И.ПИНТАЕВ (хэблээй директор).

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаршвилиин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.
E-mail: unen@burnet.ru.

Газетэ хэблэлэй 5 хуудан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэһэг 20.350. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ 8000 хэһэгээр хэблэгдэ. Директорэй телефон: 21-40-45. Б-0165-дахн номертойгоор бүрилхэлдэ абтанхай. Заказ № 8317.

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарини - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд:экономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой болон түүхын - 21-60-21 (даагшань), залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай болон олонитын хүдэлмэрийн - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, рекламн, коммерческэ ажалай болон захилай - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-55-97, 21-33-61, оператор-корректорнуудэй - 21-61-35, фотокорреспондентнуудэй-21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67, кассын - 21-57-63, вахтын - 21-60-91.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрэнүүдэй бэшэлгыгэ хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин нанамжа автарайхитай ади бэшэ байжа магад.

Энэ дугаартайнай «Московские новости» мэдээлэй агентствын материалнууд хэрэглэгдэ.